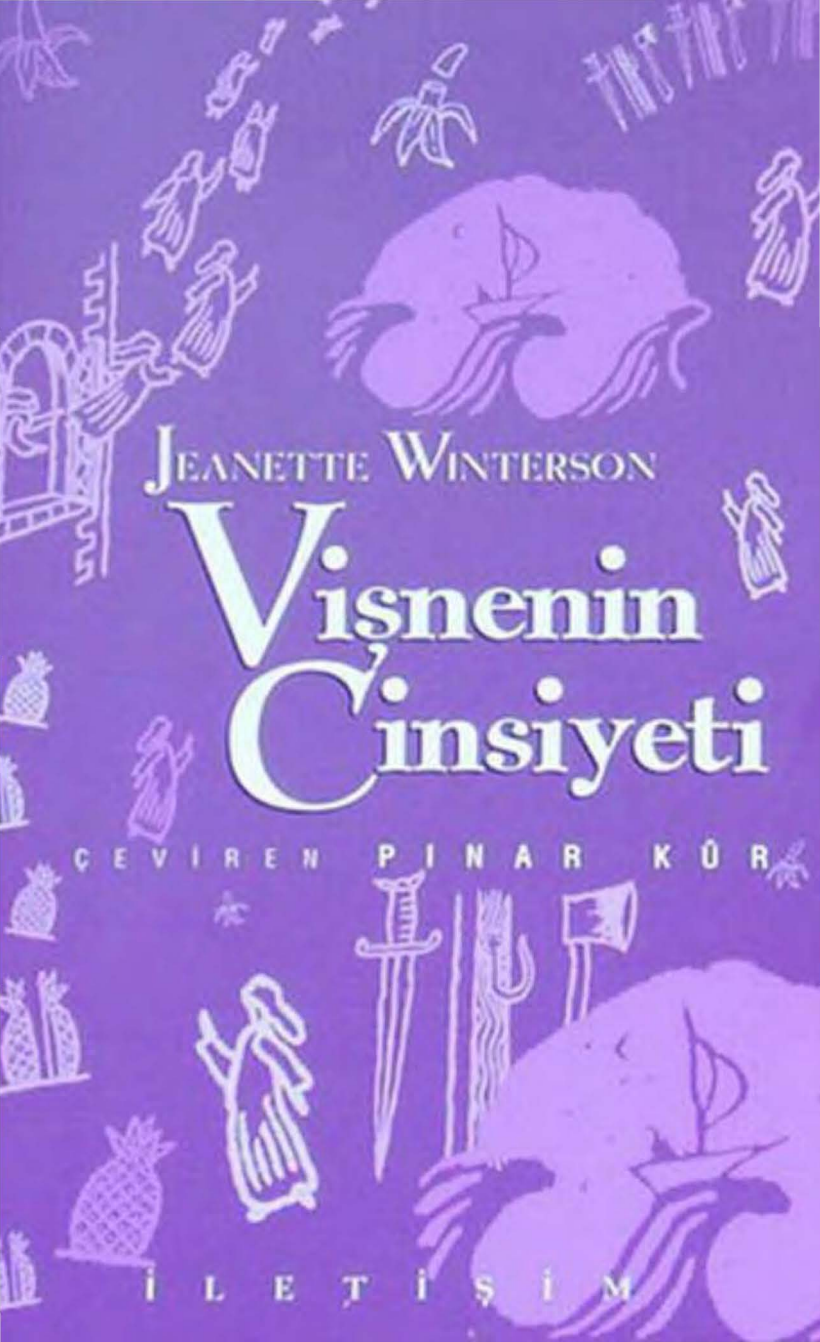

JEANETTE WINTERSON

Vişnenin Cinsiyeti

ÇEVİREN PINAR KÜR

İLETİŞİM

JEANETTE WINTERSON, 1959'da Ingiltere'nin Lancashire kentinde doğdu. Şu anda Londra'da yaşamakta ve hayatını yazarlıkla kazanmaktadır. Ilk romanı *Oranges Are Not The Only Fruit* (Tek Meyve Portakal Değildir) büyük başarı kazanmış ve sinemaya uyarlanmıştır. *The Passion* (Çile) adlı romanıyla 1987 John Llewellyn Rhys ödülünü kazanan Winterson'ın diğer kitapları arasında *Written On the Body* (Vücuda Yazılıdır) ve *Boating for Beginners* (Yeni Başlayanlar İçin Gemicilik) bulunmaktadır.

İletişim Yayınları 345 • Çağdaş Dünya Edebiyatı 72
ISBN 975-470-485-6

1. BASKI ©İletişim Yayıncılık A. Ş. Mayıs 1995

KAPAK Ümit Kıvanç
DİZGİ Remzi Abbas
UYGULAMA Hüsnü Abbas
DÜZELTİ Haydar Sayılı
KAPAK BASKISI Sena Ofset
İÇ BASKI ve CİLT Şefik Matbaası

İletişim Yayınları
Klodfarer Cad. İletişim Han No. 7 Cağaloğlu 34400 Istanbul
Tel: 212.516 22 60-61-62 • Fax: 212.516 12 58

JEANETTE WINTERSON

Vişnenin Cinsiyeti

Sexing the Cherry

ÇEVİREN *Pınar Kür*

iletişim

Bir Kızılderili kabilesi olan Hopi'lerin bizimki kadar incelikli bir dili var, ama geçmiş zaman, şimdiki zaman, gelecek zaman ayrımları yok. "Zaman" konusunda ne anlatıyor bu bize?

Madde, en katı, en yakından tanıdığınız, elinizde tuttuğunuz ve vücudunuzu oluşturan madde çoğunlukla boş uzamdır, bunu artık biliyoruz. Boş uzam ve ışık noktaları. "Dünyanın gerçekliği" konusunda ne anlatıyor bu bize?

Benim adım Jordan. İlk gördüğüm şey şuydu:

Geceydi, saat onikiye çeyrek kala falan, gökyüzü ortadan ikiye ayrılmıştı, bir yarı bulutlu, öteki yarı açık. Bulutlar korunun üstüne yığılmıştı, ağaçların tepeleriyle aralarında hiç uzaklık yoktu. Göğün açık olduğu yerde, ırmağın ve yeni sürülmüş dümdüz tarlaların üstünde, nerdeyse yusyuvarlak olan ay sarı bir halenin ortasında parlıyor, ışığı suya yansıyordu. Ötedeki tarlada büyükbaş hayvanlar, kara gölgeleri tepenin eteklerine vurarak, kıpırtısız duruyorlar, uyuyorlardı. Oradaki tek evden parlayan tek ışık, bir devin şatosunun hendek fenerine benziyordu. Evinin çevresinde yüksek ağaçlar vardı. Avlusunda bir at başıboş koşuyor; nalları taşlardan kıvılcımlar fışkırtıyordu.

Derken sis indi. Sis, ırmaktan incecik helezonlar şeklinde, sanki bir kilise mezarlığında dolaşan ruhlar gibi çıktı ve şişesinden fırlayan bir cin hızıyla çoğalıp yoğunlaştı. Önce sazlar gömüldü, sonra ağaçların gövdeleri, sonra kalın alt dallar. Ağaçların tepeleri sisin içinde yüzer gibiydiler, kuşlar için küme küme adalar oluşturuyorlardı.

Büyük baş hayvanlar hep boğuldular, hendek fenerinin ışığı aynı bir deniz fenerininki gibi bir görünüyor bir yok oluyor, havayı parlak bir kılıç gibi deliyordu.

Sis bana doğru geldi, gökyüzünün açık olan bölümünü kapattı. Hava çok soğuktu, saçlarım ıslaktı, elimi ısıtacak bir şeyim de yoktu. Bir patika bulmaya çalıştım ama bulduğum tek şey, tarlanın ortasında taş kesilmiş gibi duran, gözlerini bana diken yabani tavşanlardı. Ellerimi önüme doğru uzatıp uyurgezerler gibi yürümeye çalıştım ve böylece, ömrümde ilk kez, karşımda duran yüzümün hatlarını yoklayabildim.

Her yolculuk kendi çizgileri içinde bir başka yolculuk gizler: sapılmayan dönemeç, unutulan açı. Kayda geçirmek istediğim yolculuklar bunlar işte. Yaptıklarım değil de yapmış olabileceklerim ya da belki başka bir zamanda başka bir yerde yapmış olduklarım. Size günlüklerde, haritalarda, seyir defterlerinde bulabileceğiniz biçimiyle anlatabilirim gerçeği. Tüm gördüklerimi, işittiklerimi, o yolculukların üstünden parmaklarınızla geçebilir, gittiğim yerlere kırmızı bayrakçıklar dikerdiniz.

Eski Yunanlılar gizli yaşamları için görünmez mürekkep kullanırlarmış. Sıradan bir mektup yazar, satır aralarına ise süt ile yazılmış başka bir mektup eklerlermiş. Kâğıt görünüşte son derece masummuş, sırrı bilen biri üstüne kömür tozu serpinceye kadar. Mektubun ne hakkında olduğunun önemi kalmazmış. Önemli olan, farkedilmeden içinden fırlayan hayatmış. Farkedilmeden...

Şu ana kadar.

Keşfetim ki kendi yaşamım da görünmez yazıyla yazılmış, olguların arasında sıkışıp kalmış, bensiz bir yerlere uçup gidiyormuş -aynı her gece pencerelerinden uçup giden, her sabah eve yırtık entariler ve yıpranmış ayakkabı-

larla döndükleri halde hiçbir şey hatırlamayan Danseden Oniki Prenses gibi.

Kendi kendimi kıskanç bir baba gibi gözetlemeye karar verdim, düz duvarda yeni keşfettiğim bir kapıdan kaçarken kendi kendimi yakalamaya çalışacaktım. Zina işlediğimi biliyordum, çünkü sevdiğim şey yuvamın dışındaydı. Kendi kendimden sıvışıp bu dünyada gölge gibi yürüyordum. Kendi kendimden kaçtıkça içimdeki yakalanma duygusu daha büyük bir tutkuya dönüşüyordu. Kimi kez, insan içindeyken, biri yüzümün yakınında parmaklarını şaklatır, "Neredesin?" diye sorardı. Uzun süre bu konuda hiçbir fikrim yoktu, ama yavaş yavaş öteki yaşamın delillerini bulmaya başladım ve yavaş yavaş öteki yaşam gözlerimin önünde canlandı.

"Hangi kayadan yontulduğunu, hangi çukurdan çekilip çıkarıldığını hatırla."

Annem bu sözleri bir madalyonun üstüne kazıyıp boynuma asmıştı beni ırmak kıyısındaki ziftli çamurun içinde bulduğu gün. Pılım pırtık, çürümüş bir çuvala sarılıymışım, hani boğulacak kedileri içine koydukları cinsten, ama başım kıyıdaki bir çıkıntıya takılıp kalmış. Bana doğru gelen köpeklerin sesini duydum, sonra suyun içinde inanılmaz bir gümbürtü... Ve, iki yanından saçlar sarkan ay kadar yusyuvarlak bir yüz bana doğru eğildi. Kadın beni yerden kaptığı gibi iki memesinin arasına bağladı; meme uçları çeviz gibi sertti. Beni evine götürdü. Orada kendisi ve elli köpekten başka bir tek kul yoktu.

Adım vardı ama unutmuşum.

Köpekli kadın diyorlar bana, o da yeter. Çocuğa Jordan diyorum, o da yeter. Önceden de sonradan da başka adı yok onun. Onu pis kokulu Thames ırmağından balık gibi çekip aldığıma göre, başka ne ad koyabilirdim? Bir çocuğa Thames ya da Nil adını veremezsiniz ya -gerçi Musa'ya epey benziyor ama. Gene ona bir ırmak adı vermek istedim. Hiçbir şeye bağlı olmayan bir ad -tıpkı akan suların hiçbir şeye bağlı olmadıkları gibi. Bir kadın doğum yaptığında önce suyu gelir, sonra çocuğu bu suyla birlikte boşaltır ve çocuk özgürlüğüne kavuşup akar, koşar. Kendi gövdemden bir çocuk boşaltmayı isterdim ama, bunun için bir erkeğe gereksinmeniz var, benim boyuma bosuma uygun bir erkek ise yok.

Jordan bebekken, gübre yığınının üstüne konmuş bir sinek gibi üstüme çıkar otururdu. Bir gübre yığını bir sineği nasıl beslerse öyle beslerdim onu ben de. Yiyeceği kadar yedikten sonra beni terketti.

Jordan...

Akışı olmayan bir su birikintisinde adını vermeliydim ona. O zaman onu elimde tutabilirdim. Ama ona bir ırmağın adını verdim ve seller geldiğinde beni bırakıp gitti.

Jordan üç yaşındayken hemen hemen hiç kimsenin görmediği bir şeyi göstermeye götürdüm onu; başımı yiyen olay da bu oldu. Thomas Johnson adında birinin, İngiltere'de hiç kimsenin görmediği yenilebilen bir meyve bulup getirdiği söylentisi yayılmıştı. Bu Johnson (öleli yirmi yıl oluyor) nebatat ticaretiyle uğraşırdı, bana sorarsanız başka şeylerle de uğraşırdı ya, neyse. Kadının biri gereğinden fazla tombullaşır da ay vakti gelince kan görmediğini farkederse, gece yarılarında eline bir fener alıp yanına kimseyi almadan gittiği yer bu Johnson'un evi olurdu. Sonra o kadın karnı

dümdüz, ağzı da kulaklarında geri geldiğinde yok ökseotu yok bilmemne içtim derdi ama, bana sorarsanız o Şeytan uşağı emip boşalmıştı kadının karnını.

Her neyse, o sırada gündüz vakti olduğundan ve ancak bir ayı ya da köpek gösterisi sırasında toplanan koca bir kalabalık toplanmış olduğundan, Jordan'a bir tasma takıp kalktım gittim; salaklar ve günahkârlar güruhunu ite kaka, zor bela en öne geçtik. Johnson orta yerde durmuş, o şeyi göstermek için para toplamaya kalkıyordu.

Jordan'ı yerden kaldırdım, o Johnson olacağa da dedim ki, örtüyü kaldırıp o harika nesne her ne ise bize hemen göstermezsen ensenden yakaladığım gibi suratını göğsüme öyle sıkı sıkı yapıştırırım ki, anandan süt emdiğine pişman olursun, çünkü gerçekten boğulursun.

Kendi kendine söylendi, ağzının içinde bir şeyler mırıldanarak arkasında duran renkli bir kavanoza uzandı. Ben de üstüme çatal dilli, mücevher taşaklı bir ecinli salıvermesin diye korktuğumdan onu yakaladığım gibi suratını entarimin yakasından içeri soktum, ittirdikçe ittirdim. Çok geçmedi, öksürüp tıksırmaya, bağırıp ağlamaya koyuldu. O entariyi beş yıldır üstümden çıkarmamıştım da.

Ense kökünden tuttuğum gibi şöyle bir silkeledim onu, "Hadi bakalım, nerdeymiş şu harika, göster."

"Tanrı beni korusun," diye haykırdı. "Önce bir tuz ruhu koklayayım, hanım kardeşim."

Uzatmasına meydan vermedim, örtüyü kendim çekip aldım. Size yemin ederim orada duran şey uzak doğulu bir herifin ön takımlarından başka bir şeye benzemiyordu. Sarı renkli, mor benekli ve uzundu.

"Bu bir muzdur, madam," dedi utanmaz.

Muz mu? Muz da ne demek oluyor?

"Böyle bir şey cennet bahçesinde yetişmiş olamaz," dedim.

"Aksine, madam, tam da orada yetişmiş," dedi. Zehirli bir yılan gibi şişinerek. "Bu meyve Bermuda Adasından gelmedir. Orası ise cennete sizin yaklaşabileceğinizden çok daha yakındır."

O şeyi eline alıp yukarı kaldırdı. Kalabalık ise aleti görünce kahkahalara boğuldu. Birbirlerini dirsekleyerek hangi zavallının edavatını satacak kadar düşkün kaldığını sordular.

"Ya boyamışlar bunu ya da hastalıklı bir alet," dedim. "Çünkü ben ömrümde bu renk olanını ne gördüm ne duydum."

Öyle bir gürültü patırtı vardı ki, Johnson'un avaz avaz bağırması zor işitiliyordu.

"BU, TALİHSİZ BİR ADAMIN BABAFİNGOSU DEĞİL. BU, AĞAÇTAN KOPARILMIŞ BİR MEYVEDİR. KABUĞU SOYULUP YENİLEBİLİR."

Bu sözler üzerine herkes öğürmeye koyuldu. Bu nesneyi ağzına alacak bir tek namuslu kadın yoktur elbet. Bir erkek yiyecek olsa adına yamyamlık derler. Bunca yıl kiliseye devam edip İsa'nın kanıyla yıkandıktan sonra dinsizler gibi kendi kendimizi yiyecek değildik.

Jordan'ı alıp götürmek için köpek kayışını çekiştirdim ama kayış elimde kaldı. Eğildim, çıplak ayaklar, yırtık çoraplar, orada burada bir beyin kemer tokası arasında sürünerek aradım onu. Gitmişti. Oğlum yok olmuştu. İnekleri öküzleri yaya bırakacak bir bağırtı tutturdum, dünyanın sonu gelene dek sürdürebilirdim bu bağırtıyı, günahkârın biri beni kulağımdan tuttuğu gibi kafamı Johnson'un şeytan işi masasının altına sokmasaydı.

Jordan'ın dimdik ayakta durduğunu gördüm. İki kolunu havaya kaldırmış, gözlerini Johnson'un kafasının üstünde tuttuğu muza dikmiş, öylece duruyordu. Kafamı onunkinin yanına yanaştırdım, baktığı yere baktım: derin mavi sular,

soluk bir kıyı, dalları yeşil türküler söyleyen ağaçlar, bayramlık renklere bürünmüş kuşlar ve beline peştemal bağlamış yaşlı bir adam gördüm.

Jordan'ın ilk yelken açması o tarihe rastlar.

Londra öyle kokmuş bir yer ki, her yer pislik, hastalık dolu. Jordan'ı alıp kırsal bir yöreye göçmek isterdim ama köpeklerimi yarışlara ve dövüşlere sokabilmem için Hyde Park'a yakın bir yerde yaşamamız gerekiyor. Her cumartesi eve döndüğümde üstüm başım köpek tükürüğüne bulanmış, her yanım ısırılmış oluyor ama cebimde de para oluyor, tek isteğim beni ısıtacak bir insan gövdesi.

Bir komşum var, öylesine kapkara ve saçsız tüysüz ki, kendisini tuzlanıp beze sarılmış sığır budu sandılar -hem de iki kez. Orada burada kendisine büyücü süsü veriyor. Yaşını bilen yok. Başı meşin bir ayaktopundan, gövdesi aklı şaşırtan bir paçavra yığınından oluşan birinin yaşı ne olabilir ki zaten? Ne ben ne de bir başkası bu kadının etekleri altındaki ayakları görmüş değil. Dolayısıyla neye basarak yürüdüğünü kimse bilmez. Hep birilerini çağıran, dönen, kıvrılan elleri ise sokak çalgıcılarının kavruk maymunlarına benzer. Kendisi hemen hiç kıpırdamaz ama elleri hiç rahat durmaz. Ya kafasını ya kıçını kaşır ya da görünürde yiyecek ne varsa atılır, kapar, doğruca ağzına tıkar. Ben de öyle bıçağa kaşığa rağbet eden biri değilim ama, insan içinde yemek yemesini bilirim. Ekmeğimi tabak gibi kullanıp üstüne topladığım yahniyi önüme dökmeden yemesini bilirim. Bu kadının çenesine bir baktınız mı, üç haftadır ne yeyip içtiğini anlamanız için müneccim olmanız gerekmez. Jordan'ı bulduğumda öylesine çamurla kaplıydı ki onu olduğu gibi, yaban domuzu niyetini fırına atabilirdim. Bu kadın onu yıkamama, cinsiyetinin ne olduğunu anlamama yardım etti. Ben yavrunun üstünde katılaşmış çamuru sıcak su ve sün-

gerle yumuşatmaya uğraşırken, bu kadın avdan yeni dönmüş bir köpeği tırmıklar gibi onun üstünü parmaklarıyla kazıyordu.

"Bu çocuk senin kalbini kıracak," dedi, fazla aranmadan söyleyecek kötü bir şey bulmanın keyfiyle. "Onu sevmeni sağlayacak, sonra da kalbini kıracak."

Derken bir süre durdu, kulağını onun göğsüne dayadı, yavrunun kalp atışlarının gürültüsü odayı sardı.

"Bunun kalbine çok talip çıkacak ama kimse kazanamayacak. Kalbini vermek isteyeceği tek kişiyse onu reddedecek."

Bunun üzerine kocakarı öyle bir gülme tutturdu ki, kakırdamaktan az daha boğulacaktı. Sırtına bir iki yumruk atıp balgam çıkarmasını sağladım, bana teşekkür etti. Doğrusunu isterseniz, onun belkemiğini kılçık kırar gibi kırabilirdim. Keşke yapsaydım, belki kaderimizi değiştirebilirdim. Çünkü kader bir ana bağlıdır ve o anda değiştirilebilir. Onu öldürebilseydim bizim ikimizin hikâyesi farklı olabilirdi.

Sürünerek gecenin içine daldı, ben de arkasından gittim.

O anda görünmezdim. Ben ki evimin kapısından çıkarken yan dönmek zorundayımdır, gecenin içinde kilise korosunda şarkı söyleyen sıskacık biri kadar kolay eriyebilirim. Şarkı söylemeyi severim ama kilisede değil. Papazın dediğine göre iğrenç taş maskeler kilisenin dış duvarlarında kalmalıymış, içeri girip koroda yer bulmaya kalkmamalıymış. Ben de etlerimin oluşturduğu dağın içinde söylüyorum şarkımı. Sesim ırmak kıyısındaki sazlardan ince, sesimde domuz yağlarının ağırlığı yok. Şarkımı söylediğimde köpekler pısıp otururlar, geceleyin geçen insanlar dırdırlarını mutsuzluklarını unutup eski günlerini, mutlu oldukları zamanları düşünürler. Çünkü benim şarkım eski günleri, mutlu olduğum zamanları anlatır -hepsini kafamdan uy-

durduğumu, hiç bulunmadığım yerleri söylediğimi bilirim oysa. Bir yerin haritada olmaması ne farkeder ben orayı tarif edebildiğim sürece?

Bir gece Jordan yelkenlisine beni de aldı. Yola çıktığımızda deniz yükselmeye, gün ise alçalmaya başlamıştı. Thames ırmağından denize doğru gidiyorduk, ikide bir arkama bakıp çok iyi bildiğim görüntülerin ne kadar da çabuk gözden yittiğine şaşıp kalıyordum. Jordan dedi ki yıldızlar insanı her yere götürür. Her iki yanımızda, direkler üstüne oturtulmuş alçak yapılar suyun üstünde asılı duruyorlardı. Bu direklerin arasında, orada burada kimi su tarayıcıları ellerindeki sopalarla koyu, yoğun sıvıyı karıştırıyor, buldukları öteberiyle sepetlerini dolduruyorlardı. Daha bir hafta önce, biri, Roma'dan gelmiş olduğu söylenen, insanların saçları bellerinde barbarlar olduğu zamandan kalma bir gemi demiri bulmuş. Tarayıcı denilen bu adamların hiç onuru yoktur, en ufak bir şey için o pisliğe dalmaktan çekinmezler. Aralarından birinin Chelsea'de pahalı bir konakta yaşadığı doğrudur ama ne kadar zengin olursa olsun kendisi de, karısı da, yumurcakları da yaşamlarını sağlayan çöplere benziyorlar. Kadın çamurlu bir ip, adamsa koca bir bok parçası... Çocukları tavşan kakaları gibi dolduruyorlar konağın bahçesini. Ben de günahkârın biriyim, üstelik bayağıyım ama bir dizi inci alacak durumum olsaydı kolyeyi takmadan önce boynumu yıkardım.

Jordan yolculuk için en iyi giysilerimi giymemi söyledi, ben de öyle yaptım. Bir de tüylü şapka taktım ki, kafamın üstünde bir kuş yuvası gibi duruyordu. Beni rahatça oturttu, en az on kez üşüyüp üşümediğimi sordu. Üşümüyordum. Dünyayı görmeye çıkmıştım.

Hava iyice kararınca Jordan teknenin iki yanındaki fenerleri yaktı. Yanıma geldi, yılın en kısa gecesinde olduğumu-

zu, birkaç saate kadar güneşin doğacağını ve o zaman ömrümde hiç görmediğim bir şey göreceğimi söyledi. Başka bir şey demedi. Ben de imgeleminde bana ne çılgınlıklar hazırladığını çözebilmek için kafamı zorladım durdum. Doğrusunu isterseniz pek çok kişiden fazla şey görmüşümdür ben, bundan gurur duyarım. Mısır'dan gelme bir mumya bile gördüm. Yani, mumyanın kendisini, sargılarını falan görmedim de, altın yaldızlı kabri gördüm Londra'dan Enstone'a götürürlerken. Bunu Kraliçe Henrietta, kendisine harikalarla dolu bir bahçe düzenleyen bir gözdesine armağan etmiş güya.

Artı, bir de muz görmüştüm.

Öyleyse, Jordan'ın hazırladığı ne olabilirdi?

Bekledik. Teknenin iki yanına sular şıpır şıpır vuruyordu. Jordan, İngiltere'ye gidip gördüğü yerlerden getirdiği bitkilerle ilgili öyküler anlatıyordu. Fransızları iyice tanımıştı, İtalyanları da. John Tradescant ile birlikte ta Acemistan'a gitmişti. Jordan ilk ananası İngiltere'ye getirdikten kısa bir süre sonra Tradescant öldü ama ondan önceki yıllarda Lambeth'deki evini dünyanın dört bir köşesinden gelme garip, ender bulunan şeylerle doldurmuştu. Evinden 'Nuh'un Gemisi' diye söz etmeyi severdi. Orası her türlü şaşırtıcı şeyle öylesine tıklım tıkışı ki, gelen bir konuk şapkasını asacak yer bulamayabilirdi. En üstün, en önemli kişiler giderdi oraya, Kral bile. Ben kralı da gördüm. Görülecek başka ne harika kaldı ki?

"Bak," dedi Jordan.

Denize açılmıştık. Ak başlı kurşuni dalgalar. Uzakta, gökyüzünün suya düştüğü yerde incecik bir çizgi. Ne bir kuş vardı görünürde, ne bir bina ne insanlar ne de gemiler. Hafif bir meltem okşuyordu bizi.

Derken güneşi gördük. Güneşin suyun üstünden yükselişini gördük, ışığın sesi durmadan artıyordu, öyle ki bir süre

sonra birbirimizi işitebilmek için avaz avaz bağırmak zorunda kaldık. Ve güneşi Jordan'ın yüzünde gördüm, ve fenerlerin son kısık ışıltısını, ve ayın son izleri silinirken, birden nerden geldiği bilinmeyen bir martı sürüsünü. Kuşlar güneşin içinden doğmuş gibiydiler.

Bizi beşik gibi sallayan suyun ortasında, olduğumuz gibi kaldık. Derken gece balıkçıları sessiz bir konvoy halinde çıkageldiler. Bizi selâmladılar, Jordan'a iki balık attılar. Sonra bana bakıp üçüncü bir tane daha attılar.

Yanımda bir somun ekmek getirmiştim. Kahvaltımızı yaptık, artıkları tepede dönüp duran martılara bıraktık. Sonra evimize doğru yelken açtık, güneş sırtımızdaydı. Thames ırmağına girerken bir tek kez dönüp arkama baktım. Hatırladığım, suyun ışıltılı yüzeyi ve dünyanın uçsuz bucaksızlığı.

Suyun ışıltılı yüzeyi ve dünyanın uçsuz bucaksızlığı.

Annemi kara Thames'in kıyılarında bıraktıktan sonra her ikisini de tekrar be tekrar gördüm ama kafamda her zaman hep aynı yere dönüyorum. Döndüğüm o tek yer ise ne en güzeli ne de en şaşırtıcısı.

Dünyanın ağırlığından kurtulmak için gövdemi olduğu yerde ya birileriyle konuşma halinde ya da sofrada bırakıyorum ve bir sürü dar, dönemeçli sokaktan geçerek yolun biraz uzağında duran bir eve varıyorum.

Sokakların ışıklandırılması kötü, kollarımı iki yana açtığımda karşılıklı duvarlara dokunabiliyorum. Taşlar dökülü-

yor, arnavut kaldırımı eğri büğrü. Sokakları dolduran insanlar birbirleriyle bağırarak konuşuyorlar. Kafalar yığınından çıkan sesler yükselerek kilisenin sivri kulelerine ve her günün bitiminde çalmaya başlayan kocaman bakır çanlara doğru ilerliyor. İnsanların ağzından çıkan sözler yükselerek kentin üstünde kalın bir bulut oluşturuyorlar, bunların belirli aralıklarla süpürülmesi gerekiyor ki kent aşırı dilden tamamen temizlensin. Balonlara binen kadın ve erkekler kent merkezindeki meydandan uçuyor, ellerindeki yer bezleri ve tahta fırçaları ile işe koyularak güneşin altında takılı kalmış sözcüklerden oluşan kubbeyle cebelleşiyorlar.

Sözcükler silinmeye karşı direniyorlar. En eskiden kalma, en inatçı olanlar, öfkeli bağırtılardan sert ve kalın bir kabuk oluşturmuşlar. Hâlâ didişen sözcükler tarafından ısırılmış olan temizlikçiler var. Mahkemeye intikal etmiş ünlü bir olayda, çok yırtıcı bir ağız kavgası tarafından yer bezi yenilen, üstüne eli de yaralanan bir kadın kavgasının ilk sahiplerine dava açmış. Adamlar ise artık sözcüklerin kendilerine ait olmadığı yolunda bir savunma yapmışlar. Aradan yıllar geçtiğini, kent yöneticileri hava kirliliğine karşı önlem almayı beceremiyorlarsa kendilerine kabahat bulunamayacağını söylemişler. Yargıç davacı aleyhine karar vermiş, ama kent yönetiminin kadına yeni bir yer bezi almasını emretmiş. Ancak kadın gene de tatmin olmamış, bir süre sonra davalılarının bacasından aşağı kibrit tuzu bocalarken görülmüş.

Bir keresinde bir temizlikçinin balonuna binmiştim; yükseldikçe, kentin görüntülerini aşağıda, uzakta bıraktıkça, arı kovanlarını andıran bir vızıltı duymuş, pek şaşırmıştım. Bu vızıltı gittikçe artmış, kuşların telaşlı şakımalarına dönüşmüş, daha sonra, okul paydos edildiğinde sokağa fırlayan çocukların o dayanılmaz, kulakları sağır edici gürültüsüne benzemişti. Derken temizlikçi kadın az öteyi işaret etti

ve için için fokurdayan rengarenk bir yığın belirdi önümüzde. Artık birbirimizle konuşmamıza, birbirimizi duymamıza olanak yoktu.

Sopalı yer bezini özellikle gürültücü, parlak kırmızı bir söz dizisine doğru nişanladı. Anladığım kadarıyla, geneleden yeni çıkmış bir grup genç adamın ağzından fırlamış sözcüklerdi bunlar. Kadının dudaklarının büzülmesinden anladım ki o anda yaptığı işi özellikle tatsız bulmaktaydı, ama yılmadı ve birkaç saniye sonra, bazı hayaletimsi küfür sözcüklerinin gittikçe saydamlaşan pembesinden başka bir şey kalmadı ortalıkta.

Derken, annesiyle cinsel ilişkide bulunurken yakalanmış bir vaizin ağzından tükürüklerle birlikte saçılan simsiyah bir öfke bulutunun saldırısına uğradık. Bulut balonumuzu dört bir yandan sardı, ölüyoruz diye korktuk. Kılavuzumu göremiyordum bile, ama maruz kaldığı zehirli kokudan dolayı öksürdüğünü işitebiliyordum. Birden çok tatlı bir sıvıyla sırılsıklam kesildim ve her yanımız aydınlandı.

"Bunları Kutsal Suyla hallettim," dedi kadın. Üstünde piskoposun mührü olan taştan bir kavanoz gösterdi bana.

Bundan sonra işimiz kolaylaştı. Doğrusunu isterseniz, genç kızların aşk dolu fısıltılarının silinip süpürülmesini görmek üzdü beni. Arkadaşım bir sone yakalayıp tahta bir kutunun içine koydu ve bu yaptığının aslında kesinlikle yasak olduğunu belirterek bana armağan etti. Kutunun kapağını azıcık açsam bile soneyi duyabiliyorum. Günün birinde biri onu azat edinceye kadar hiç durmadan kendi kendisini tekrarlayıp duracak.

Günün sonuna doğru öteki balonlarla buluştuk, kenarda kıyıda kalmış birkaç serseri sözcüğü de süpürüp attık. Batmakta olan güneşin altındaki gökyüzü damarlı mermer rengindeydi, çevremizi sonsuz bir huzur sarmıştı. Temizlenmiş havanın içinde aşağı doğru süzülürken, arada bir yanımız-

dan geçen yeni sözcük sürülerine rastlıyorduk. Bunlar, sokaktaki insanlardan çıkıyorlardı -kendi yaşamlarının ağırlığıyla yetinmeyip, hiç durmadan en ağır şeyleri maddelerin en hafifine dönüştüren insanlardan.

Tam üniversitenin orada yere ayak bastık. Hocalar, bitmez tükenmez tartışmalarıyla havayı o kadar tıklım tıkış doldurmuşlardı ki, beş yıldır ne güneş ne de yağmur yüzü görmüşlerdi. Bizi birer kahraman gibi karşılayıp içeri, ziyafete buyur ettiler.

O gece, kilisenin kurşun kubbesi altında fısıldaşan iki aşık kendi tutkularının kurbanı oldular. Sözlerinin taşkınlığı kurşunun amansız sertliğini delip geçemediğinden içerde sıkışıp kalmış, tüm havayı yok etmiş. Aşıklar havasızlıktan can vermişler. Ama kilise görevlisi ertesi gün kapıyı açtığında, özgürlüğe kavuşmak isteyen sözcükler dışarı öyle bir fırlamışlar ki, adamcağızı yere devirmişler. Kentin üstündeki kumrular biçiminde uçtukları görülmüş.

Jordan küçükken kâğıttan kayıklar yapar, ırmakta yüzdürürdü. Bu yolla rüzgârın bir yelkeni nasıl etkilediğini öğrendi ama, aşkın bir yüreği nasıl etkilediğini öğrenemedi. Sabrını aşan tek şey umuduydu. Günlerce, gecelerce tavuk sandıklarından arta kalan tahta parçalarıyla uğraşır, çalabildiği her kâğıt parçasından yelken yapardı. Çamurların ortasında dikilişini ya da yüzü koyun yere yatmış, burnu neredeyse suyun içine girmiş bir şekilde minik tekneyi eliyle dengeleyişini sonra da rüzgâra salışını seyrederdim. Saatle-

rini harcardı böyle. Zamanı gelince kalbini de aynı şekilde salıverdi. Gemilerin batabileceğine inanmazdı.

Sonra eve, bana dönerdi, elinde kırılmış gemisinin parçaları, yüzünde gözyaşlarının izleriyle. Lambamızın başında oturur, elimizden gelen onarımı yapardık, ertesi gün her şey ilk günkü gibi yeniden başlardı. Oysa kalbini alıp gittiklerinde yanı başında oturacak kimsesi yoktu. Yapayalnızdı.

Size sözünü ettiğim sözcükler kentinde yaban çileklerinin kokusu size henüz sözünü etmediğim evin en belirgin özelliğiydi. Bu bitkilerin sapları, kolları taşlarla sınırlanmış tarhları aşarlar, terrakotta saksıların üstünden tırmanıp demir parmaklıklara dolanırlar, avlunun tabanına döşenmiş taşları örterlerdi. Bahçe kapısına gelen herkes dalga dalga yeşilin arasından gözüken minik kırmızı meyvelerle karşılaşırdı -sanki örümcek ağlarının arasında unutulup gitmiş yakut taşları. Meşe ağacından yapılmış bir kapıdan geçtiğimizde evin holünde bulurdunuz kendinizi. Bu hole açılan bir sürü başka kapı vardı. Holde dört adet tam takım Ortaçağ zırhı bir de Ortaçağ topuzu dururdu.

Bu evde oturan ailenin garip bir adeti vardı. Hiçbiri ayaklarının yere değmesine izin vermezdi. Hole açılan kapılardan baktığınızda yerde döşeme yerine dipsiz kuyular görürdünüz. Evin tüm mobilyaları tavanlardaki kirişlere sarılmış iplerden sarkardı. Yemek masası her bir halkası on santim kalınlığında olan koca koca zincirlere asılıydı. Orada yemek yemek başlı başına bir maceraydı. Konuk yaldızlı bir

koltuğa oturup sofradaki yerine vinçle kaldırılmayı göze almak zorundaydı. Evsahipleri masadaki yerlerini almış, eğlenmeye başlamış, ayaklarını dibinden timsahların bulunduğu dipsiz kuyunun üstünde sallıyor olurlardı konuk en sonuncu kişi olarak onlara katıldığında. Herkesin önünde çok sayıda bardak ve çatal kaşık bulunurdu, arada yanlışlıkla aşağı bir şey düşerse diye. Yemeğin sonunda arta kalan yiyecekler kuyuya dökülür, oradan yukarı korkutucu çiğneme sesleri gelirdi.

Herkes karnını iyice doyurduktan sonra beyler masada kalır, hanımlar ise belli bir öncelik sırasına göre gergin bir ip üstünde yürüyerek başka bir odaya geçerler, orada bisküvi yeyip şaraba su katarak içerlerdi.

Bir odanın tavanının başka bir odanın döşemesi olduğu herkesçe bilinen bir gerçektir. Ama bu evin sakinleri, her üstü bir alt yapan bu gerekliliği bilmezden gelirler ve hep yukarı doğru hareket ederler, tavanları yüceltip yer döşemelerini inkâr ederler, bu nedenle evleri hiçbir zaman son bulmaz, odadan odaya vinçler ya da gergin ipler aracılığıyla gider gelirler, gidip gelirken de birbirleriyle bağırarak konuşurlardı.

O ev artık boş. Ama orada, sofra başında sallanırken, konuşmalarla aydınlandığım, bol sulu bir yaban ördeği yediğim sırada bir kadın görmüştüm. O kadının yüzü, göze almaya cesaret edemeyeceğim bir deniz yolculuğuydu.

Sofradaki herkesle konuştuğum halde onunla konuşmadım. Gece yarısı olduğunda kalktı, ayağına düz ökçeli ayakkabılar geçirdi, metrelerce uzanan gergin ip üstünde hiç sendelemeden yürüyüp gitti. O bir dansçıydı.

Geceyi boşlukta sallanan yatağımda geçirdim, iyi uyuyamadım. Şafak sökerken, belime bir ip bağlamış, pencereden sarkıyordum. Gökyüzünde hâlâ ay vardı, sanki aya yerden daha yakınmışım gibi geldi bana. Soğuk bir rüzgâr ku-

laklarımı dondurmuştu.

Derken o kadını gördüm. İnce bir ipe tutunarak penceresinden aşağı iniyordu. İnerken arada bir ipi kesiyor, yeniden düğümlüyordu. Onu izleyebilmek için gözümü dört açtım. Ama birden yok oldu.

Yıl 1640 falan olmalıydı, Jordan on yaşına yaklaşıyordu, bir gün fokurdayan Thames ırmağının kıyısında John Tradescant ile karşılaştı. Öylesine sıcak bir yazdı ki, domuz çevirmesi yapmak isteyen herhangi bir ev kadınının ateş yakmasına gerek kalmıyor, hayvanı sopaya geçirdikten sonra bir saat kadar bahçede çevirmesi yeterli oluyordu. Bana gelince, durmadan üstüme üstüme gelen sıcak hava dalgaları sanki cehennemin kapısından esmekteydi. Eminim mahşer günü gelip çattığında, meleklerden yana olmayanlar aynı sıcaklığı yüzlerinde, ayak parmaklarında, içerde çekecekleri eziyetlerin ilk habercisi olarak hissedecekler. Kapıdan dışarı adımımı attığım anda bir kova dolduracak kadar ter akıtıyordum. Bu çağlayanlar üstümden akarken sayısız bit ve benzeri minik hayvanatı da birlikte götürüyorlardı; ikide bir kuyu pompasının altına girmek zorunda kaldığımdan gerçekten temizlendiğimi söyleyebilirim.

"Temizlik Tanrı'ya yakınlıktır," dedi sokaktan geçen Püritenin biri.

"Tanrı insanın kalbine bakar, yoksul bir kadının entarisine değil," diye ters ters cevap verdim ama herifin ağzını kapatmayı başaramadım, vereceği vaazı verdi, bir tavşanınkini

andıran gözlerini dindar dindar devirerek.

Kentteki içten içe kaynamanın tek nedeni havanın sıcaklığı değildi, doğru. Kralımız durup dururken Papacı kesiliyor gibiydi, bir yandan Parlamento da ayaklanmıştı. Yumru kafalı Cromwell ise her şeyi karıştırıyor da karıştırıyordu.

Jordan bir sabah erkenden kalkıp gemilerini yüzdürmeye gitmişti. Ben de köpeklerin bakımını bitirdikten sonra ona bir elma götüreceğime söz vermiştim. Güneş ışığına karşı gözlerimi kısarak onu bulmaya gittim, uzakta çürük çarık bir iskelenin üstünde oturduğunu gördüm. Yanında bir bey vardı. Oğlanı benden çalmaya niyetli, temiz yüzlü alçağın biri olmasından korktuğumdan adımlarımı sıklaştırdım.

Onlara yaklaştığımda Jordan bana el salladı, beyefendi de ayağa kalkıp hafiften eğilerek beni selâmladı. Bu çok hoşuma gitti. Adam adının John Tradescant olduğunu söyledikten sonra bir an sustu ve ekledi: "Kralımızın resmî Bahçıvanı."

Otuz yaşlarında, yakışıklı bir adamdı. Ağırlığının altında üstüne karga konmuş bir serçe yuvası gibi zangırdayan çürük çarık iskelenin her an yıkılıvereceğinden korkmuş görünmüyordu üstelik. Oturmak isteyip istemediğimi sordu. Ben de ona acıdım, iskeleden inip kıyıda durdum. Yere çömeldi, çantasının içinde bir şeyler araştırdı, sonunda üç tane şeftali çıkardı. Birini bana uzattı, birini Jordan'a verdi. Çocuk, kristalden bir top tutuyormuşcasına iki eliyle kavradı meyveyi.

"Bunları ben yetiştirdim," dedi Tradescant. "Kralımızın ağacının meyvesini yiyorsunuz."

Kendisininkini ısırdı, sularını üstüne başına akıttı. Ben, benimsini dikkatle, daha kibarca ısırdım. Jordan öylece duruyordu, ona nezaket kurallarını hatırlatmak zorunda kaldım.

Bana dediğine göre Tradescant ırmak kıyısında, kafasında

bir türlü çözümleyemediği bir sorunu düşüne düşüne Putney'den Mermaid Rıhtımına doğru yürüyormuş. Derken yanından minik bir yelkenlinin geçtiğini görmüş, böyle güzel güzel, hiç sarsılmadan gidişi öylesine hoşuna gitmiş ki kafasındaki sorunu unutmuş, denizlerde geçirdiği serüven dolu günler anılarında canlanıvermiş. Yıllar yılı, babasının öldüğü 1637'ye dek, dünyanın en uzak köşelerinde dolaşmış, hiç kimsenin bilmediği, görmediği nice nadir bitki toplamış. Bunları babasının Lembeth fizik bahçesindeki müzesine yerleştirmiş. Babası öldüğünde Virginia'da bulunuyormuş, oradan kalkmış gelmiş, kralımızın bahçıvanı olarak aile mesleğini sürdürmeye koyulmuş. İşini sevmediğinden değil ama, arada sırada içinde derin bir boşluk hissedermiş ve öyle hissettiği günlerde kalbinin denizlerde kaldığını anlarmış.

"Bir erkek sorumluluklar yüklenmek zorunda," dedi, "ama bunlar ille de kendi seçtiği şeyler olmuyor çoğu kez."

"Çok doğru," dedim, "Şeytanın bir kadının omzuna yüklediği yükler ise iki kat daha ağırdır."

Tradescant kıyıda durmuş minik geminin gidişatını izlerken, Jordan küçük teknesini yüreklendirmek için bağıra çağıra, koşa koşa yetişmiş. Gözü kendi işinde olduğundan Tradescant'ın bacaklarını görmemiş. İkisi birden paldır küldür yere yuvarlandıklarında Jordan bir temiz dayak yiyeceğinden mi korksun, gemiciliğini kaybetmek üzere olduğuna mı yansın bilememiş. Oysa Tradescant oğlanı yerden çekip kaldırmış, tekneyi de kurtarmış, sonra ikisi gidip benim onları bulduğum çürük çarık iskelenin üstünde oturmuşlar.

Dümeni uzatırsa teknenin daha derin sularda devrilmeden nasıl yüzebileceğini göstermiş Jordan'a. Okyanusun ortasında insanın karşısına çıkıveren koca kayalara, uçsuz bucaksız mavilikte bunlardan başka karanın olmadığına o karanın da ciyak ciyak bağıran kuşlardan başka hiçbir canlı

barındırmadığına dair öyküler anlatmış. Demiş ki, deniz öylesine geniştir ki hiç kimse sonunu bulamaz. Harita üzerinde belirlenmiş her yolculuğun, bir başka, bir gizli yolculuğu da çizgileri arasında sakladığını söylemiş...

Ben, bütün bunlara fazla önem vermemesini, hepsinin palavra olduğunu açıkladım. Herkes bilr ki dünya kandan ve taştan oluşmuş, başı sonu belli bir yerdir ve dümdüzdür. Canım istese bir ucundan bir ucuna yürüyebilirim. Pek çok insan birden böyle bir şey yapmak isteyecek olursa, dünyada el ayak değmemiş yer kalmaz. Öyleyse, akerdeon gibi birbirinin üstüne katlanmış yolculuklar da ne demek oluyor?

Oysa Jordan inanmıştı. Tradescant'dan ayrılıp eve doğru yola koyulduğumuzda çocuk önden hoplaya zıplaya gidiyor, teknesini koltuğunun altında taşıyordu, bense birkaç adım gerideydim. Onun sıska gövdesine, kara saçlarına bakarken bakarken, günün birinde taşımayacağı kadar büyük gemiler yapacağını, o gemilerden birinin onu taşıyacağını ve benden alıp uzaklara götüreceğini, burada yapayalnız kalacağımı düşündüm.

Ne kadar mı çirkinim?

Burnum dümdüz, kaşlarım kalın. Ağzımda birkaç tane diş var, onlar da kara ve kırık olduklarından bir şeye benzemiyorlar. Küçükken çiçek hastalığı geçirmişim, yüzümdeki mağaralar pirelere yuva olacak kadar derin. Ama karanlıkta bile görebilen derin mavi gözlerim var. Boyuma bosuma gelince, ancak şunu söyleyebilirim: Jordan'ı bulmadan önce, bizim Cheapside'a gezginci bir sirk gelmişti, bu sirkin bir de fili vardı. Bu fil, burnu orada burada gezinen bu koskoca hayvan hepimizin hoşuna gitmişti. Numarası, herhangi iyi yetişmiş bir beyefendi gibi bir koltukta oturmak ve monokl takmaktı. Oturduğu koltuğun tam karşısında bir koltuk daha vardı, kumara konu olan oyun ise Samson'a (filin adı

buydu) ağır basmak için bu karşıki koltuğa kaç kişinin alı alta üst üste sığabileceğini bulmaktı. Ödül bir fıçı bira gibi önemli bir şeydi ama, daha henüz kimse başarılı olamamıştı.

Bir gece, başıma kurdele takıp panayırın kalabalığına karışmıştım ki, Samson'a ağır basmayı kendim deneyebileceğimi düşündüm. Enine boyuna iyice bakmıştım ona, bana pek iri görünmemişti. Avazı çıktığı kadar çığırtkanlık yapan, kalabalıkla alay ederek onları allahın hayvanıyla yarışmaya çağıran adamın yakasına yapıştım ve karşı koltuğa tek başıma oturacağımı söyledim.

Pis mikrop herif "Ama nasıl olur, madam," diye haykırdı. "Siz bir melek kadar hafif görünüyorsunuz."

"Senin Kitapta yazılanlardan haberin yok," dedim. "Kutsal Kitabın hiçbir babında meleklerin ağırlığını betimleyen bir bölüm yoktur."

Adamın kaşları sanki arşı alâya fırladı, başka hiçbir yerinin de cennete ulaşacağı yoktu bana sorarsanız. Davulunu güm güm vurmaya, bir cenazenin en önünde yürüyormuşcasına bas bas bağırmaya koyuldu. Koşun baylar bayanlar, koşun, toplanın, hayatta göremeyeceğiniz bir şey göreceksiniz burada! Çok geçmedi, çevremizde sıkışan insan gövdelerinden çıkan ısıdan boğulacağım sandım. Fil bile, kafasından aşağı bir kova su boşaltılmadan kendine gelemedi.

"İzin verin, sizi yerinize götüreyim," dedi çarpık bacaklı serseri. Şapkasına taktığı ziller şakırdıyordu.

Ben tabiat itibariyle kibar bir insanım, beni elimden tutup koltuğa kadar götürmesine izin verdim.

Yaratık, gözlerini kalabalıktan yana devire devire, "Üstünüzü aramak zorundayım," dedi. "Bi yerinize kurşun ağırlıklar ya da daha başka bir şeyler saklamadığınızdan emin olmalıyız."

"Bana elini süremezsin," diye hayırdım. "Ne var ne yok, ben kendim gösteririm."

Entarimi olduğu gibi kaldırdım. Havanın sıcaklığından dolayı iç çamaşırı giymemiştim.

Kalabalığın arasında çok sayıda şahıs bayıldı; beni sıradağlara benzeten bir ses duydum. Neyse ki davranışım salaklar kralını susturmaya yetti. Eliyle koltuğu işaret etti.

Derin bir soluk aldım, ciğerlerime hava doldurdum, kendimi bütün gücümle koltuğa attım. Çevremde müthiş bir gürültü koptu. Gözlerimi açtım, Samson'dan yana baktım. Yok olmuştu. Koltuğu boşlukta salıncak gibi sallanıyordu, monoklu yere düşmüştü. Halkın bakışlarını izleyerek daha yukarlara baktım. Üstümüzden çok yukarlarda, çok çok uzak bir yerde, ak bir gökyüzünde kara bir yıldız gibi debeleniyordu Samson.

Koca bir fili gökyüzüne salıvermek bir kadının omuzlarına olmadık sorumluluklar yükler. Benim boyum bosum hakkında ne ölçüde fikir verebilir bu, bilemem; çünkü bir fil çok büyük görünüyor ama ağırlığının ne olduğunu bilemem ki. Balonlar da büyük görünür, ama hiç ağırlıkları yoktur.

İnsanların benden korktuklarını biliyorum. Ya köpeklerimin havlamalarından ya da boyumun hepsinden uzun olmasından çekiniyorlar. Çocukken bir keresinde babam beni kucağına almaya kalktı, iki bacağı birden kırıldı. O günden sonra bana hiç dokunmadı, köpekleri terbiye etmek için kullandığı kamçının ucuyla dürtüklerdi, o kadar. Ama annem (ki çok yaşamadı) rüzgârlı havada sokağa çıkamayacak kadar hafif naif olmasına karşın, beni sırtına vurduğu gibi kilometrelerce taşırdı. Büyücülüğüyle ilgili birtakım dedikodular çıkmıştı ama, sevgiden daha güçlü ne olabilir?

Jordan yeniyken, onu bir köpek yavrusu gibi avucuma oturtur, yüzüme yaklaştırır, çiçek bozuğu izlerinin içindeki pireleri temizlemesine izin verirdim.

Her zaman mutluydu. Birlikte mutluyduk. Benim herkes-

lerden daha iri olduğumu farkettiyse bile, bunu hiçbir zaman dile getirmedi. Benimle gurur duyardı, çünkü öteki çocukların hiç birisi ağzına aynı anda bir düzine portakal alabilen bir anneye sahip değildi.

Ne kadar mı çirkinim?

Bir sabah, bir ayda bitmesi gereken ama sekiz yıl süren iç savaşın başlamasından kısa bir süre sonra, Tradescant bizim eve kadar gelip Jordan'ı sordu. Komşularımdan birine ağzımı açmış sövüyordum o sırada. Uzun boylu ama içi kof bir heriflti, çekik gözleri, üstüne şapka asılacak kadar koca bir burnu vardı. Bu gerzek, kralımızın kendi halkına savaş açmasının hata olduğunu söylüyordu bana. Bense o ağzı lağım kokan İskoçlar kaşınmasalardı, ille de her önlerine gelenle kavga çıkartmaya kalkmasalardı savaş mavaş olmayacaktı diyordum. Onbir yıldır, parlementomuz olmaksızın başımızda kralımızla gül gibi yaşayıp gitmiştik, şimdiyse parlemento vardı ama kral sanki yok gibiydi.

Bildiğim kadarıyla -ki pek okumam yazmam yoktureteklik giyen vahşi hayvanlara karşı savaşı sürdürebilmek için kralımız parlementoyu toplamak zorunda kalmıştı. Vahşi hayvan dedimse, bunlar kökünе kadar kuduruktu, zavallı kralımız ise ellerine doğru dürüst bir din kitabı alsınlar diye uğraşıyordu. Bunlar Kutsal Kitaba itibar etmedikleri gibi, tahtı en Hıristiyanlığa sığmaz biçimde tehdit etmeye koyulmuşlardı. Bu durumda kendi halkından medet uman kralımız, karşısında Püritenlerle dolu bir parlamento bulmuştu. Kendilerine uygun reformlar yapılmadıkça savaş için bir kuruş para vermeyeceklerini söylüyorlardı. Babamız Kral Henry'nin hepimize miras bıraktığı "İngiltere Kilisesi"ni beğenmeyip ille de "Tanrı'nın Kilisesi"ni istiyorlar, iyi mi?

Dediklerine göre kralımız utanmaz müsrifin biriymiş,

piskoposlar yozlaşmış, Ortak Dua Kitabımız Papacı bölümlerle doluymuş, kraliçe de zaten Fransız olduğundan o da Papacının biriymiş. Güzel, göz doldurucu, hayat dolu her şeyden nefret ediyorlar, dümdüz gri elbiseler giyiyorlar, elbisenin üstündeki suratları da dümdüz, gri. Birazcık süslü olan tek şeyleri mendilleri: çevreleri ille de dantelli olacak ve de mümkün olduğunca bembeyaz. Sözde ruhları da bembeyazmış. Milletin gülüp eğlendiği, keyiflendiği tiyatroların önünden geçerken kolalı mendillerini burunlarına tutan Püritenler gördüm; zevk kokusu alırlarsa kendilerine de bulaşacağından korkuyorlardı.

Iktidara geldiklerinde Londra'daki bütün tiyatroları birer birer kapatmakta gecikmediler.

Oysa peygamberimiz suyu şaraba çevirmemiş mi?

Bizim mahallenin vaizi de çok geçmeden Püritenlerden yana oldu, vaazlarında kralımızı suçlamaya başladı.

Bir sabah, "Zalimlerin ruhları çürüyecektir" konulu vaazını bitirdikten sonra yanına yanaştım, "Vaiz Scroggs," dedim, "Kralımızın Tanrı'nın verdiği hakla başımızda bulunduğunu bilmiyor musunuz?"

Iki şaşı gözünün daha az şaşı olanını gözüme dikti, ellerini kavuşturdu.

"Tek gerçek cennetteki kralımızdır, hanım," dedi. "Yeryüzünde Şeytan'dan başka güç yoktur."

Daha sonra karısından öğrendim, onunla çarşafa açtığı bir delikten sevişirmiş.

"Hiç öpmez mi seni?" diye sordum.

"Beni ömrümde öpmedi," dedi. "Şehvet duygusuna kapılmaktan korkar."

Bu şehvet ne menem güçlü bir duygu olmalı ki, koca kulaklı, patlak gözlü, yaban tavşanı suratlı bir kadını öpmek bile onu ayaklandırsın.

Benim komşu, bok boku kenefte bulduğundan olacak,

Vaiz Scroggs'u pek sever. Karşıma geçmiş, en ukalâ sözleri bulup çıkararak Tanrı'nın İdaresi konusunda konferans çekiyor bana. Sanırsın, benim köpeklerimi tanıdığım kadar yakından tanıyor Tanrı'yı. Bu yüzden ona bağırmak zorunda kalıyorum, çünkü taş kafalılar mantıktan ne anlar? Tam o sırada Tradescant çıka geldi.

"Madam, madam, sakin olun," dedi ağır başlı bir tavırla.

Döndüm, onu iki yıldır görmemiştim ama hemen tanıdım.

"Bay Tradescant, kralımızı savunuyorum," dedim.

"Soylu bir davranış," dedi.

Bunun üzerine komşum, İsa'nın önünde diz çökmedikçe hiçbir kralın önünde diz çökmeyeceğini iddia etti. Artık vakit geldi, dedi, pek yakında Azizlerin kuralları dünyada da geçerli olacak ve tüm günahkârlar cayır cayır yanıp lanetlenecekler.

Onu boğmaktan başka seçeneğim kalmamıştı. Tek elimi kullandığım, onu kendimden bir kol boyu uzak tuttuğum halde bir iki saniye içinde mosmor kesildi. Zavallı John Tradescant koluma yapıştı, bir maymun gibi kolumdan sarkarak adamı bırakmam için yalvardı.

"Sizin hatırınız için affettim onu, beyim," dedim, çirkin şeyi kendi çöplüğüne fırlattım.

Artık ne hali varsa görsündü, ben Tradescant'ı eve buyur ettim, ona bira ikram ettim. Beti benzi atmıştı, herhalde uzun yoldan geliyordu.

"Jordan'ı istemeye geldim," dedi.

Wimbleton'da Kraliçe Henrietta için müthiş bir bahçe hazırlıyormuş da bir yardımcıya ihtiyacı varmış. Ülkedeki karışıklıklar yüzünden işine ara vermeye hiç niyeti yokmuş. Kararlaymış, kraliçemiz güvende olsunlar diye Avrupa'da sakladığı çocuklarıyla birlikte, muzaffer olarak kralımıza döndüğünde bahçe hazır olacakmış -onun cesaretine adanmış bir anıt gibi.

Ama ben Jordan'dan nasıl ayrılabilirdim, o kadar çok sevdiğim biricik yavrumdan nasıl vazgeçebilirdim?

Tradescant her zamanki zerafetiyle beni ikna etmeye uğraştı. Karşı çıkmayı sürdürdüm, bahçenin her gün gidilip gelinemeyecek kadar uzak olduğunu söyledim. Oysa Jordan'ın bu işi yapmasını da istiyordum, onca değişik, egzotik bitkinin hep bir arada yetiştiğini görmek çok hoşuna gidecekti, biliyordum. Sonunda bir çözüm buldum.

"Ben de onunla birlikte gelirim," dedim.

Tradescant şaşırmış gibi görünüyordu. Devam ettim:

"Biraz da Wimbleton havası alsam iyi olur."

"Ama sizin kalabileceğiniz bir yer yok," dedi. "Jordan orada çalışan öteki adamlarla birlikte yatıp kalkacak."

Kendi kulübemi kendim yapmış biri olarak mimariden anlarım biraz. Orada da bir kulübe yapabileceğimi söyledim Tradescant'a.

Ellerini iki yana açarak içini çekti, onu yendiğimi anladım.

"Köpeklerim de var. Onları da getirmek zorundayım."

Kaç tane hayvanım olduğunu sordu, o sırada pek fazla olmadığını söyleyerek içini rahatlattım.

"Sizi ne zaman bekleyeyim?"

"Yarın yola çıkarız. Wimbleton hangi yöndedir acaba?"

Arabacının mutlaka bileceğini söyledi, gitmek konusunda acele ettiğini fark ettiğimden fazla üstelemedim. Nasıl olsa Dikenli Taç Hanı'nın sahibine sorar, öğrenirim diye düşündüm.

Geri zekâlının biri ağzından köpükler saçarak Bay Tradescant'a koşup bahçenin kötü bir ruh ve Cehennem Köpekleri tarafından istila edildiğini haykırdığında aradan üç buçuk gün geçmişti. Tradescant adama uyup büyük bahçe kapısına koştu. Gelenlerin Jordan ile benden başkası olmadığını

görünce ferahladı herhalde.

"Köpekleriniz," derken Adem elmasının bir aşağı bir yukarı oynadığını gördüm.

"Evet," diye karşılık verdim. "Hepsi hepsi otuz tane, yalnızca beşi doğurmak üzere."

Ne de olsa beyefendi biriydi, bir an ne yapacağını şaşırmış gibi duraklasa da kendini çabuk toparladı, arabacının parasını ödeyeceğini, gerekiyorsa eşyalarımızı taşımak için birilerini göndereceğini söyledi.

"Araba yok," dedim. "Eşyalarımız da bu kadar işte."

Elimdeki kırmızı bohçayı noel pastası gibi kaldırıp gösterdim, Jordan'ın koltuğunun altında ise gemisi vardı.

"Ama nasıl..?"

"Yayan geldik. Jordan yorulduğunda onu kucağıma alıyordum."

Tradescant bir şey demedi, bohçamı elimden almaya davranmasıyla küt diye sırt üstü yere yuvarlanması bir oldu. Onu bir ana şevkatiyle yerden kaldırıp kucağıma aldım, bohçamı da üstüne koydum. Önde biz, arkada otuz köpeğimle Jordan, koca konağın bahçe kapısından girdik ve Kralın hizmetkârları olarak yeni yaşamımıza başladık.

Boşlukta sallanan yatağımda bir uyuyup bir uyanarak iki saat yattıktan sonra vinçle kendimi aşağıya, kahvaltıya indirdim. Deniz tutmuş gibi midem bulanıyordu.

Ev sahiplerim o sabah ok atma talimi yapıyorlardı, ben de izin isteyip dansçıyı aramak üzere kente çıktım. Evdeki

kimse onu hatırlamıyordu. Buna bir türlü akıl erdiremedim, çünkü güzelliğiyle orada olan herkesi yakıp kavurmuştu.

Aramaya tiyatrodan başladım, sonra operaya gittim, sonra içimdeki korku her an artarak gittikçe aşağılaşan günah yuvalarını dolaştım: kafeler, gazinolar, randevu evleri... En sonunda, zengin bir adamın kendi özel dostları için tuttuğu fahişelerin bulunduğu hapisane gibi bir yere vardım. Kadınlar çok naziktiler ama bana ancak kadın kıyafetiyle girebileceğimi bildirdiler. Yoksa, erkek olarak ne kadar temiz olursam olayım, ya kovulur ya da iğdiş edilirmişim.

Öğütlerini tuttum, bir günlüğüne kiraladığım basit bir entariyle geri döndüm. Kıyafetimi övdüler, yanaklarımı okşayarak ne kadar yumuşacık olduğundan söz ettiler. Utancımdan kıpkırmızı oldum.

Hafif şaraplar içtik. Gardiyanlardan biri, geçerken kimi ağırladıklarını sordu; içlerinden biri ayağa kalkıp uzaktan gelmiş bir kuzini olduğumu söyledi.

Dansçı hakkında hiçbir şey bilmiyorlardı. Onlardan biri değildi, ama tanıdıklarına sorup soruşturmaya söz verdiler.

Yaşadıkları yoksunluğa nasıl dayanabiliyorlardı?

Rahatlarına diyecek yoktu. Koltuklar, kanapeler, yataklar... İstedikleri oyunu da oynayabiliyorlardı ama dışarı çıkmaları yasaktı.

Böylesi dar bir alanda nasıl yaşayabiliyorlardı?

Bir sessizlik oldu, sanki konuşmadan iletişim kurabiliyorlardı aralarında. Sonra bir tanesi bana döndü ve göründuğu kadar kısıtlanmış olmadıklarını açıkladı. Geceleri istedikleri gibi gidip geliyorlarmış.

Nasıl olurdu böyle bir şey? Ev parmaklıklarla çevriliydi. Her kapının onüç kilidi vardı. Camlar ulaşılamayacak kadar yüksek, sürekli açık tutulan tepe pencerelerinden çıkmak ise olanaksızdı.

Meğer evin altından akan bir dere varmış. Bu dere, denize doğru yol alan ırmağa doğru akışı sırasında başka bir grup kadının yaşadığı başka bir evin de altından geçermiş. Bu ikinci ev, rahibelerin barındığı Kutsal Ana Manastırı'ymış ve mahzen kapıları dereye açılırmış. Her gece, hangi kadın kentte eğlenmek, dostlarını ziyaret etmek ya da sevdiğiyle yemek yemek isterse, hızla akan suya bırakırmış kendini ve akıntının hızıyla manastıra doğru yol alırmış. Gece boyunca dereyi gözlemek rahibelerin adetiymiş. Böylece, akıntıya kapılmış giden herhangi bir kadın, manastır mahzeninin önünden geçerken nöbetteki rahibe karides ağına benzeyen kocaman bir ağ ile çekip çıkarırmış onu.

Kadınların bazılarının manastırda sevgilileri varmış; ötekiler orada yedek giysi bulundururlar, üstlerini değiştirdikten sonra kente gezmeye giderlermiş. Sabaha karşı kadınlar yeniden suya bırakılırlar, büyük güçlüklerle akıntıya karşı yüzerek binbir kilitli kalelerine geri dönerlermiş.

Kadınların sahibi kalın kafalı ve de miyop olduğundan elindeki kadınların durmadan değiştiğini farketmezmiş. Kent halkı arasında şöyle gizli bir anlaşma varmış: kısa zamanda servet sahibi olmak isteyen her kadın gelip bir süre bu evde çalışır, müşterileri soyar, duvarda sözde emniyette olan süslemeleri çalar, yoluna gidermiş. Kendinden başka hiçbir şey düşünmeyen, insan yaşamını herhangi bir metadan ayırdetmeyen bu kötü adam, binlerce kadının geleceğini sağlama bağladığından, onların dünyanın dört bir yanında dükkân açmalarını ya da ticarete atılmalarını sağladığından habersizmiş. Üstelik, manastırın dillere destan şarap mahzenini ve de çok değerli sayısız mihrap süsünü de tek başına finanse ettiğini bilmiyormuş.

Aradan birkaç yıl geçtikten sonra duydum ki bu adam günün birinde zevk ve fuhuş yuvasına geldiğinde tüm kadınların da tüm hazinesinin de yok olduğunu görmüş. Bu-

nun nasıl olduğunu bir türlü anlayamamış ve Kutsal Ana Manastırı'ndaki acemi rahibe sayısının ani artışıyla bu olay arasında hiçbir bağlantı kurmamış.

Kendi cinsiyetlerinin yükünden kurtulma hevesinde olan pek çok kişinin kıyafet değiştirdiğini, kadınların erkek, erkeklerin de kadın kılığına büründüğünü sık sık görmüşümdür.

Fahişeler damında başımdan geçenlerden sonra, yaşımımı bir süre daha kadın olarak sürdürmeye karar verdim. Bir balıkçı tezgâhında iş buldum.

Dikkat ettim, kadınların kendilerine özgü bir dili var. Erkeklerin yapılandırdığı dile bağımlı olmayan, birtakım işaretler ve yüz ifadeleri üstüne kurulu bir dil bu, ve sıradan kelimeleri şifre gibi kullanıp onlara başka anlamlar yüklüyor.

Eteklik giydiğimde yabancı bir ülkede yolculuk yapar gibiydim. Dili bilmiyordum. Bana kuşkuyla bakılıyordu.

Kadınları erkeklerle flört ederlerken, onları keyiflendirirken, onlarla alış veriş yaparken seyrettim, sonra da aynı kadınların kahkahadan kırıldıklarını, olayın komikliğini kendi aralarında yaşadıklarını gördüm. Oysa erkekler, her şeyden habersiz, kendilerini duruma hakim sanıyorlar, gidip barlarda böbürleniyor ya da kürsülerde zayıf cinsin sersemliğini vaazediyorlardı.

Kadınlar arasındaki bu gizli suç ortaklığı beni çok sarstı. Kadınları severim; onlardan çekinirim, uzak dururum ama saygım vardır. Bizden ne kadar çok nefret ettiklerini ya da bize ne kadar derinden acıdıklarını bilmezdim. Bizleri cebinde gereğinden fazla harçlık olan çocuklar olarak görüyorlar. Balık tezgâhının sahibi olan kadın bana iyice tembih etti: hiçbir zaman başka bir kadını kazıklamayacaksın, ama erkek geldi mi ya fiyatın iki katını söyleyeceksin ya da hiç değilse kötü balık vereceksin.

"Onların burunları keskin değildir," dedi. "Dünden kalma ıstakozla tazesini ayırdedemezler."

Ayrıca şunu da unutmamamı salık verdi: bir kadını kazıklarsan katiyyen unutmaz ve günün birinde, aradan yıllar geçse bile, sana bunu ödetir, oysa erkekler bağırıp çağırırlar, belki bir tokat da patlatırlar ama dikkatleri hemen başka bir şeye kayar.

Hayatta hiçbir şey bilmediğim kaygısıyla, bana erkekler hakkında bir şeyler öğreteceğini sanarak, bana bir defter dolusu kural yazdı. Defterin ilk sayfasını olduğu gibi alacağım buraya.

1. Erkekleri memnun etmek kolaydır, ama uzun süre memnun kalmazlar, kendilerini coşturacak yenilikler ararlar.
2. Erkekleri şehvete düşürmek kolaydır ama bu duygularını uzun süre ayakta tutamazlar.
3. Erkekler hep yumuşak kadın ararlar, ama başlarında güçlü bir kadın bulunmadıkça hayatları perişan olur.
4. Erkekler her an bir şeyle meşgul olmalıdırlar yoksa başlarını belâya sokarlar.
5. Erkekler kendilerini ağırlıklı, kadınları ise hafif olarak değerlendirirler. Dolayısıyla, fazla can sıktıklarında boyunlarına bir taş bağlayıp onları suda boğmak kolaydır.
6. Erkekleri kendi aralarında gruplar halinde tutmak en iyisidir. Böylece birbirleriyle yarışmaktan ve sarhoşluktan bitkin düşerler. Bunlar olurken kadın kendi yaşamını istediği gibi sürdürebilir.
7. Yüreğinizin en derininde yatanı güvenip de erkeklere sakın açıklamayın. Yüreğinizin en derininde yatan onlar ise, bunu kendilerine söylemeyin.
8. Bir erkek sizden para isterse vermeyin.

9. Siz bir erkekten para isterseniz, o da vermezse onun en değerli malını satın ve hemen onu terkedin.
10. Her erkek kadınlar konusunda bilinecek her şeyi bildiğini sanır; bu da sizin onlara karşı en büyük gücünüzü oluşturur.

Bu ilk sayfayı okuduğumda çok bozulmuştum, ama kendi yüreğimin içindekileri düşündükçe, çevremdeki erkeklerin davranışlarını gözledikçe hepsinin doğru olduğunu kabul etmek zorunda kaldım. O anda bezginliğim son sınırına dayanmıştı, oturduğum yerden kalkacak halim kalmamıştı. Çevreme baktım, gördüm ki yıkılmış bir ağaca tünemiş kargalar misali dizilip oturmuş bir sürü zavallının arasındayım. Hepsi de acı acı inlemekteydiler, gam keder dolu olduklarından hiçbiri yerinden kıpırdayamıyordu.

Neyse ki ellerim serbestti, sepetimin içine uzanıp bir barbunya balığı çıkardım, kafamın üstünde çevirerek sallamaya koyuldum.

Çok geçmeden, balığı gören su kuşları sürülerle akın ettiler avaz kıyamet bağırarak. Bir balık da sol elime alıp salladım, umduğum gibi kuşlar balıklara doğru pike yaptılar.

Uzattığım yemleri gagalarıyla sıkı sıkı yakaladıklarında, ben balıkları bırakmadım. Kuşlar bu direnişe çok kızdıklarından kanatlarını deliler gibi çırpıp duruyorlardı, sonunda beni yerimden kaldırmayı başardılar. O zaman elimdekileri bıraktım ama, kuşlar beni kocaman, garip bir balık sandıklarından bırakmadılar, havaya kaldırıp kentin üstünden denize doğru uçurdular.

Aşağıda, çok uzaklarda, yüksek kayalara çarpan dalgaları, Tropiklere doğru yol alan gemilerin yelkenlerini görebiliyordum. Korkudan bayılmışım. Ayıldığımda havada değildim. Tanımadığım bir kentte, varlıklı görünen bir evin penceresine tünemiştim. İçerden bir kız gelip pencereyi açtı,

yıllardır dualarıyla Tanrı'dan istediği kızkardeş olup olmadığımı sorduktan sonra beni nezaketle yatağına davet etti. Epeyce karmaşık bir gece geçirdim orada.

Sevmek nedir?

Wimbleton'a vardığımız akşamın sabahında, derin felsefî düşünceler içinde uyandım, neyse ki Jordan'ın düzenli solukları ve otuz köpeğimin horuldamaları içimi biraz rahatlattı.

Sevilmeyecek kadar iri yarıyım. Kadın olsun erkek olsun hiç kimse bana yaklaşmayı göze alamamıştır. Yüce dağlara tırmanmaya korktuklarından.

Bu sevmek konusu kafamı kurcalıyor çünkü vaize bakarsanız bizi ancak Tanrı gerçekten sevebilirmiş, gerisi şehvet ve bencillikmiş.

Bizim kilisenin duvarında bir dizi oyma var: babafingosu sakız kabağı gibi kabarmış bir herif, memeleri sağılmaya hazır bir ineğinki gibi yerlere sarkan bir karıyı beceriyor. Karının gözleri kapalı, herif ise gökyüzüne bakıyor, otların ateş aldığından ise ikisi de habersiz.

Vaiz bu oymaları özellikle yaptırdı -işlediğimiz günahı ve nelere yol açacağını görelim diye.

Oymalarda kendilerini şehvet azgınlığına kaptırmış, birbirlerinin ağzını emen kadın tasvirleri de var, ve birbirlerini üvendireye yapışmış gibi kavrayan erkek görüntüleri.

Her pazar bunların önünden birer birer geçiyor, utancımızı yaşıyor ve bir hafta daha temiz kalıyoruz. Gerçi her şe-

yin sakin ve Tanrı'ya boyun eğer durumda olması gereken yerlerde kimi kabarıklıklar da görmedim değil.

Bana gelince, sevmenin anlamını yalnızca köpeklerimden bilmişimdir. Onlar benim görünüşüme hiç aldırmazlar. Bir de Jordan var: adını taşıdığı ırmak kadar çamurlu ve geniş olsam da onun en yakını olduğumu söyler. Dünyayı dolduran öteki günahkârlar ise, bilgilerimden dolayı bana az çok iyi davranırlar ve mümkün olduğunca uzağımdan geçerler.

Geyik avında kullanılan cinsten tazı yetiştiririm. Baba mesleğim bu, benden sonra Jordan'ın aynı işi sürdüreceğini umuyordum. Ama yanımda kalmadı. Kafası başka kıtaların öyküleriyle doluydu -suratları göğüslerinde olan, doğa kurallarını hiçe sayarak tek ayak üstünde hoplayan insanların bulunduğu yerlerin hayalini kuruyordu.

Bu hoplayıcılar bir sıçrayışta bir mil atlarlarmış, yaşamlarını sürdürmek için de ağaç kabuğundan başka bir şey yeme gereksinmesini duymazlarmış. En yakın dostlarının yılanlar olduğu herkesce bilinir. O yılan ki, bizi cennetten kovduran, hâlâ da günah işlememize yol açan hayvanın ta kendisidir. Bu hayvanlar öylesine kurnazdırlar ki, bir yılan oynatıcısının kavalının sesini duyar duymaz bir kulaklarını toprağa dayarlar, öteki kulağı da kuyruklarıyla tıkarlar. Ben kulaklarımı bir kuyruk ya da başka bir şeyle tıkasam kendimi günahtan kurtarabilir miyim?

Gövdem günahkâr değilse bile, kafam günahkâr. Aşkın sesini tanıyorum, çünkü duvarın öte yanından duydum, ama duyu olarak neye benzediğini bilemiyorum. Irmağın çamurunda kıvrılan yılan balıkları kadar kaygan iki vücut, domuz peşine düşmüş köpeklerinkini andıran soluklar... Nasıl bir şey olabilir ki aşk?

Bir kere aşık oldum -aşk dedikleri şey bizi doğruca cennetin kapılarına götüren, aynı anda o kapıların sonsuza dek kapalı olduğunu gösteren zulümmüş meğer.

Bizim oraya bir çocuk gelirdi vaktiyle. Paltosu satılık bir sürü ıvır zıvırla yüklüydü. Paltonun astarında bir sürü boncuk, kurdele asılıydı, cepleriyse çakılar, mendiller, kemer tokaları, renkli ipliklerle doluydu. Yüzü içimde bir sevinç uyandırırdı.

Onun geleceği günler sabah bir saat erken kalkıp saçımı tarardım. Normal olarak yalnızca Noel'de Kurtarıcımız İsa uğruna yaptığım bir şeydi bu. En iyi giysilerimi giyer, panayıra hazır bir boğa gibi süslenirdim. Bu çabalarım onun beni görmesini sağlamazdı, yüreğimin büzüldüğünü, bir bezelye tanesi kadar küçüldüğünü hissederdim. Ne zaman bana arkasını dönse elimi uzatır ona bir an dokunmak isterdim, ama sırt kemikleri dokunalmayacak kadar keskindi. Yatağımın yanındaki çamura onun resmini çizdim, annemin tüm tavuklarına onun adını verdim.

Zamanla, gerçek aşkın temiz bir aşk olması gerektiğine karar verdim, kendime bir kalıp sabun kaynattım...

Yıkanmayı hiç sevmem çünkü insanın tenini mikroplara maruz bırakır. Kral James'in yolundan şaşmam -o, parmak uçlarından başka hiçbir yerini yıkamamış hayatında, ama İncil'i en güzel bir dille İngilizceye çevirecek kadar temizmiş yüreği.

Yıkanmayı hiç sevmem, ama bu işin bir aşk göstergesi olduğunu bildiğimden bir gece kuyu pompasına doğru yol alır buldum kendimi, aynı bir hayaletin mezarına doğru sürünmesi gibi. Bütün giysilerimi, iç çamaşırlarımı ve de kendimi iyice temizlemeye karar vermiştim. Bir seferde yaptım bunu. Önce sağ elimle pompayı çalıştırarak sol yanımı yıkadım, sonra sol elimle pompayı çalıştırarak sağ yanımı yıkadım. Hangi yanımı sıksam ayaklarımın dibinde bir göl oluşuncaya dek sırılsıklam olduğumda ise fırıncının oraya gittim, kadın işe koyulana kadar kapıda bekledim, sonra sabaha dek fırının kıyısında oturdum. Üstüm başım, her yanım una bu-

landı bu arada, ama iyi oldu, esmer tenim aklaştı.

Bu yeni görünüşümle sevdiğimin karşısına dikildim, tüm dişlerini göstererek yüreğimi hoplattı. Dudaklarıma kadar ulaşabilse beni hemen oracıkta öpeceğine yemin etti. Onu yerden kaptığım gibi havaya kaldırdım, "Hadi, şimdi öp beni," diyerek bu keyfe iyice varmak için gözlerimi kapadım. Beş dakika kadar gözlerim kapalı beklediklen sonra ne olup bittiğini anlamak için açtım. Çocukcağızın bayılmış olduğunu gördüm. Ona olan bağlılığımın en yakın tanığı olan pompanın başına taşıdım onu ve kendine gelinceye dek iyice ıslattım. Kapana tutulmuş bir tilki gibi çırpınarak kendisini yere bırakmam için yalvardı.

"Ne oldu?" diye haykırdım. "Seni böylesine etkileyen bana olan sevgin mi?"

"Hayır," dedi. "Ödüm patladı."

Birkaç ay sonra onu kentin başka bir semtinde kolunda güzel bir sürtükle dolaşırken gördüm. Yüzü her zamanki gibi parıl parıldı.

Ertesi sabah genç kız (adı Zillah'mış) doğduğundan beri bu kulede hapis yaşadığını söyledi.

"Ama burası bir kule değil ki," dedim. "Epeyce büyük bir konak, daha fazla bir şey değil."

"Hayır, yanılıyorsun," dedi. "Pencereden baksana."

Dediğini yaptım, birkaç metre aşağıda pazar kurulma hazırlıklarının yapıldığını gördüm. Deri önlüklü kadınlar tabla ların üstüne turp yığıyorlardı, papazın biri yeni gelmiş bir

Kutsal Kalıntılar kargosunu kutsuyordu, pazara erken gelmiş, aziz suratlı bir adam biriyle pirzola pazarlığı yapıyordu.

Çok güzel bir sabahtı, havada limon kokusu vardı.

Ben aşağı bakarken, tezgâhının başında duran bir adam kafasını kaldırıp benden yana baktı. Gülümseyerek el salladım ona ama beni farkettiğini belirten herhangi bir hareket yapmadı. Bunu garip karşılamadım, insanlar yabancılara karşı çekingen olurlar.

"Korkunç değil mi?" dedi Zillah.

Birden, benimle eğlendiğini anladım, gidip elinden tuttum, onu da pecerenin yanına çektim.

"Gel de şu turp kulesini gör."

Sesini çıkarmadı. Yüzünün ne kadar solgun, gözlerinin olağan dışı parlak olduğunu farkettim. Onun hoşuna gidecek bir şeyler göstermek için camdan eğildim ama dilim damağım kurudu. Gözünü taa aşağılara dikmişti. Onun bakışını izledim, aşağıya, daha daha aşağıya... Dümdüz inşa edilmiş bir kulenin tepesindeydik. En ufak bir çıkıntısı olmayan silindir biçimli yapı dalgaların köpürerek dövdüğü bir kayalığa iniyordu. Kıvrılarak uzanan kıyı tümüyle ıssızdı. Karmakarışık biberiye çalılarının uçsuz bucaksızlığını kesintiye uğratacak ne bir kulübe ne bir koyun sürüsü vardı. Rüzgârdan ve kurşunî-mavi denizden başka hiçbir şey yoktu.

Benden uzaklaştı, gidip yatağın üstüne oturdu. Ben de sırtımı pencereye döndüm, onu burada kimin hapis tuttuğunu sordum.

"Kendim," dedi. "Kendimden başkası değil."

Odanın kapısı olmadığını o zaman fark ettim.

"Yiyecek bir şey yok mu?" diye sordum.

Gülümsedi, karyolanın altına uzandı, iki sıçanı kuyruklarından çekerek çıkardı.

Güldü, iki elinde iki sıçan tutarak bana doğru yürüdü. Gözleri bulutlanıyordu, gözleri yok oluyordu. Soluğunun ekşimiş peynir kokusu burnuma doldu.

Canımı kurtarmayı falan düşünmeden kendimi pencereden attım, bir turp yığınını üstüne küt diye düştüm.

Meşin önlüklü kadın kafama vurdu, derken arkasından biri gelip kadını üstümden çekti ve omuzlarımdan tutarak böyle aniden nereden çıktığını sordu.

Yukarıya doğru işaret ederek, "Kuleden," dedim.

Pazardaki tüm hareket, tüm patırdı bir anda durdu. Herkes kendini yere attığı gibi istavroz çıkarmaya koyuldu. Kutsal Kalıntılar'ın başında duran adam boynuna bir dizi kurban dişi taktıktan sonra üstüme Aziz Anthony tozu serpti.

Korkunç bir öyküydü.

Kızkardeşiyle yasak bir cinsel birleşme anında yakalanan bir genç kız kendi ölüm kulesini kendi inşa etmek cezasına çarptırılmıştı. Yaşamını uzatmak isteyen kız, kuleyi elinden geldiğince yüksek tutmuş, taş üstüne taş dizerek sonsuz bir döner merdiven yapmaya uğraşmıştı. Elinde hiç taş kalmayınca ise çıkışı olmayan bir odanın içinde kalmıştı. Onun ölüm çığlıklarından deliye dönen halk köyü terkedip kızın sesinin duyulamayacağı kadar uzak bir yere taşınmıştı. Yıllar sonra bir yabancı gelmiş, kuleyi yıkmış, yerine benim gördüğüm güzel konağı dikmişti. Köy halkı da yavaş yavaş geri dönmüştü ama ne o yabancı ne de başka biri o konakta yaşamayı sürdürebilmişti. Geceleri çok kötü çığlıklar duyuluyordu.

Köylüler bana iyi davrandılar, ben de bütün gün uzak diyarlardan gelme meyveler, benekli balıklar ile dolu tablalarını kotarmaları konusunda onlara yardımcı oldum. Akşam olunca erkekler pipolarını doldurup denize karşı oturdular, bana nereden ve neden geldiğimi sordular.

Oraya ne kadar garip bir yolla geldiğimi açıklamadım ama yüreğimin çektiği yolculukta kime varmayı amaçladığımı söyledim.

"Dünya dansçılarla dolu," dedi biri başımın çevresine duman halkaları üfleyerek.

"Sense bunu ancak gece karanlığında görmüşsün," dedi bir başkası.

"Hem de düz duvardan aşağı inerken," dedi adamın karısı bir yandan tencereye yengeç eti didiklerken.

Köyün feylezofu ise bana şu öğüdü verdi: aşkı unutmak aşkın peşini sürmekten yeğdir, çünkü en yabani bir kızın izini sürmek kalbin çizdiği yoldan gitmekten daha kolaydır.

Bunun üzerine aşk üstüne bir tartışmadır başladı. Bu tartışmanın bir kısmını aktaracağım size.

Bir yanda, aşka izin verildiği takdirde bunun evlilik yeminleri ve aile bağlarıyla sınırlı kalmasını, böylece aşk ateşinin ocağı yakacağını ama bacayı sarmayacağını savunanlar vardı.

Öte yanda ise, yalnızca tutkunun insan ruhunu çamurdan yapılmış bir kulübeden kurtaracağına inananlar; insan kalbini bir yaban tavşanı gibi salıvermezse ve o tavşanın peşinde sabaha kadar koşmazsa rahat uyuyamaz diyenler direniyordu.

Aşkın türlü bağlarla durduğu yerde kalmasını isteyen ağırlık yanlısı ekol, örneklerini eski edebiyattan getirerek, dünyanın en hafif şeyi olan arzunun buyruğuna girenlerin en dayanılamayacak yükler altında ezildiklerini ileri sürüyordu. Tutkunun eninde sonunda zincirlere bağlı olduğunu baştan beri kabul etmenin yükleyeceğinden çok daha ağır yükler sözkonusuydu.

İşte, ateşli aşığından kaçarken birden lotus ağacına dönüşen kadına ne dersiniz? Ayakları toprakta köklenmiş. Bacakları kabuklanıyor, kabuklar yavaş yavaş apış arasına ulaşıyor.

Saçını başını yolmaya kalktığında elleri kuru yaprak dolu.

İşte Orfeus, tutkusunun peşinde cehennem kapılarına dayanıyor ama son anda kendisine hakim olamayıp sevdiğini elinden kaçırıyor.

İşte Acteon, Artemis'e olan sevgisi yüzünden bir erkek geyiğe dönüşüyor ama, sonunda kendi köpekleri tarafından parçalanıyor.

Bütün bunlar gerçektir ve istenirse dünyayı bir yanından öte yanına kuşatacak bir fresk dizisine konu olabilir.

Derken ben ayağa kalktım ve orada bulunanlara Penelope'yi hatırlattım. Bir adama olan sevgisi yüzünden parlak bir krallığa hayır diyen, ödün vermeyen, gündüzleri emek vererek dokuduğu halıyı geceleri hiç acımadan söken, sabaha eli boş çıkmayı göze alan bir kadındı o.

Sonra Sappho da vardı, sevdiğini bir erkeğin kollarında görmektense kendini sarp kayalıklardan atan, gövdesini bir kuşa dönüştürmüş olan kadın.

Yaygın olarak bilinir ki, derin büyülerin kurbanı olan kişiler bile sevgilinin bir dokunuşuyla uyanıverirler. Ölüler dünyasına adım atmış olanlar, toprağa girme aşamasında bile, sıcak bir insanın yakınlığıyla yaşama dönebilir, yeniden canlanabilirler.

Vakit geceydi, Cevza burcunun iki ikiz yıldızı gökyüzünde belli belirsiz görünmüştü, ben de birbirini seven iki erkek kardeşin tragedyasından söz açtım. Birbirlerine duydukları sevgi doğa dışı sayılabilirdi, çünkü biri öldürüldüğünde öteki öylesine derin bir kedere düşmüştü ki, kardeşinin yaşamının bağışlanması için yakardığında, yılın bir yarısında birinin, öteki yarısında ötekinin yaşaması koşuluna boyun eğmiş, hiçbir zaman ikisinin bir arada yaşayamayacağını kabullenmişti. Bizler için de aynı şey sözkonusu değil mi? Yeryüzünde kurşundan kalkanlar içinde bulunuyoruz ve sevdiğimizin varlığını, çok uzakta değilse bile, doku-

namayacağımız kadar uzakta her an hissediyoruz.

Köylüler sessiz kaldılar, her biri kendi düşüncelerin gömülmüş olarak birer birer uzaklaştılar. Kadının biri elini uzatıp saçımı arkaya itti. Olduğum yerde öylece durdum, sırtımı dalgakırana dayamıştım. Ötekilere sormadığım soruyu kendime sordum.

Adını bile bilmediğim bir dansçının peşinde miydim, yoksa kendi kendimin dans eden kişisini mi arıyordum?

Gece.

Karanlıkta, suyun içinde, hiç ağırlığım yoktur. Kendimi beğenmişliğim de yoktur, ama beni seven bir yüz görsem teselli bulabilirim. Aşk yolunda attığım tek adım, bir daha kendi kendimi rezil etmemeye karar vermemi sağladı. Kerhanede çalışmak üzere bir iş teklifi de aldım ama, yüreğimin yufkalığından reddettim. Her gün her gece, sabahtan akşama, akşamdan sabaha o işi yaparsan yüreğin de yumuşar, böylece aşka yatkınlaşırsın gibi geldi. Doğrudan doğruya değil tabii, anlıyorsunuz ya, dolaylı olarak... Çünkü duygusal içeriği olmayan şehvet bir süre sonra insanın içine afakanlar bastırır herhalde. Spitafields'da bir evde çalışan kızlardan birine bu konuyu sordum. Onu saat hesabıyla kiralayan tüm erkeklerden tiksindiğini ama gene de günün birinde şahane bir beyin dört atlı bir arabayla gelip ona kıymalı börek yedireceğini hayal ettiğini söyledi.

Hiçbir tutar yanı olmayan bu hayaller nerden gelip yerleşir insanın kafasına?

Jordan'a gelince, bendeki sağduyu onda yok. Hayallerini dünyanın ucuna dek izleyeceğinden, oraya varınca da paldır küldür düşeceğinden kuşkum yok.

Onu aşk konusunda eğitemem, çünkü o konuda tümden tecrübesizim, ama aşksızlık konusunda eğitebilirim onu, dünyada yalnızlıktan daha kötü şeyler olduğuna da inandırabilirim.

Wimbleton'a doğru yol aldığımız sırada karşıma bir adam çıktı; onu görmeyi isteyip istemediğimi sordu.

"Sizi gayet iyi görüyorum, beyim," dedim.

"Hepsini görmedin," diyerek önünün düğmelerini çözdü, ayıklanmamış bezelyeyi andıran bir şey gösterdi.

"Eline alırsan büyür," diye beni ikna etmeye çalıştı. Dediğini yaptım, gerçekten de büyüdü, aynı hıyara benzedi.

"Harika, harika, harika," diye haykırarak bayılmalara kalktı. Bense bayılınacak bir sebep göremedim.

"Ağzına al," dedi, "tadına doyamayacağın bir şey gibi ye."

Açık fikirli bir insanım ben, fırsat buldukça yeni yeni şeyler denemek isterim... Dediğini yaptım, o şeyi pat diye ısırarak olduğu gibi yuttum.

Bunun üzerine zavallı harif daha beter kendinden geçtiği gibi, şappadanak bayıldı. Bense, hem onun böylesine çıldırmasına şaştığım hem de ağzımdaki meşin tatlı nesneden iğrendiğim için, yiyemediğim kadarını köpeklerimden birinin önüne tükürdüm.

Spitefalls'da tanıdığım orospu, erkeklerin ağız yoluyla tüketilmekten hoşlandıklarını söylemişti bana, ama bence fazla gözü kara bir heves bu çünkü o organın yeniden büyümesi biraz zaman alsa gerekir. Her neyse, vücutları kendilerine ait ne de olsa, benim gibi bir cahil öğrendiği her şeyin kıymetini bilmeli. Eğer başka bir erkek ona da aynı şeyi yapmamı isterse, eminim onu kırmam -oysa ben kendim hiçbir şey anlamadım olaydan.

Kadınların daha çok keyif aldıkları düzüşme olayında ise, erkeğin organı derin tünele giriyor, rahme doğru ilerliyor, bir süre sonra orada barbunya fasulyesi gibi yarılıyor ve içindeki tanelerden birini verimli toprakta büyümesi için bırakıyor. Yani, hamile kalmış kadınlardan duyduğum kadarıyla öyle oluyor. O kadınlar da kocalarının kuşunu en az benim köpeklerimi tanıdığım kadar tanırlar herhalde.

Jordan büyüyünce, insan gövdesi hakkında ne biliyorsam ona da öğreteceğim ve organına özellikle dikkat etmesini öğütleyeceğim. Oysa gövdesinin o bölümü kaygılandırmıyor beni aslında; yüreği kaygılandırıyor. Yüreği.

Burada Wimbleton'da André Mollet adlı Fransız bir bahçıvan var, Tradescant'e Fransız usulü (havuzlu, fıskiyeli, parterli fılan) bahçe düzenlemesi öğretmeye gelmiş.

Çoğu Fransız erkeği gibi aklı fikri kuşunda, malikânede çalışan bütün kadınlara (ben hariç) kur yapmış. Onun yorulmazlığı sayesinde üç metre yüksekliğe fışkıran, en tepesinde minik gümüş bir top dengeleyen bir fıskiyemiz olacak. Çağlayan sular bir çeşit sudan duvar meydana getirip balık havuzları ile köylü takımı arasında bir bölme oluşturacak.

Balık havuzları yuvarlak ya da kare biçiminde, kimi tuzlu kimisi de tatlı sulu, içlerinde ise hayal edebileceğiniz ama hiç görmediğiniz binbir harika balık var.

Havuzların en büyüğünde bir uçan kuşlar sürüsü var. Bunlar ışıldayan gövdelerini bir sıçrayışta havuzun bir ucundan ötekine atabiliyorlar. Rüzgârların dövdüğü ağaçların tepesinde olmayı mı hayal ediyorlar acaba?

Doğudaki kutsal bir kuyudan getirtilmiş suyundan dolayı içinden parıldayan başka bir havuzda şakımalarıyla dikkat çeken benekli kurbağalar bulunuyor. Bu kurbağalar viyaklamıyorlar, herhangi bir kilise korosundan duyabileceğiniz

seslerden çok daha güzeliyle madrigaller söylüyorlar. Fransa'daki Güneş Kralı'nın sarayında bile böylesine ender, böylesine harika bir şey yokmuş diyorlar -gerçi onda dans eden bir sansar varmış, yüz armut ağacı karşılığında elde etmiş o hayvanı işittiğime göre. Bana sorarsanız, kiraz ağaçlarıyla dolu bir kıyıdan akarak bir mağaranın ağzında havuzlaşan dereyi seviyorum en çok. Havuzda bir de aziz heykeli var. Sığ bir dere, dibinde çakıl taşları görülebiliyor, iki yanında su tereleri bitmiş. Çakıllarının altında tatlı su karidesleri, kendilerinden de küçük mahlukatla besleniyorlar. Derenin çıkış noktasında bir kaya var. Akşamları sık sık oraya saklanıyor, aşk ve ölüm türküleri söyleyerek güneşin batmasını bekliyorum. Ufukta turuncu renkli bir çizgi oluştuğunda balıkçı kral mavi kanatlarını çırparak geliyor, tek bir hızlı hareketle suya dalıyor. Sonra bir aziz gibi dikey ve utkulu, ağzı karides dolu olarak yeniden yükselip gidiyor.

Denizde, gıcırdayan bir tekne içinde evden uzakta, yanımda Tradescant uyuklarken arada bir hayalini kurduğum bir kent var. Bu kentin sakinleri öylesine kurnazlar ki, peşlerindeki alacaklılardan kurtulmak için bir gecede evlerini yıkıp başka bir yerde yeniden inşa ediyorlar. Bu durumda, kentteki evlerin sayısı hep sabit kalıyor ama, bir günden bir güne hiç biri aynı yerde bulunmuyor.

Birbirlerine yakın aileler için -ki kentteki insanların çoğunluğunu birbirlerine yakın aileler oluşturuyor- bu bir sorun olmuyor. Hattâ alacaklılarından kaçanların, evlerini ye-

niden kurmak için vardıkları yerde peşlerinde olan kişileri karşılarında bulmaları bile öyle az rastlanan bir olay değil.

Anlaşılacağı üzere, birilerinden kurtulma açısından seçilebilecek en iyi yol değil bu ama bir oyun olarak öylesine keyif verici bir şey ki, o kentte yaşayan kadın ve erkeklerin yaşam sürelerinin olağanüstü uzun olmasının başlıca sebebi olarak gösteriliyor. Bir zamanlar hepimiz göçebeydik, gözle görülmeyen ama bilenin bildiği izleri sürerek dağlar, çöller, denizler aşık. Ama bir yere yerleşip de ağaçlar gibi kök saldığımızdan bu yana, tohumlarımızı saçacak olan rüzgârı kullanamaz olduk ve yalnızca hastalık ile mutsuzluk bulduk.

Sözünü ettiğim kentin sakinleri birbirine karşıt iki dürtüyü uzlaştırmayı bilmişler: hem aynı yerde oturuyorlar hem de orayı her an terkedebiliyorlar.

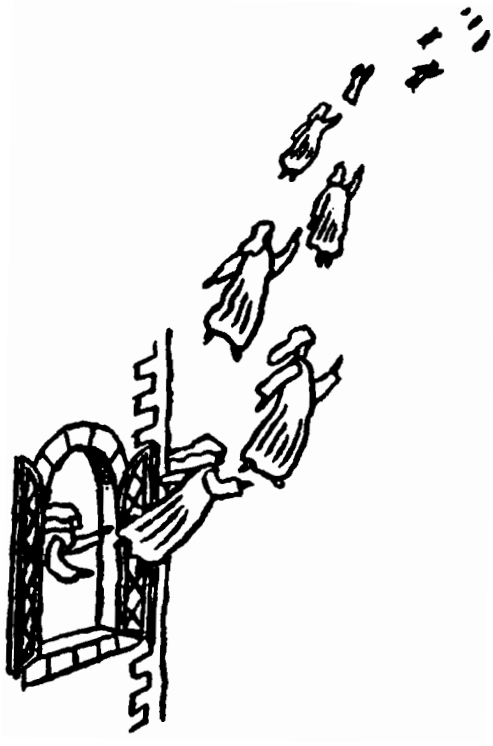
Oraya ilk gittiğimde bir aileyle dost oldum, yemekten sonra ayrılırken ertesi gün yeniden geleceğime söz verdim. Beni mutlaka beklediklerini söylediler, ama ertesi gün gittiğimde evin yerinde Antik Eserler Müzesi vardı. Yönetici anlayışlı bir adamdı, gitmem gereken doğru yolu gösterdi bana. Ertesi gün müzeye geri gidip soyu tükenmiş bir balinanın iskeletine bakmayı aklıma koymuştum. Halka açık bir yapının sıradan bir ev sahibi gibi kaçmaya gereksinme duyacağını sanmıyordum.

Yanılmışım. Müze, rıhtımın oradaki eski yerine dönmüş, onun yerine ise -tüm araziyi kaplamamakla birlikte- bir yeldeğirmeni oturmuş. Değirmen kollarının havayı devindirmesini seyrederken, hava denilen elementin ne menem bir nesne olduğunu merak ettim: hem hiçbir şey gibi görünüyor, hem de böylesi bir direnç gösteriyordu. Tam o sırada değirmenci yuvarlak penceresinden dışarı sarktı, işitemediğim bir şeyler söyledi. Kollardan biri önümden geçerken tutundum, uçarak değirmencinin yanına vardım.

Dans eden oniki prensesin öyküsünü bilip bilmediğimi sordu. Öyküyü duymuşluğumu açıkladım. Onların hâlâ hayatta olduklarını, yolun biraz aşağısında yaşadıklarını ama tabii eskisi kadar genç olmadıklarını söyledi. "Gidip onları görsene," dedi.

Onlar da dansçı, benimki de. Belki birbirlerini tanıyorlardır diye düşündüğümden, yanıma armağan olarak bir ağ dolusu ringa balığı alıp kapılarını çaldım.

Dans Eden Oniki Prensesin Öyküsü

Kapıya güm güm vurdum, bir ses adımı sordu.

Kime hitap ettiğimi bilmiyordum ama, "Adım Jordan," diye karşılık verdim.

"Şurdan, aşağıdan."

Kapının hemen yanında bir kuyu, yıpranmış bir ipe bağlı paslı bir kova vardı.

"Beni mi arıyorsun?"

Kuyunun kıyısından uzanan kafaya dans eden oniki prensese saygılarımı sunmaya geldiğimi belirttim.

"Hemen başlayabilirsin öyleyse," dedi kafa. "En büyükleri benim."

Kapalı yerlerden korktuğumdan, çekinerek kuyu çemberini aştım, tahta bir merdivenden aşağı indim. İyi döşenmiş yuvarlak bir odada buldum kendimi. Gümüş bir maşrapada taze kahve kaynıyordu.

"Ringa balığı getirmiştim de," dedim şaşkın şaşkın.

"Ringa balığı" sözü ağzımdan çıkar çıkmaz, müthiş neşeli bir ses duydum ve bir el omzumdan aşarak paketi olduğu gibi elimden kaptı.

"Onun kusuruna bakmayın," dedi prenses. "Deniz kızıdır da."

Deniz kızı (çok güzeldi ama zerafetten yoksundu) balıkları hapır hupur yemeğe koyulmuştu bile. İstiridye yutar gibi canlı canlı atıyordu onları birer birer ağzına.

"Aşkın cezası budur," diye içini çekti prenses ve anında bana yaşam öyküsünü anlatmaya başladı.

Kızkardeşlerimle ben, hepimiz aynı odada yatardık, oda yeni bir ırmak kadar dar, bir peygamberin sakalı kadar uzundu.

Ne biçim bir yerde yaşadığımızı anladın ya.

Beyaz yataklarda, beyaz çarşaflar arasında yatardık, pencereden giren ayışığı yerde beyaz gölgeler oluştururdu.

Bu odadan, her gece, kimsenin yeyip içmediği gümüş bir kente uçardık. Oranın insanlarının tek işi dans etmekti. Dans etmekten entarilerimiz yırtılır, ayakkabılarımız yıpranırdı. Ama sabahları babamız bizi uyandırmaya geldiğinde hepimiz derin uykuda olduğumuzdan geceleyin nereye, nasıl gittiğimizi anlamak olanaksızdı.

Öyküyü biliyorsun, günün birinde akıllı bir prens bizi pencereden uçarken yakaladı. Ona uyku ilacı vermiştik ama, içmemiş, içme numarası yapmış. Onbir tane erkek kardeşi vardı, hepimiz kardeşlerden birine gelin gittik. Öyküye göre o gün bu gündür mutlu yaşıyoruz. Doğrudur. Ama kocalarımızla birlikte değil.

Kendimi bildim bileli yüzmeyi sevmişimdir. Günün birinde, derin sularda yüzerken bir mercan mağarasına daldım, orada saçlarını tarayan bir deniz kızına rastladım. Görür görmez aşık oldum ona. Birkaç ay süren gizli buluşmalardan sonra (bu arada kocam hep pis pis balık koktuğumdan yakınırdı) evimden kaçtım, deniz kızıyla tuzlu bir mutluluk içinde yaşamaya başladım.

Birkaç yıl kızkardeşlerimden haber alamadım. Sonra, garip bir rastlantı sonucu öğrendim ki, hepimiz şu ya da bu biçimde şahane prenslerinizden ayrılmış, çeşitli yerlere dağılmış, keyfimize göre yaşamaya koyulmuşuz.

Bu evi satın aldık, paylaşıyoruz. İçerde dolaştığında kızkardeşlerimi göreceksin. Bense, gördüğün gibi, kuyuda yaşıyorum.

"Duvardaki resim son kocamdır,' dedi ikinci prenses. "Sanki canlıymış gibi duruyor."

Camdan yapılmış evinde gezdirdi beni, sahip olduğu garip nesneleri gösterdi: Kötü ünü dünyanın her yanına ulaşmış olan Papa Joan'un ölü doğmuş bebeği ondaydı. Kendisini bir din adamı olarak başarıyla yutturmuş olan bu kadın, Paskalya törenleri sırasında doğum yapınca yakayı ele vermişti. Musa Peygamber'e ulaşan On Emir'in yazılı olduğu taş tabletler de oradaydı. Yazılar doğru dürüst okunmuyordu ama, tanrının elinin bunlara değdiği belliydi.

"Dinsel objeler kolleksiyonu yapıyorum," dedi.

Kocasının zart zurtuna herhangi bir kadın kadar ilgisiz kalmıştı taa ki adam onun kolleksiyonuna taş koyana dek.

"Koca bir ateş yaktı, bir azizin cesedini içine attı. Aziz çok eskiydi, bezlere sarılıydı. Ama evin içinde bulunması da hoşuma gidiyordu; bir hava katıyordu."

Bunun üzerine kendi kocasını da bezlerle sarmaya başlamış. Eski bezleri sarmış, sarmış, sarmış, adamın burnuna dek sardıktan sonra bir an tereddüt etmiş. Pişman olur gibi olmuş ama, işi sürdürmüş.

"Bir güzellik abidesiydi yürürken," dedi üçüncü kızkardeş.

Ve kocasını anlatmayı sürdürdü: "Gözleri kahverengi bataklıkları andırırdı, kirpikleri söğüt ağaçlarıydı sanki. Kaşlarını birleştirdiğinde alnıyla yüzü arasında bir baraj oluşurdu. Yanakları pürüzsüz birer yar, ağzı bir yanardağdı. Soluğu bir ejderhanın soluğu gibiydi, yüreği ise bir boğanın bağrından çekilip alınmıştı. Ensesindeki sinirler, köprücük kemiklerinden yükselen ak sütunlardı. Boyun girintisini hâlâ parmak uçlarımda hissedebiliyorum. Göğsü bir mücevher kutusuydu, kaburga kemikleri pirinçten yapılmıştı, güneş vurduğunda teninin altında belirginleşirlerdi. Kürek kemikleri birer dağ yamacı, bel kemiği ise kargacık burgacık bir yoldu. Kasıkları değerli taşlarla doluydu, kamışı sabaha karşı uyanırdı. Hâlâ ne zaman buğday tarlası görsem onun saçlarını hatırlarım, ve de parmakları ayasından uzun bir el gördüğümde onun bana dokunmak için geri geldiğini sanırım.

"Ama bana hiçbir zaman dokunmadı. Bir oğlan çocuğunu seviyordu. Birbirlerine dolanmış yatarlarken tek bir okla deldim ikisini de.

"Bunun şiirsel bir şey olduğunu düşünüyorum hâlâ."

Kocam benimle evlendi çünkü böylece başka kadınlarla olan ilişkileri "yasak" kapsamına gireceğinden daha heyecanlı olacaktı. Tehlike onun cinsel dürtülerin artıran bir ögeydi: hiçbir şeyin kolay ya da yumuşak olmasını istemezdi. Fırtınalar koparmayı severdi. İyi yürekli kişiler olsun, yaşama hep olumsuz açıdan bakanlar olsun bu konuda uyarmışlardı beni. Ama dedikodulara kulak vermemeyi tercih ettim. Kocam hem yakışıklı hem de zekiydi. Beni sevdiği sürece arada bir kaçamak yapmasının ne önemi olabilirdi? Onu sevmek istiyordum; onunla mutlu olmaya kararlıydım. Daha önce hiç mutlu olmamıştım.

Başlangıçta, haftalar boyu evden uzak kalmasına hemen hiç bozulmuyordum. Onun başlıca eğlencelerinden birinin beni delirtmek olduğunu anlamamıştım. Başka yataklarda aradığı zevk ancak beni gerçekten incittiğinde doruk noktaya ulaşabiliyordu.

Çok geçmeden öğrendim ki, bana yeğlediği kadınlar bir tımarhaneye kapatılmış hastalarmış. Bu kadınlarla ıssız ahırlarda sahte düğünler yaparmış. Gelinlik yerine kefen giyerler, ellerine gelin çiçeği yerine bir demet havuç alırlarmış. Hemen düğünden sonra bir domuz yalağından dönüştürülmüş sunak üstünde ırzlarına geçermiş. Çoğu bakireymiş. Onlarının kanı üstünde kokarken bana dönmekten haz duyardı.

İnsan gövdesi kendi kendinden bu kadar çok mu tiksiniyor ki, her ne bahasına olursa olsun kurtulmak istiyor?

Onu öldürmedim. Perişan olmuş krallığının kale surlarında öyle dolaşır bıraktım onu, bedeni hastalıktan delik deşik bir halde. O kış karda ölü bulundu.

Rüzgârdan savrulan ağaçlar gene de güneşe doğru dönerler; o da yaşamını bana doğru döndürse olmaz mıydı?

Rapunzel'in öyküsünü duymuşsunuzdur.

Ailesinin (ki bu ailenin en dikkate değer özelliği minyatür bebek kolleksiyonu yapma tutkusuydu) isteklerini hiçe sayarak, kendinden yaşlı bir kadınla bir kulede yaşamayı seçmişti.

Kapı komşuları olan prens ile evlenmemekte direnişi aileyi öylesine öfkelendirmişti ki, bu çift hakkında demediklerini komadılar. Yok kadın cadının biriymiş de, kız ise daha küçücük bir çocukmuş da. İftira atmakla yetinmediler üstelik, ille de kuleye girmeye uğraştılar. Bu nedenle, mutlu çift kulenin gökyüzüne yakın olmayan tüm girişlerini tıkamak zorunda kaldı. Aşık, Rapunzel'in saçlarına tırmanarak girerdi içeri, Rapunzel ise yere çivilediği ve sarı tellerini pencereden sarkıtarak kabarttığı bir peruk kullanırdı. Aslında ipten bir merdiven ikisinin de işine yarardı ama, birbirlerine aşıktılar işte.

Günlerden bir gün, öteden beri annesinin giysilerini giymeye meraklı olan prens, Rapunzel'in aşığı kılığına girerek zar zor kuleye tırmandı. İçeri kapağı attıktan sonra da kızcağızın elini kolunu bağlayıp kötü cadının gelmesini bekledi. Kadın o akşam yiyecekleri yemeklerle birlikte pencereden içeri atlar atlamaz, prens onun kafasına ağır bir cisimle vurdu ve gerisin geriye pencereden dışarı attı. Sonra, yanıda getirdiği ipi kullanarak Rapunzel'i aşağı indirdi, ve onun gözlerinin önünde, bir diken tarlasının ortasında, her yanı kırıklarla dolu olan aşığın gözlerini oydu.

Sonra mı? Sora birlikte mutlu bir yaşam sürdürdüler elbette.

Bana gelince, zamanla kırıklarım kaynadı, ama gözlerim kör kaldı. Bir süre sonra kızkardeşlerim beni buldular, hepimiz çeşitli yollardan geldiğimiz bu evde birlikte oturuyoruz.

Kendi kocam mı?

Onu ilk öptüğümde kurbağaya dönüştü.

İşte, işte, tam ayağınızın orada duruyor. Adı Anton.

Yeni yılın ilk günü, ağaç yapraklarının arasından sızan güneşin aydınlattığı kır yollarında yürürken, pembe ceketini giymiş olan kocamı at üstünde gördüm. Üzengileri taktığı ayakları üstünde dikilmiş, av borusunu dudaklarına dayamıştı. Av partisi harekete geçti; birkaç dakika içinde, yeşiller arasında bir görünüp bir kaybolan çilek tanelerine dönüştüler.

Yoluma devam ettim, patikadan ayrılıp çalıların, böğürtlenlerin arasına daldım. Keklikleri korkutarak, çamurda derin ayak izleri bırakan büyükbaş hayvanların arasından geçerek kendime yeni bir yol bulmaya uğraştım. Çizmelerim çamura bata çıka çok ağırlaşmışlardı, attığım her adım bir öncekinden daha zor geliyordu. Sanki merdiven tırmanır gibi atıyordum her adımımı. Kızgındım, ter içindeydim. Eve bir an önce varmak istiyordum ama, acele edemiyordum. Eve varıp panço davet salonuna taşımam, mavi alevlerle yanmasını sağlamam gerekiyordu.

Zar zor bir tepeye ulaştığımda aşağıya, genişleyen vadiye baktım, tarlalarda yer yer henüz erimemiş kar birikintileri vardı, kurusun diye serilmiş çarşaflar gibiydiler. Diken kümelerine, bir gecede yapraklarını dökmüş kuru ağaçlara bayılırım. Sanki çocuğun biri her yanı dolaşmış, inatla tüm yaprakları toplamış, rakiplerine bir tek yaprakcık bile bırakmamakta direnmiş.

Kendi evimi de gördüm; bacadan duman tütüyordu, pencereleri turuncuydu.

Bir yıl daha.

Derken bir erkek geyik ile beş gazal koruluktan fırlayıp tarla boyunca koşmaya başladılar. Gözlerimin önündeydiler. Tarla çitlerle çevriliydi ama erkek geyik çiti aştı, başını geriye çevirip dişilerin de izlemesini sağlamaya çalıştı. Bir an havada asılıymış gibi kaldı. Kaçışının o bir anlık duruşunda kendi geçmişimi hatırladım. Bir vakitler, çok eskiden

ben de özgürdüm, uçmuştum. Sonra zarif bir şekilde yere ayak basmış, bir ev dolusu eşyanın ortasında kalmıştım.

Geyik karanlıklar içinde kayboldu, ben de eve sırtımı döndüm. Duyduğum en son ses, avcıların nal sesleriydi, paldır küldür avluya giriyorlardı.

Ondan başka kimseyi istemedim ömrümde. Çenesindeki yarıktan başlayarak boynundan aşağı, iki memesinin arasından geçerek, karnının dümdüz yaylalarını aşarak daha da aşağı, ıslak olduğunu bildiğim noktaya doğru gezdirmek isterdim parmağımı. Onu yüzüstü çevirip ellerimin ayasını sırtının eğimlerinde kaydırmak isterdim. Mabadının el değmemiş gizli tünelini ilk kez açmak isterdim.

Uzanıp yattığında ayaklarını nane yağıyla ovar, ayak tırnaklarını gümüş makasla keserdim. Saçlarını örüp canlı yılanlar gibi çöreklendirir, dişlerini tükürüğümle parlatırdım.

Kulaklarını deldim, elmaslarla doldurdum, gözlerine damla damla güzel avrat otu damlattım.

Hastalandığında ateşinin akıttığı teri kendi havlularımla kuruladım, ağladığında gözyaşlarını Ming vazosunda biriktirdim.

Aramızda en ufak bir uzaklık yoktu. Gece ikiz yatar, sabah ikiz kalkardık. Dört kolumuz, dört bacağımız vardı. Öğleden sonraları, korunun serinliğinde kitap okumaya daldığımızda sırt sırta otururduk.

Belkemiğinin yılankaviliğini kendi sırtımda hissetmeye bayılırdım.

Sık sık öpüşürdük, ağızlarımız dille, dişle, tükürükle, onun alt dudağını ısırdığımda kanla dolardı. Onu ellerimle tutar, kalça kemiğime oturdurdum.

Sık sık sevişirdik, özellikle öğleden sonraları, storları yarı yarıya çeker, taş döşemenin üstüne uzanırdık.

Onsekiz yıl boyunca çevresinde rüzgârlar esen bir şatoda yaşadık, birbirimizden başka hiç kimseyi görmeden. Derken biri bizi buldu ve her şey bitti.

Evlendiğim erkek bir kadındı. Onu yakmaya geldiler. Onlar bahçe kapılarına ulaşmadan ben kadınımı kafasına tek darbe vurarak öldürdüm. Oradan kaçtım. Buraya geldim.

Saçının örgülerinden biri hâlâ yanımdadır.

Daha birkaç yıllık evliydik ki, bir gün kapıya fırça satan bir adam geldi. Kocam işteydi, ben adamı içeri alıp mutfakta yiyecek bir şeyler verdim. Çantasında ne var ne yok göstermesini istedim. Önüme serdiği şeyler arasında, tahmin edebileceğiniz gibi, toz bezleri, bir yığın yuvarlak sabun, saç tarakları, keçi sakalı tarakları, sıradan ev gereçleri vardı. İşime yarayacak bir iki şey aldım, sonra öteki çantada, henüz açmadığı çantada neler olduğunu sordum.

"Ne istemiştiniz?" diye sordu.

"Zehir..."

"Ha, evet, fareler için."

"Hayır, kocam için."

Kötü niyetim karşısında hiç şaşırmamış gibi öteki çantayı açtı. İçine baktım. Bir sürü küçük kavanoz ve mühürlü kese doluydu.

"Kocanız iri yarı biri mi?"

"Hem de çok. Üstelik çok da şişman. Köyün en şişman erkeğidir kendisi. Öteden beri şişmandır. Onbir erkek kardeşi var, hepsi de baharda boy atan mısır fideleri kadar incedirler. Benimki günde bir inek, ardından da bir domuz yer."

"Onu öldürmekte haklısınız," dedi adam. "Akşam yatarken şunu sütüne koyun."

Akşam yatma vakti geldi, kocamın bir fıçı sütünü karıştırırken içine adamın verdiği tozu ekledim. Kocam paldır küldür ocağın başına geldi, sütü bir solukta içti. İçer içmez de şişmeye başladı. Şişe şişe damı çatlatıp evden taştı, birkaç saniye sonra da bomba gibi patladı. Karnından bir inek sürüsü ile bir dolu domuz fırladı. Üstlerinden başlarından süt akıyordu, hepsi ışığa çıkınca gözlerini kırpıştırmaya koyuldular.

Kocam hep hazımsızlıktan şikâyet etmişti.

Hayvanların hepsini toparlayıp kızkardeşlerimi bulmak üzere yola çıktım. Çiftçiliği ahçılığa tercih ederim.

Bana Jess derdi, çünkü şahinlere takılan gözbağına bu ad verilir.

Onun şahini bendim. Koluna asılır, yemeğimi avucundan yerdim. Burnumun keskin ve zalim, gözlerimin ise deli olduğunu söylerdi. Bana yumuşak davrandığı takdirde onu parçalayacağıma inandığını da söylerdi.

Geceleri dışarı çıkacak olursa beni karyolamıza zincirle bağlardı. Uzunca bir zincirdi bu, gerektiğinde oturağı kullanabiliyordum, pencerenin önünde dikilip gece geç gelen baykuşları bekleyebiliyordum. Baykuşların sesine bayılırım. Av peşine düştüklerinde kanatların birden yaymalarına bayılırım. Sonra dalıverirler ve acı çeken bir aşık gibi ulurlar.

Birlikte ata binmeye gittiğimizde de kullanırdı zinciri. Onunki kadar güçlü bir atım vardı. Atımı arkadan kırbaçlar, ağaçların arasında dört nala gitmesini sağlardı. Bizi yarım baş geriden izler, ikide bir zinciri çekerek eğlenip eğlenmediğimi sorardı.

En hoşuna giden şey, sevişiğimizde beni üstüne almak, sırtımın girintisini sıkı sıkı tutmaktı. Titreyen mum ışığında gözlerini oymayayım diye beni üstüne almak zorunda kaldığını söylerdi.

Ben onun dediği şeylerden hiçbiri değildim, ama zamanla oldum.

Bir gece, Haziran ayındaydı sanıyorum, kolundan uçtum, karaciğerini gövdesinden oyup aldım, kemirerek zincirimi kopardım, onu yatağın üstünde gözü açık bıraktım.

Gözlerinde şaşkınlık ifadesi vardı, neden bilmem. Aşığına nasıl görünüyorsa öyledir insan.

Kocam başka bir kadınla ilişkiye gidiğinde, benimle yemek yediği sırada gözleri donuklaşır, yanımdan uzaklaşır uzaklaşmaz kendi kendine şarkı söylerdi. Bahçede çalıştığında ise bunu benim için yapmadığını bilirdim.

Bana karşı nazik, terbiyeliydi; evinde bulunmaktan hoşnuttu. Ama kurduğu yuva fantazilerinde karşısında oturmuş fıkralarına gülen kişi ben değildim. Hiçbir şeyi değiştirmek istemiyordu; sürdürdüğü yaşamı seviyordu. Değiştirmek istediği tek şey bendim.

Benden nefret etseydi daha iyi olurdu, ya da bana kötü davransaydı ya da bavullarını toplayıp gitseydi.

Ama böyle şeyler yapmıyor, kolunu omzuma dolamaya, çiçek tarhlarımızı kendi sebze bahçesinden ayıran çürük çitin yerine bir duvar örmeyi düşündüğünden söz etmeye devam ediyordu. Evimizi hiçbir zaman terk etmeyeceğini biliyordum. Bu ev için çok çalışmıştı.

Gün be gün yok olduğumu hissediyordum. Kocam için artık gerçek bir insan değil, çevresindeki eşyalardan biriydim. Yenilenmesi gereken çittim ben. Aynaya baktığımda canlılığımı yitirdiğimi, artık heyecan verici olmadığımı görüyordum. Atmaya kıyamadığınız ama artık hiç giymediğiniz eski, yıpranmış, gri bir süveterdim.

O kadını sevdiğini itiraf etti, ama beni de seviyormuş.

Bu sözü gerçek dile çevirdiğinizde, her şeyi istiyorum anlamına gelir. Gerçek dile çevrildiğinde, şimdilik seni incitmek istemiyorum anlamına gelir. Gerçek dile çevrildiğinde, ne yapacağımı bilemiyorum, bana biraz zaman tanı anlamına gelir.

Neden, neden zaman tanıyayım sana? Sen bana ne türlü bir zaman tanıyorsun? Ben idam hücresinde bekleyen biriyim.

Onu seviyordum, ona aşıktım. Yüreğimi savaş meydanına

dönüştürmek için sözcükleri kullanmak istemedim.

"Ne kadar yalınsın, nasıl da iyi yüreklisin," dedi saçımı yüzümden kaldırarak.

Demek istediği şuydu: Senin duyguların benimkiler kadar karmaşık değil. Ben şiirsel bir ikilem içindeyim.

Oysa ortada bir ikilem yoktu. Beni artık istemiyordu ama yaşamımızı istiyordu.

Bir süre sonra, onunla geçirdiği birkaç günün sonunda eve tedirgin bir gönül alma havasında geri döndüğünde artık hücremde beklemeye karar verdim. Benden ayrı yattığı odaya girdim ve evi terketmesini söyledim. Bu evin kendi yuvası olduğunu ve sırf aşık olduğu için yerini yurdunu terketmesini bekleyemeyeceğimi sabırla açıkladı.

"Neden?" dedim. "Medea yapmış bunu, Romeo ile Juliet de, Cressida da, İncil'deki Ruth da yapmış."

"Saçmalama, ben kitap kahramanı değilim."

"O zaman ben neden kitap kahramanı olayım?"

Ses çıkarmadı, battaniyesini didiklemeye koyuldu.

Önümdeki seçenekleri düşündüm.

Burada kalıp mutsuz olmak ve aşağılanmak.

Buradan gidip mutsuz ama haysiyetli olmak.

Bana yeniden dokunması için yalvarabilirdim ona.

Umut içinde yaşayıp nefret içinde ölebilirdim.

Birkaç parça eşya alıp evden ayrıldım. Kolay olmadı. Orası benim de yuvamdı.

Duyduğuma göre arka çiti yenilemiş.

Evlendiğimizin hemen ertesinde kocam beni tanıdığım herkesten uzak bir yere, aile malikânesine götürdü. Bana bir can yoldaşı bir de kütüphane vaadetti ama gündüzleri kendisini kesinlikle rahatsız etmememi tembihledi. Akşamları, yemek sırasıda bir iki saat görürdüm onu. Çok az yemek yerdi. Yatağıma yaklaşmak konusunda ise hiç acelesi yoktu.

Gündüzleri ne yaptığını sordum ona, Yaradılış sorunları üzerine kafa yorduğunu söyledi. Bu tür bir uğraşın biraz zaman alacağına inandığımdan, normal yaşamın kurallarını unutmaya alıştırmaya çalıştım kendimi.

Bir gece, benim vurduğum bir güvercini yiyorduk ki, kocam ayağa kalktı ve şöyle dedi: "İçinde yaban hayvanlarının yaşadığı kara bir kule var. Kulede ne kapı ne de pencere bulunuyor. Kimsenin girmesine, çıkmasına izin yok. Kulenin en tepesinde bir kafes var. Kafesin parmaklıkları kemikten. Bu kafesin içindeki tutsak ruh güneşi görmeye çalışıyor. O kule benim bedenim, kafes ise kafatasım. Rahatlamak için türkü çağıran ruh ise benim, kendim. Ama rahatlayamıyorum. Yapayalnızım. Öldür beni."

Dediğini yaptım. Kafatasını gümüş bir şamdanla kırdım. Yalak odunu ateşe attığınızda duyduğunuz 'tıssssss' sesini duydum. Kapıları açtım, cesedi çeke çek açık havaya çıkardım. Açık havaya çıkınca uçup gitti.

Arada bir hâlâ görüyorum onu. Ama uzaktan.

Dans eden oniki prenses öykülerini tamamlamışlardı. O gece beni misafir etmek istediklerini söylediler.

"Ama biri eksik," dedim. "Yalnızca onbir kişisiniz, ben de yalnızca onbir öykü dinledim. Öteki kardeşiniz nerede?"

Birbirleriyle bakıştılar, derken en büyükleri dedi ki: "En küçük kızkardeşimiz burada değil. Hiçbir zaman aramızda yaşamaya gelmedi. Sırrımızı keşfeden prens ile düğününün yapıldığı gün, mihrabın önünden ökseden kaçan bir kuş gibi uçtu, kilisenin kulesinden limanda demir almak üzere olan bir geminin direğine dek gergin bir ip üstünde yürüdü.

"Aramızdaki en iyi dansçı oydu. Gövdesini bizim hayatta beceremeyeceğimiz biçimlerde eğer bükerdi. Keyif için yapardı bunu, ama işin içinde başka bir şey de vardı; başka herhangi bir yaşam onun için yalan olurdu. İfade edemeyeceği bir sır ile için için yanmıyordu; parıl parıl parlıyordu.

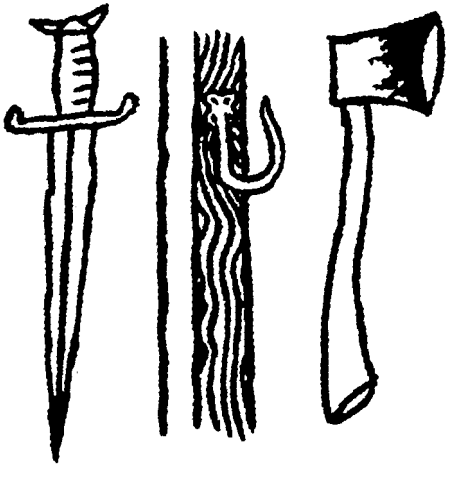
"Yıllar yıllar var ki görmedik onu. Kırmızılara büründüğümüz, örgülerimizi açıp kara saçlarımızı omuzlarımıza saldığımız günden beri görmedik. Artık yaşlanmıştır, her yanı kaskatı kesilmiştir. Bedeni olsa olsa bir anıdır artık. Şimdi sahip olduğu gövdeyle eski gövdesi çok farklıdır."

"Ne kadar hafifti, hatırlar mısınız?" dedi başka bir kızkardeş. "Yüksek bir yerden aşağı inerken tutunduğu ipi keser, havada yeniden bağlardı da düşüp ölmezdi. Rüzgârlar yardım ederdi ona."

"Adı neydi?"

"Fortunata."

1649

İç Savaş başlangıçta bize pek ulaşmadı. Herkes heyecanla fikrini belirtiyordu; ayrıca Vaiz Scroggs, komşum Firebrace gibi kendilerini sıradan insanlardan üstün hissetmek için hiçbir fırsatı kaçırmayanlar da vardı. Gene de olay fazla patırtı koparmamıştı. Küçük, yerel savaşımlar oluyordu genelde, kimi kez de Yumru Kafalılar çetesi büyük bir Lord'un malikânesine saldırıyor, Tanrı adına orayı gaspediyordu. Kralın her zaman kazandığı gibi, kralların kiminle savaşırlarsa savaşsınlar her zaman kazandıkları gibi, bu kez de kazanacağına inanıyorduk.

Ben kavgadan hoşlanan biriyim, komşum Firebrace'ı kızdırmak da özellikle hoşuma gidiyordu. Doğrusunu isterseniz, Wimbleton'da kaldığım sürede onun çarpık suratını bayağ özlemiştim. Herkes aynı fikirde olunca hayatın keyfi kaçıyor.

Wimbleton'da hepimiz Kraliçe Henrietta'nın Fransız ya da Italyan ya da Ispanyol yandaşlarıyla birlikte dönmek üzere olduğundan, sümüklü Püritenleri anında silip süpüreceğinden emindik. Oysa yandaş bulamadı. Herkes ona

bol bol başarı diliyordu ama yardımcı olmaya yeltenen yoktu. Ayrıca donanma da Kral'a karşı olduğundan bütün limanları tutmuşlar, yardıma gelen olacak olursa geri püskürtmeye hazır bekliyorlardı.

Kral'ın adamları malikâneye gelip "Kral Noll" adını taktıkları Cromwell'in kiliselerdeki o canım vitrayları nasıl kırıp döktüğünü, insanlar görülmez Tanrı'dan başka bir şey düşünmesinler diye nasıl her türlü eğlence yerini kapattığını anlattıklarında, bir vakitler alay konusu ettiklerimizden nefret etmeye başladık.

Bahçelerin pek uzağına düşmeyen bir kiliseye gidiyordum. Bu köy kilisesi mihrap penceresinin güzelliğiyle ünlüydü. İsa Peygamberimizin beş bin kişiyi doyurduğu sahne resmedilmişti vitrayda. Kara Tom Fairfax, yapılacak başka iş yokmuş gibi, havan topunu bu pencerenin dışına yerleştirip adamlarına ateş emri vermiş. Ben kiliseye vardığımda vitrayın yerinde yeller esiyordu, adamlar da atlarına atlayıp gitmişlerdi.

Yerlere saçılmış renkli cam kırıkları, en güzel bir bahçe tarhının çiçeklerinden daha güzel, daha canlı süslemişlerdi ortalığı. Etrafta bir sürü kadın vardı. Bunlar pencerenin temizliğiyle görevli kadınlardı, Peygamberimizin kutsayarak elinde tuttuğu kaygan balıkları kimbilir kaç kez parlatmışlar, Havarilerin ayaklarına sinmiş mum islerini silmişlerdi. O pencereyi seviyorlardı. Hepsi aynı amaçla ve hiçbir şey demeden, yerdeki cam kırıklarını toplayıp sepetlerine doldurmaya koyuldular. Param parça olmuş ekmeği, balıkları, açların şaşkın yüzlerini bir bir topladılar, sonunda sepetleri dolup taştı, aynı esas mucize meydana geldiğinde Havarilerin sepetlerinin dolup taştığı gibi. Her bir minik parçayı topladılar, elleri kan içinde kaldı, pencereyi gizli bir yerde yeniden yapacaklarını söylediler bana. Akşam olup da işlerini bitirdiklerinde dua etmek üzere küçük kiliseye girdiler

birer birer. Onları izlemeye çekindiğimden, eskiden pencerenin olduğu delikten seyrettim.

Mihrabın önünde tek sıra olarak diz çöktüler. Arkalarında kalan, kendilerinin göremediği taş zemin üzerinde pencerenin kırmızı, sarı, mavi renklerini gördüm. Renkler taş zemine ve kadınların sırtlarına yayıldılar, kadınlar yamalı giysili saray soytarısı kılığına bürünmüş gibiydiler. Rengârenk ışıklar oynaşıyordu kilisenin her yanında. Onları öylece bırakıp yürüyerek evime döndüm. Kafam hiçbir zaman yokedilemeyecek şeylerle doluydu.

Duruşma 20 Ocak 1649'da başladı. Ben Jordan ve Tradescant ile birlikte Londra'ya döneli bir hafta olmuştu. Tradescant Dikenli Taç Hanı'na inmiş, Jordan ile ikimiz de altı yıldır görmediğimiz eski evimize gitmiştik.

Kokular hep aynıydı, ırmak hâlâ pislik içindeydi, tarayıcılar arayışlarını hâlâ gırtlaklarına kadar çöp içinde sürdürüyorlardı. Irmağın ortasında tahta kafes içinde bir tavuk vardı. Bense gururlu ve heyecanlıydım, sahte dostum, eciş bücüş cadı karıyla bile karşılaşmaya hevesliydim, sırf ona dünyada ulaştığımız başarıyı anlatabilmek için.

Jordan ondokuzuna basmıştı, boyu göğsüme ulaşmıştı ki, kendi gövdemden çıkarmadığım bir erkek için bayağı şaşırtıcı bir aşamaydı bu. Bana hiç benzemiyordu. İçin için seviniyordu buna herhalde, gerçi beni gördüğünde başkaları gibi korkudan titrememişti hiç.

En iyi entarimi giymiştim, savaşta yara almış bir gemiye yelken olacak kadar boldu eteğim, yaka süsüm ise danteldendi. Kör bir kadın, bu danteli şal olarak örmüştü. Vücut ölçülerimi söylemiştim ona ama, anlaşılan bana inanmamıştı. Ancak birkaç düzine battaniyeyi birbirine dikiikten sonra omuzlarıma dolayabileceğim bir şala kavuştum, ama o kör kadının şal diye işlediği dantel yakama pek güzel ya-

kışıyor. Yuvamıza dönmemiz şerefine şapkamı da giymiştim ve her şeye karşın bayağı hoş görünüyordum -sanıyorum.

Kulübemize yaklaştığımızda damdaki delikten duman çıktığını gördüm. Daha da yaklaştığımızda, kapımızın önünde komşum Firebrace ile Vaiz Scroggs'un dikildiklerini, yılan keyfiyle söyleştiklerini farkettim.

"Jordan," diye haykırdım. "Koşabileceğin kadar koş, bizi yakıyorlar."

Koşarak yanlarına vardım, Davud'un karşısına dikilen Goliath gibi üstlerine abandım. Tir tir titrediler, Vaiz Scroggs ağzının içinde benim ölmüş olmam gerektiğine dair bir şeyler söyledi.

"Kım demiş ben öldüm diye?"

Scroggs bu soruma karşılık veremedi. Onu elimle bir yana ittiğim gibi kulübenin içine baktım.

Yerden tavana kadar gazete kâğıtları istiflenmişti.

"Hazreti Isa ve Cromwell adına evinize el koymuş bulunuyoruz," dedi Firebrace, sardunya çiçeği burnu hakseverlikten kıpkırmızı olmuştu. "Bunlar Kral'ı eleveren belgeler."

Yığının en üstünden bir sayfa çekip aldım "Kusursuz Günlük" adını taşıyan, iğrenç, satılmış bir gazetenin bir nüshasıydı. Serkeşliği ile kötülüğü ile ün salmış Samuel Peck adlı kişinin imzasını taşıyordu.

"Bu Peck denilen adam var ya," dedim Firebrace'ı ceketinin yakasından yakalayarak, "bu Peck benim can düşmanımdır. Benden iki sağlam köpek satın almış parasını da ödememiştir, hem de aradan kaç yıl geçtiği halde."

Firebrace kıvranmaya koyuldu, ben de onu tuttuğum gibi yerden kaldırdım, göz göze gelebileceğimiz düzeye yükselttim. Salyaları akmaya başladı.

"Bu Peck var ya," diye sürdürdüm, bir ejderha gibi sıcak soluklar saçarak, "kel kafalı akbabanın biridir. Uzun boylu, sıska suratlı, şahin burunludur. Kara kuru görünür ve de

kaçmayı çok iyi beceren uzun bacakları vardır. Karı peşinde koşmak, yalan söylemek ve kafa çekmekten başka yaptığı sürekli bir iş yoktur."

Jordan'a seslendim, gazeteleri evden dışarı atmaya koyuldum.

"İstif et şunları, Jordan, yığını elinden geldiğince yüksek tut. Ateşe verdiğimizde alevler göklere yükselsin, en tepeye de Vaiz Scroggs ile Komşu Firebrace'ı yerleştiririz -Guy Favkes'ın anısına."

Derken yanıma Scroggs yanaştı, gözleri zehir saçıyordu, yüzü kurbağa gibi büğrülmüştü.

"Cehennem yolcususunuz, hanım," dedi.

"O zaman bana acıyınız," dedim. "Ben size acıyorum, çünkü besbelli siz yolcu falan değilsiniz, cehenneme çoktan varmışsınız, bir daha da geri geleceğiniz yok."

"Bu sözleri adamlarıma da söylemek istersiniz belki," diyerek, yüzünde eğri gülümseme, bir iki adam kenara çekildi. Arkasında renksiz ceketleri içinde sekiz adet Yumrukafa duruyordu.

Kapıya kadar gittim, ateşi hazırlamakta olan Jordan'ın çevresinde de aynı tiplerden üç tane olduğunu gördüm.

"Şeytan'ın hizmetkârları!" diye haykırdım. "Yıkılın karşımdan!"

Ben günahkâr bir kadın olduğumdan, İsa'nın karşısında yok oldukları gibi benim karşımdan da yok olmadı şeytanlar. Tam tersine, Jordan'ı kollarından tuttukları gibi götürmeye koyuldular. Bu arada Firebrace bir yandan osurarak, bir yandan gülerek öyle bir patırtı koparmaktaydı ki, onu parçalamama fırsat kalmadan patlayıverecek diye korktum.

Doğruca muhafızlara koştum, birincisinin kolunu kırdım, ikincisinin karnını patlattım, üçüncüsünün de kafasına öyle bir tekme salladım ki hemen kendinden geçti. Derken beş tanesi daha üstüme saldırdı. Bunlardan ikisini te-

zelden tanrılara teslim etmiştim ki, üçüncüsü tüfeğini göğsüme doğrultup ateş etti. Sırt üstü yuvarlandım, arkamda dikilmiş duran herifi de telef ettim. Kurşunu iki mememin arasından çıkardım. Artık iyice kızmıştım.

"Yoksul bir kadının entarisini, hem de en şık entarisini, rezil etmek centilmenliğe yakışmaz."

Doğrulup oturdum, kollarımı sıvadım, çünkü bu yamuk yumuk herifleri ciddiye almam gerektiğini anlamıştım sonunda. Ama ben daha ayağa kalkmadan çil yavrusu gibi dağıldılar, geriye yalnızca Scroggs ile Firebrace kalmıştı. Onlar da mahşer gününde nasıl titreyeceklerse öyle titriyorlardı karşımda.

"Sizi hemen öldürmeyeceğim," dedim. "Uzun yoldan geldiğim için yorgunum, tek arzum evime yeniden yerleşmek. Hadi, donunuza doldurduklarınızı dökûp saçmadan, anca gidersiniz. Bir daha da buralarda görünmeyin. Ben hiç dönmeyeceğim bir yolculuğa çıkacak olursam bile, evimin yanına yaklaşmayın."

Bu alicenaplığım karşısında utançtan yerin dibine geçtiler. En günahkâr bir insan bile böylesi bir erdem karşısında pısar tabii. Onlar defolup gittikten sonra Jordan ile ikimiz, "Kusursuz Günlük"ün tüm nüshalarını üstüste yığdık, öyle bir ateş yaktık ki, alevlerinin görkemli ışığı taa Thames'in öte kıyısına ulaştı. Çok yoksul olanlar gelip ateşin başına oturup ısındılar, benden birer bira içtiler. O an, sanki buradan hiç ayrılmamışım ve yaşadığımız tüm serüvenler, sıkıntılar birer rüyaymış gibi geldi. Ve düşündüm ki, bu ateşi hiç söndürmemeyi başarsam, geleceğin bize ulaşmasını önleyebilir, bu anı sonsuza dek sürdürebilirim. Bu sıcaklık, bu ışık... Ama uyuyakalmışım. Soğuktan titreyerek uyandığımda suyun üstünden şafak sökûyordu, ateşimizin külleri üstüne ise çiğ yağmıştı.

Dikenli Taç'da oturmuş Tradescant ile bir kadeh bir şey içiyordum, çocuğun biri içeri girdi, masamızın üstüne bir gazete bıraktı.

Hanın sahibi Kral yanlısıydı, Kralımızı kendi halkına ihanet etmekle suçlayan asık suratlı, dümdüz götlü gericilerle ilişkisi yoktu. Kralımıza despot gibi, tiran gibi adlar yakıştıran bu pisler onun bilinçsizce müsriflik yaptığını, halk tarafından halk için oluşturulan parlementoyu kabul etmediğini söylüyorlardı. Aklına esen bir broşür yazıyor, Londra sokaklarında dağıtıyordu; böylece okuması olan herkes, Kralımızın başımızda bulunmak için Tanrısal Hakka sahip olmadığını, günahları yüzünden adalete teslim edilmesi gerektiğini öğreniyordu. Bana sorarsanız, aşırılığın yolaçtığı günahlarla yaşamak, nefis körletmekten doğan günahlarla yaşamaktan daha iyidir.

Bu dünyada azizlerin kurallarıyla yaşamaktan yana olan ve İsa'dan başka kral tanımayan Püritenler, insanların etten kemikten oluşmuş kanlı canlı varlıklar olduğunu unutmuşlar. Bunların kadınları memelerini düzleştirmek için göğüslerine bez bağlıyorlar, tatsız tuzsuz yemekler pişiriyorlar. Erkekleri ise ön kuyrukları birden kalkıverir diye o kadar korkuyorlar ki, aletlerini bacaklarına bağlıyorlar.

Bu hafta, yani duruşmaya bir hafta kala, parayla adam tutup publara salmışlar, Kralımıza bağlılık ifade eden kişileri gammazlasınlar diye. Kralımızdan bir mesaj içeren bu kötü basılmış tek sayfalık gazete (üstünde yayıncısının adı da yoktu) basanlar ve dağıtanlar için ölüm cezası demekti. Bunu getiren çocuk Tradescant'dan bir peni alır almaz yok olmuş, sanki duvarın içinde erimişti. Kralımızı seven bizler ise toplanıp onun sözlerini okumaya koyulduk.

Duruşma salonunun balkonunda bize yer bulacağına söz vermişti Tradescant. Tebdili kıyafet ile gidecektik. Gerçi benim hangi kılığa gireceğim henüz belli değildi ama...

Duruşma haftası boyunca Şövalyelerin Londra'ya gelmesini yasaklayan bir emir çıkmıştı. Tradescant, kraliyet ailesinde resmi bir görevi olduğundan, ciddi tehlike içindeydi. Duruşmayı izleme heveslisi herkes sıkı bir soruşturmaya tabi tutuluyor, üstleri de tepeden tırnağa aranıyordu. Kamuoyundaki imajlarını bozmak istemeyen Püritenler sözde halka açık bir duruşma yapacaklardı, Kral taraftarı olmayan herkesin gelebileceğini ilân etmişlerdi ama, işte... Tradescant ile Jordan orospu kılığına girdiler, yüzlerini gözlerini boyadılar; dudakları kan kırmızısıydı, entarileri ise başkentteki tüm askerler tarafından ellenmişe benziyordu. Jordan öyle kırıtıyor, öyle sırıtıyordu ki, o gece için epey teklif aldı.

Bense kapkara paçavralara büründüm, tiyatrocunun birinden yalvar yakar aldığımız bir peruk taktım. Bir bahçe arabasını özellikle, kendi elimle takviye ettim, sonra bir gübre yığını gibi üstüne kuruldum.

Böylece, Kralımızın duruşmasını izlemek üzere Cotton House'un kapısından girdik.

Önümüze iki asker dikildi, giriş kartlarımız olup olmadığını sordular.

İçimi çektim, "Beyim, giriş kartımız olmaz olur mu," dedim elimi pis paçavralarımın arasına uzatarak. "Günahkârlığımız sayesinde verdiler bu kartları bize. Bakın, üstlerinde Hugh Peter'in imzası var."

Doğruydu dediğim. Kendisini Isa'nın dünyadaki vekil sanan, mosmor çiçek bozuğu suratlı bir vaiz olan Hugh Peter, gerçekten nadim olmak, Azizlerin egemenliğine boyun eğmek isteyen günahkârlara giriş kartı dağıtmıştı. O haftaki vaazını "Kralını zincire vuranlar" babı üstüne vermiş, konuşması bittikten sonra da lanetlenmişler, umutsuzlar sürünerek ayaklarına kapanmışlar, kurtuluş yakarışları yapmışlardı. Orospu kılığındaki Jordan'ın eteklerinin altına ter-

li elini sokan Hugh Peter, yalnızca İsa'nın kurtuluş bahşedebileceğini açıklamıştı. Jordan ağlayıp sızlamış, inleyip yalvarmış, iki arkadaşı için iki giriş kartı daha istemişti. Adi kadınlar, vaiz elinin değmesine muhtaç kadınlar.

Böylece buraya kadar gelmiştik işte.

Asker, uzattığımız kâğıtlara gözlerini kısarak baktı. Bahçe arabasını giriş kapısında bırakmamı emretti.

"Bunu yapamam beyim," diye haykırdım. "Çünkü frengiden muzdaribim, altımda etlerim çürümekte. Ayağa kalkacak olursam, beyim, şu taşların üstüne bir cerahat ırmağı boşalır. Azizlerin egemenliği puslar içinde başlayamaz."

Jordan ile Tradescant, her biri arabanın bir koluna yapışmış olarak arkamda duruyorlardı.

Elimle onları işaret ederek, "Kızım ile yeğenim, beyim," dedim. "Beni taa Plymouth'dan buraya ite ite getirdiler ki, günahlarını affettirebileyim."

"Doğrudur," dedi Jordan, "her adım başka bir işkenceydi."

Askerler başbaşa verip kendi aralarında istişarede bulundular. Bense, beni ayağa kalkmaya zorlayacaklar da boyumu bosumu görecekler diye ecel terleri dökülüyordum. Geçende muhafızlarla dövüştüğümden beri hakkımda tutuklama kararı çıktığını söylemişti Tradescant.

Askerlerden biri, "Girebilirsiniz," dedi.

Gözlerimi en can alıcı biçimde süzerek, "Madem izin veriyorsunuz, bir zahmet bize yol açar mısınız?" dedim. "Çünkü ben balkona ancak sürünerek çıkabilirim, bu arada da kızım akıttığım pisliği arkamdan temizlemek zorunda. Üç gün açıkta kalmış bir köpek leşi kadar kötü bir koku olduğundan nazik insanların burunları dayanamaz."

Askerin dudaklarının titrediğini gördüm, ama ağzını açıp bir şey demedi. Önümüze düşüp balkona açılan koca kapılara kadar götürdü bizi, içeri girmek için sıra bekleyenleri bir kenara iterek içeri soktu.

Kapı kanatları arkamızdan kapandığı anda arabadan atladım, arabayı kucağıma aldığım gibi merdivenleri bir koşu çıktım, tepeye varır varmaz tekrar içine oturdum ve ağlayıp sızlamaya, İsa Peygamberimize yakarmaya koyuldum yeniden.

Duruşma yedi gün sürdü. Aslında duruşma falan değil, idam kararını çıkarma süreciydi. Kralımız, başında kadife şapkasıyla, üstünde dizbağı nişanı dışında hiç bir mücevher bulunmaksızın, Başsavcı Bradshaw'ın karşısında onurlu, başı dik oturdu. Düşmanları bile ona sempati duydular. Pazar günü, dindarlar kiliselere dolduklarında, Covent Garden'daki kürsüsünden her zamanki gibi Kralımıza hakaretler yağdıran Obadiah Sedgewick derin bir sessizlikle karşıladı.

Yedinci gün, Püriten giysilerini bürünüp gelmiş serserilerle tıklım tıklım doluydu. Hepsi de gözleri yuvalarından fırlamış bir şekilde, cezanın açıklanmasını bekliyordu. Kâtip ayağa kalktı, Kralımızın suçlarını bir bir okudu; bunlar arasında, mahkemenin yetkisini tanımadığı için suçlu mu suçsuz mu olduğunu söylememesi de vardı. Sivilceli yeniyetme suratlı, ama dazlak ihtiyar kafalı, sopa vücutlu bu adam, büyük bir ciddiyetle şu sözleri okudu: "Sen, Charles Stuart, tiran, vatan haini, katil ve halk düşmanı olduğundan, başın bedeninden kesilerek ayrılmak suretiyle ölmeye yargılandın."

Bunun üzerine ölüm fermanını imzalamış olan altmış sekiz adet komisyon üyesi ayağa kalkarak yargıyı onayladıklarını belirttiler.

Kralımız konuşmaya çalıştı, ama Bradshaw buna izin vermedi ve onu götürmeleri için işaret etti. Yasal açıdan kral ölmüştü ve ölüler konuşamazlardı.

Kralımızın, sırtı dik, elinde bastonu, salonu terkedişini

izledik. Sokağa açılan kapının önünde, her türlü yasağa meydan okuyan yandaşları toplanmıştı. Muhafızların tutuklayamayacakları kadar çok sayıdaydılar ama gene de içeri girmeyi başaramamışlardı. Hepsi ağlıyordu. Charles cellatlarına döndü ve hepimizin duyabileceği kadar yüksek sesle şöyle dedi: "Onların içeri girmesini yasaklayabilirsiniz, ama gözyaşlarını asla."

Kışları gece yarısında don yapar bizim oralar, yerler parlar yıldızlar sertleşir. Üçümüz, birbirimize sarılıp bütün gece nöbet tuttuk, bir düzine meşalenin ışığında idam sehpasının hazırlanışını seyrettik. Marangozlar siyah maskeler takmışlardı, karanlığın içinden şeytanların gelip canlarını alacağından korkar gibi ikide bir çevrelerini kolluyorlardı. Kral öldürmek kötü şans getirir.

Cellat olacak ise, duvara asılı meşalelerin birinin altında durmuş baltasını biliyordu. Baltayı bileği taşına sürttükce turuncu renkli kıvılcımlar fışkırıyordu. Aletin keskinliğini kendi başparmağında denedi, kızıl kan aktı. İlerde bir kafeste bir koyun duruyordu. Soylu birini idam etmeden önce baltayı denemek eski bir adetti. İki adam, kıvranıp tepinen hayvanı kafesten çıkarıp sıkı sıkı tuttular. Cellat baltayı kaldırdı koyuncağızın dizleri çözülürken, tek ve şaşmaz bir hareketle kolunu indirdi. Islık sesine benzer bir ses çıktı, post, kemik, kas aynı anda kesilmiş, koyunun başı yere düşmüştü. Öylesine temiz bir kesikti ki, o anda koşup kafayı gövdeye dikebileceğimi, hayvanın da güle oynaya yoluna gidebileceğini düşündüm.

İşçiler yarım ağızla "yaşa" diye bağırdılar ve anında koyunu bir şişe geçirip hazır bekleyen ateşte çevirmeye götürdüler. Hayvanın başı ile postu bir dilenciye verildi.

Kralımız sakalı güzelce düzeltilmiş, sırtında incecik keten bir gömlek olduğu halde ve en ufak bir titreme belirtisi

göstermeksizin sehpaya çıktığında vakit ikindiyi geçmişti. Seyretmeye gelenler arasında soğuktan bayılanlar olmuştu oysa. O diz çöktü, başını kütüğe dayadı. Tradescant'ın gözlerinden akan yaşlar anında donuyor, yanaklarında elmas parçacıkları varmış izlenimini uyandırıyordu. Kral işareti verdi, bir an sonra başı ak bir beze sarılmış, gövdesi toparlanıp götürülmüştü.

O akşam Dikenli Taç'da otururken, Tradescant bir gemiye atladığı gibi buraları terkedeceğini açıkladı. Jordan'ın yüzündeki ifadeyi gördüm ve yüreğim bir odaya kilitlenmiş bir tutsak gibi titredi. Ona ulaşamazdım artık. Gideceğini biliyordum.

Dışarı çıktım, hanın ışıkları uzakta parıldayan birer benek kadar küçülünceye dek yürüdüm. Denize doğru akan ırmağın kıyısında yapayalnız kaldım.

Uzaklarda bir yerde, bir dans okulunda, Fortunate öğrencilerine birer ışık noktası olmayı öğretir.

Altı yedi yaşında başlarlar ders almaya, kimileri ömür boyu onunla birlikte kalır.

Ama çoğunu kelebekler gibi salıverir çiçek açmış bir dünyaya doğru. İki büklüm olabilecek ya da kasılıp kalabilecek olan bedenleri, kızgın fırına girmiş metaller gibi yumuşatır, gerer, uzatır, en beklenmedik biçimlere sokar ve sanatını doğa olarak niteler.

Bir vakitler uçmayı bilmiş olan düşmüş yaratıklar olduğumuza inanır o. Der ki, içimizde bir ateş yanmaktadır ve bu ateş bizi her an eritebilir. Yoksa, birdenbire ortadan kaybolan onca insan nasıl açıklanabilir?

Güneş sinir ağımızda için için yanan ateşi zorla kollara, bacaklara, parmak uçlarına, ayaklara doğru yönlendirmek, dansçılarının gövdesinden ter yerine ateş fışkırtacak biçimde dışa vurdurmak onun görevidir.

Dansçılarına şöyle der: "Beden, beden yoluyla fethedilir."

Göbekteki beş köşeli yıldıza dikkatle bakmalarını, her köşenin nasıl dışa doğru ittirdiğini görmelerini ister. Beşinci köşe kafayı hedeflemiştir. Tek ayağın parmak ucunda durdurur onları, öteki bacağı üçgen oluşturacak biçimde bu bacağa dayatır, iki kol da havadadır, sonra onları bir ışıkla deler ve kendi çevrelerinde döndürür de döndürür. Tüm görüntüler birbirine karışıncaya dek döndürür de döndürür Öyle ki insan, karanlık bir şişeden azat edilmiş bir ruha benzer. Öğrencilerini birer birer döndürür böyle, bir jonglör gibi hepsini hareket halinde tutar. Sıranın bir ucundan öteki ucuna koşar durur, biri yavaşladı mı ya da baş dönmesinden düşecek gibi oldu mu hemen yetişir. Belli bir anda, hepsi uyum içinde aynı sırada dönerlerken, onların başlarından, sırtlarından, karaciğerlerinden, dalaklarından fışkıran müziği duyar. Her birinin kristal gibi bir tınısı vardır. Kulakları sağır edebilecek bir gürültü! Ve işte o

anda sanki dönme hareketi durur, dansçıların çılgın deveranları devinim olmaktan çıkıp sonsuzluk olur.

Öğle vakti bir kilise vitrayında resmedilmiş Havariler gibi altın altın parlayan bu kişiler kimdir?

Cilalı ahşap yer döşemesi onların bedenlerinden yansıyan ısıyla ışıldar ve onlar birer birer düşer, yerde bitkin yatarlar.

Fortunata onları tazelemeyi, canlandırmayı bilir ve dans yeniden başlar.

Dünyayı veba korkusu kasıp kavuruyor. Kentleri kasabaları silip süpüren, geride bomboş kiliseler ve yakılması gereken çarşaflar bırakan ve ne olduğu anlaşılamayan esrarengiz hastalıklar dehşet saçıyor. İnsan türünün tümüyle çürümesini önlemek için kutsal sular, haç takmak, dağ havası almak, azizlerin korumasına sığınmak ve sabah akşam tereotundan başka bir şey yememek gibi şeyler tavsiye ediliyor. Oysa insan türünü aşktan kurtarmak için nedir gerekli olan? Adamın biri tavuk kemiklerinden yapılmış bir kolye satıı bana. Dedi ki, bu tavuklar Beytülahm'daki beşiğin çevresinde dolanan tavukların soyundan geliyorlarmış. Onların kemikleri beni her türlü acıdan korur, doğruca cennete gitmemi sağlarmış. Kendi üstünde de aynı tavukların kemiklerinden varmış.

"Peki, ya aşk?" diye sordum. "Ya aşk?"

Kafasını iki yana salladı, aşka karşı hiçbir korunma olmadığını söyledi. En küçük, en geçici bir aşka karşı bile büyü geçersizmiş. Aşkı uyandırmak istiyorsam o başkaymış tabii -Don Juan'ın kendi eliyle hazırladığı bitkisel bir karışım ister miymişim?

"Aşkı uyandırmak olasıysa, engellemek de mümkün olmalı."

"Hiç de öyle değil," dedi adam. "Çünkü herkes aşka yatkındır. Uyandırmak kolaydır ama, kendi kendine sona ermedikçe yok etmek imkânsızdır."

"Ama kimi insanlar ömür boyu kimseyi sevmezler. Annem öyle biriydi."

Dedi ki: "O gibilerin bir sırrı var. Yani, genellikle öyledir sanıyoruz."

Ünlü aşıklar geldi aklıma; bu işi meslek haline getirmiş kadınlar, erkekler... Hiç usanmadan bir tutkudan ötekine koşan, gösteri arabacıları gibi kimi kez üç dört aşkı aynı anda sürdürebilen kişiler yok mu? Onlar ne arıyorlar acaba?

Benim kendi tutkularımın dikkate değer hiçbir yanı yoktu. Halen bir dansçının peşindeydim. O dansçının, kendi kızkardeşlerinin dediğine göre, kıpırdayamayacak kadar yaşlı olması yetmiyormuş gibi, geçmişimde kendi sevmeyen, sevemeyen, sevmeye niyeti olmayan kadınlara bulaşmıştım hep. Ben onları sevmiş miydim? O sırada öyle sanıyordum, ama şimdilerde kuşkuluyum, onlara bakarak kendi kendimi sevmişim yalnızca.

Bir kez değil, birkaç kez başıma geldi: aşk uğruna tüm yaşamımı feda etmeye hazırdım. Bana akla yakın gelen her şeyi değiştirmeye, tek iradenin sevgilinin iradesi olan bir dünyaya dalmaya hazırdım. Böylesi bir fedakârlık ancak aşk sonucu sözkonusu olabilir... ya da, yaşam zaten yok olma aşamasında mıdır? Belki o yaşamı tüketmiştim, ama korkudan ya da inadımdan bunu kabullenemiyordum. Ya da, alışkanlık müthiş bir tutkal olduğundan tükettiğimin farkında değildim.

Bence, her şeyden çok değişiklik ihtiyacında olanlar aşık olmayı seçiyorlar, sonra da kollarını semaya kaldırıp tüm suçu kadere yüklüyorlar. Oysa suçlu olan kader değil -yani kader bizim dışımızda bir şeyse eğer. Bence, geceler boyu süren özlem sonucu yapılan bir seçimdir aşk.

Bir tutkuyu üstümden attığımda -ki, bir yerde, beklenmedik bir anda suya düşen bir köpeğin karaya ayak basar basmaz silkinmesine benzer bu- beni neyin perişan etmiş olduğunu bir türlü anlayamam. Sevmiş olduğum kişi sığ, salak, taş kalpli, para düşkünü, hesapçı, akılsızın biridir. Bu düşünceler beni bir ölçüde korur tabii, ama aynı ölçüde şaşkın ve ayrım gücünden yoksun bırakır.

O zaman belki şöyle açıklayabilirim.

Sahip olmadığı bir yaşam üstüne dile getiremeyeceği hayallere dalmış olan bir erkek ya da kadın birden düz bir duvarda bir kapıyla karşı karşıya gelir. Bu kapıyı açar. Kapının ötesinde o hayat ve o hayatı doğal karşılayan bir erkek ya

da kadın vardır. Ille de bir şeylere sahip olma isteği değildir sözkonusu olan, belki de tam tersidir, ama gizli bir yaşam serilmiştir gözler önüne. Aranan gerçek yuva budur işte, ve o kişi sevilenin ta kendisidir.

Sevilen'in çoğu kez seven'in hayallerinin bir vücut bulması olduğunu söylersem belki de sinik bir yaklaşım içinde olduğum savunulacaktır. Oysa belki de bu kadarı yeterlidir. Esin veren birinin olması yeterlidir. Hayaller değiştiğinde -ki değişirler, ki değişmek zorundadırlar- acı başlar. Büyülü kent birden yok olur ve siz yellerin kavurduğu çölün ortasında yapayalnız kalıverirsiniz. Sevdiğinize gelince... O sizi hiçbir zaman anlamamıştır. Işin doğrusu, siz kendinizi hiçbir zaman anlamamışınızdır.

Ziyaret ettiğim kentlerden birinde, tüm nüfus üç kez üst üste aşk yüzünden telef olmuştu. Üçüncü olaydan sonra hayatta kalmış iki kişi -bir rahip ile bir orospu- bundan böyle o yörede aşkın yasa dışı sayılmasına ve böyle bir işe girişenlerin anında ölüm cezasına çarptırılmasına karar vermişler. Bu ikisi, yaptıkları hayranlık uyandırıcı planın keyfine kaptırmışlar ki kendilerini, hiç durmadan sevişmeye koyulmuşlar; orospunun sağlık durumunun çok yerinde olması sayesinde çok geçmeden kentin nüfusu yeniden artmış. Doğan çocuklar, akılları erdiği andan itibaren, aşkın kişisel ve toplumsal açıdan nasıl korkunç sonuçlar vereceği konusunda bilgilendirilmişler. Her türlü romantik hayalden uzak durmaları tembihlenmiş, iki cins kesinlikle ayrı ayrı büyütülmüş, tüm evlilikler büyükler tarafından ayarlanmış. Cinsellik yalnızca kasıkları değil, kalbi de ateşe veren bir unsur olduğundan, yalnızca çocuk yapma koşuluyla, bir de yılda üç kez düzenlenen festivaller sırasında serbestmiş. Festival gecelerinde, komşu kentlerden kadın ve erkek fahişeler getirtilir, kent sakinlerinin ihtiyaçlarının giderilmesi

sağlanırmış. Bu tür kısa birleşmelerin sonucunda bile kenti terkedenler oluyormuş tabii. Artık çok yaşlanmış ama hâlâ egemen olan rahip ile orospu, kenti terkedenleri hemen yasa dışı ilan edip onların mal varlıklarına el koyuyorlarmış.

Onlarla konuştum, aşırı tutucu davranışlarını eleştirerek, o sırada benim ülkemde egemen olan Püritenlere benzediklerini söyledim. Püritenlerin adını bile duymamışlardı ama, erkeklik organının kımıldayamayacak kadar sıkı sıkıya bağlanması fikrini pek beğendiler. Onlara göre işin dinsel yanı önemsizdi; acil olan, kenti yeni bir aşk vebasının sarmasını önlemek, çalışkan halkın işini gücünü, ailesini bir yana bırakıp pencerelerden gül atmalara, şiirler şarkılar yazmalara başlamasını engellemekti.

"O gibi şeyler bir başladı mı," diyordu rahip, "bir iki ay geçmez halkımız perişan olur."

Sonra, en son aşk salgınında kentte neler olduğunu anlattı bana. Olay sessiz sedasız başlamış, ay ışığında çalınan birkaç gitar, karanlıkta iletilen birkaç mektup derken... Belediye Başkanı bir tezgâhtar kıza aşık oluyor, makamının nişanını taşıyan kolyeyi umumi tuvaletlerin kapısına asıyor. Yetmiyor, manastırdaki rahiplerin tamamı Bingen'li Hildegard heykelinin önünde mastürbasyon yapmaya koyuluyorlar. Sabah beşteki dua çağrısına hiç aldırmıyorlar. Çağrıya o kadar uzun süre kulak asmıyorlar ki, çanı çalmakla görevli yaşlı adam kalp krizinden can veriyor. Saat ta sekize kadar çanın ipine asılmış da asılmış, o arada rahipler de oralarına asılmayı sürdürmüşler.

Daha da beteri, ruhlarında en ufak bir heyecan olmayan sıradan kadınlar, sıradan erkekler birbirlerine bakıp göz süzmeye, aşklarından ölmeye koyulmuşlar. Dağın yamaçlarında her gün yeni yeni mezarlar kazılıyormuş. Mezarcı gömmekte olduğu bir kadına öylesine vurulmuş ki, tabutun kapağını açtığı gibi kendisini içine atmış. Ailesi saatlerce çıksın diye

yalvarmış ama sonunda sabırları taşmış, toprağı üstüne kürekleyivermişler. Ondan sonraki ölüler mecburen ırmağa atılmış, ve tabii, hayatta kalmış olan kim varsa bulaşıcı hastalıktan ölmüş. Rahip, sadece kilisedeki kutsal sudan içtiğinden, orospu ise hiç su içmediğinden kurtulmuşlar.

"Şimdi burada yaşıyanlar çok mutlular, hiçbir hastalıkları da yok," dedi bana. "Siz de buraya yerleşin, rahat edersiniz."

Önce biraz çevreye bakayım dedim, ekmek almak üzere pazardaki tezgâhlardan birine yanaştım. Tezgâhın gerisindeki kızın suratı asıktı, ben gülümsedikçe daha da asıldı. Sonunda dedi ki:

"Yaptığınız şey yasalara aykırı, hemen toparlanın."

"Neymiş yasalara aykırı olun?"

"Bana aşık olmanız."

"Ben size aşık olmuyorum ki."

"Öyleyse neden gülümsüyorsunuz?"

Daha cevap vermek için ağzımı açamadan, biryerlerden bir kitap çıkardı, fihristte 'G'ye baktı, yüksek sesle okudu: "Gülümseme aşkın ilk işaretlerinden biridir. Biri size gülümserse, niyetinin çok başka olduğuna inanabilirsiniz."

"Çok özür dilerim," dedim dişlerimi ve dudaklarımı kenetleyerek.

Daha sonra gidip bir ağız mızıkası aldım, gülümsememeye çok dikkat ettim.

"Küçük bir gitar ya da mandolin yok mu?" diye sordum.

Dükkân sahibi bana öyle bir öfkeyle, sanki sonsuz aşağılanmış gibi baktı ki, kutsal anamızın mezarını kazıp kemiklerini satmasını istemiş gibi hissettim kendimi. Buraların yabancısı olduğumu açıkladığımda biraz yumuşadı, gitar, mandolin, keman gibi aletlerin yasak olduğunu söyledi. İstersem elinde bir tuba varmış. Bu önerisini nazikçe reddettim, beni biraz aydınlatmasını rica ettim. müzenin yolunu tarif etti.

Müze dedikleri yer kasvetli bir binaydı. İlgilenen hiç

kimse yok gibiydi; ne rehber vardı ne de benden başka ziyaretçi. Aşk Müzesiydi burası. Esas salona girdiğimde Samson'un heykeliyle karşılaştım. İki yanından iki sütuna zincirlenmiş, yenik düşmüş, gözleri kör edilmiş bir durumdaydı. Ayaklarının dibinde kahkahalarla gülen, elinde onun saçlarını tutan bir Delila vardı.

Çok geçmeden yasak gitar ve mandolinlerin bulunduğu salonu buldum. Çalgılar duvarın yükseklerine asılmışlardı, altlarında asılı olan yırtıcı bir levhada ise bunların "IHTIRAS VE ÖFKE ALETLERI" olduğu belirtiliyordu.

Az ötede kurumuş, kızıl bir gül demeti... Ötede bir yay ve ok... Cam vitrinler içinde kalp biçiminde bayatlamış şekerlemeler, masa üzerine rapt edilmiş kötü şiirler... En acıklısı, boynu fiyonklu, doldurulmuş bir köpek yavrusuydu, madalyonunun üstünde "SENI SEVIYORUM" yazıyordu.

Beni en çok üzen şeylerden biri, "SEFİHLER, AHLÂKSIZLAR VE ZARARLARI" başlığı altında kralımız Sekizinci Henry ve zavallı eşlerini görmekti.

Yalnız başıma olduğumdan, kimse bana meydan okumadığından, uzanıp duvardaki gitarı aldım. Üstündeki tozları üfledim, tellerini tıngırdattım. Biraz gevşemişti teller ama çürümemişti. Birer birer akortlarını yaptım, usul usul çalmaya koyuldum.

Bir süredir, alçak sesle, kendi kendime söylüyordum ki, önümde bir çift ayak gördüm. Derken bir çift daha, bir çift daha... Vatandaş çevremi sardı. Hiç bir şey demiyorlardı bana, ben de başka kurtuluş yolu göremediğimden çalmayı sürdürdüm. Yavaş yavaş, transa dalar gibi şarkılarıyla bana katıldılar, bir ikisi kolunu yanındakinin beline doladı. Hava nerdeyse kararıncaya dek böylece devam ettik. Derken erkeklerden biri (hancıymış) hep birlikte bir kutlamaya çağırdı herkesi, benim de gelip çalmayı sürdürmemi istedi. Paldır küldür daldık gecenin içine. Hana vardığımızda kadın-

lardan biri ok ile yayı bar tezgâhının üstüne yerleştirdi. Ne olduğunu bilmiyordu ama yasak bir şey olduğu için keyiflenmişti, gülüyordu. Gece yarısına vardığımızda, tam da uykum gelmiş yatmayı düşündüğümde, dışarda bir bağırmadır çığırmadır koptu. Rahip mor şiltesine binmiş, orospu cilalı tahtına oturmuş, yanlarına polis müdürü alıp gelmişlerdi. Hiç vakit kaybetmeden kendimi pencereden attım, gitarı elimden bırakmadım. Kız, ok ile yayı omzuma astı, bana uzaktan bir öpücük yolladı.

Çok sonra, yıllar sonra, duydum ki o aşk salgını kenti bir kez daha kasıp kavurmuş, ama bu kez eski tip bir oluşum gerçekleşmemiş... Rahip tüm kent sakinlerini bir araya toplayıp, kötü girişimlerinden vazgeçmezlerse hepsinin öleceğini açıklamış. Aşkın cezasının ölüm olduğunu onlara bir kez daha hatırlatmış. Kent sakinleri sorunu oya sunmuşlar ve oy birliğiyle ölmeyi seçmişler. Rahip ile orospu herkesleri kurşuna dizmişler, bir başlarına kalmışlar. Her şeye yeniden başlamaları gerekmiş. Yorgun argın yatağa girmişler.

Aşkın bir salgın olduğu kentten ayrıldıktan sonra yeniden Tradescant'a katıldım, gemiyle Bermuda Adalarına doğru yolumuza devam ettik. Tradescant'ın niyeti geminin ambarlarını tohumlarla, fidelerle, İngilizlerin hoşuna gidebilecek dolayısıyla bizim bahçelerimizde de yetiştirilebilecek her türlü egzotik bitkiyle doldurmaktı. Fransızlardan öğrendiğimiz yeni moda fide aşılama yöntemini (ki bunu bazı meyve ağaçlarında az çok başarıyla zaten uygulamıştık) daha da geliştirmek umudundaydık.

Aşılama denilen yöntemle çok körpe, çelimsiz, yaşayacağı kesin olmayan bir bitki, benzer bir türün daha güçlü bir örneğine eklemleniyor, böylece ikisi birbirini kullanarak, tohumu ya da atası olmayan üçüncü bir tür meydana getiriyorlar. Bu yolla meyveler hastalığa karşı dayanıklı kılınabi-

liyor, kimi bitkiler ise eskiden yetişemedikleri yörelerde büyümeyi öğreniyorlar.

Kiliseye bağlı kişiler arasında bu uygulamaya çok karşı çıkan var. Bunun doğaya aykırı olduğunu, dünyayı yaratan tanrının bitki örtüsünü de ona göre yarattığını, başka türlüsünün günah olduğunu savunuyorlar.

Tradescant kiraz konusundaki çalışmaları dolayısıyla İngiltere'de çok övgü almıştı; ben de aşılama sanatını kiraz ağacı üstünde öğrenmiş, acaba bu sanatı kendi üstümde de uygulayabilir miyim diye merak etmiştim.

Kara kirazı vişneye aşılayıp sabırla sonuç beklediğimi gören annem iki şey haykırmıştı bana: "Kendinle beni kıçlarımızdan birbirimize dikerek nasıl bir birleşme sağlayabilirsen, bundan da o kadar um işte," ve devamla, "yaptığın o canavarın cinsiyeti ne olacak?"

Ağacın, tohumdan yetişmese de, dişi olacağını izah etmeye çalışmıştım ama o bu gibi şeylerin cinsiyetsiz olduğu, kendi içlerinde karşıtlıklar doğurduğu konusunda ısrar etmişti.

"Bırak tüm dünya istediği gibi çiftleşsin, yoksa hiç çiftleşmesin."

Ama ağaç büyüdü sonunda, cinsiyetini de belirledik. Dişi.

Ben, Tradescant'ın bir parçasının bana aşılanmasını isterdim ki onun gibi bir kahraman olabileyim. O her türlü iklimde yaşayabiliyor, gemilerini türlü değerli şeylerle dolduracak, Krallık yeniden egemen olduğunda ise yurdunda her türlü onurla karşılanacak.

İngiltere kahramanlar beldesidir, her çocuk bilir bunu.

Demir attıktan kısa bir süre sonra, su getirmek ve adayı şöyle bir dolaşmak üzere gemiden ayrıldım. Tradescant benim bu gezmelerime hiçbir zaman karşı çıkmamıştı: döndüğümde yokluğumu bağışlatacak bir şeyler getireceğimi bilirdi. Yalnız kalmaktan hoşlandığımı da bilirdi. Bu alışkanlığı an-

nemden kapmıştım, o kendini bildi bileli yalnızdı.

Yanaşılması olanaksız gibi görünen bir kayaya doğru kürek çekerken birden farkına vardım ki, ne zaman annemi düşünsem ya da onu düşlesem o her zaman çok kocaman bense miniciğim. Avucunun içinde oturmuşum, aynı köpek yavruların tuttuğu gibi tutuyor beni ve ben onun yüzünden bir şeyler ayıklıyorum. Ne ayıkladığımı bilmiyorum. İkimiz de gülüyoruz.

Annem bir matematik denklemi gibi: hep var ve olmadığını kanıtlamak imkânsız.

Belki o beni bulmadan yıllar yıllar önce birisi de onu bulmuştu. Irmağın kıyısında, bir şişe içinde gözlerimin önüne getiriyorum onu. Şişenin rengi kobalt mavisi, deliği bezle tıkanmış, üstüne bir de balmumundan tıkaç konulmuş. Oradan geçen bir kadın şişenin içinden sesler geldiğini duyuyor, bıçağıyla balmumunu kesiyor ve annem kavanozdan fırlayan bir cin gibi çıkıyor dışarı. Gittikçe genişleyen, kalınlaşan bir bulut. Büyüdükçe büyüyor, şimdiki boyutlarına erişince katılaşıyor. Kadına üç dilek hakkı tanıyor ve şişeyi yeniden suya atıyor. Şimdiyse bütün bunları unutmuş, köpekleriyle oturmuş med-ceziri seyrediyor.

Tepemde martılar ak mangalar halinde patlıyorlar, önümde kocaman kayalar dikiliyor. Bu küçücük adanın kuzey yanında, denizin bir dil gibi içeri daldığı yerde kumsal bir alan var. Ortasından bölünmüş bu kıyıya yanaştıracağım kayığımı, adada ne gibi canlılar var bakacağım. Adalar kalbin metaforlarıdır, şair tersini söylese de aldırmayın.

Benim kalbim de bu vahşi belde gibi, hiç geleni gideni olmadı, canlı bir varlığı yaşatıp yaşatamayacağını bilmiyorum.

Bunu öğrenmek amacıyla, varolup olmadığını bilmediğim bir dansçıyı arıyorum, ama bu arayışa ne zaman başladığımın bilincinde değilim. Gerçek amacımı yola çıktıktan sonra farkettim. İngiltere'den ayrıldığımda kaçtığımı sanı-

yordum. Belirsizlikten, karmaşadan, her şeyden çok da kendimden kaçıyordum. Zamanla başka biri olabilirim, kendimden daha iyi, daha güçlü birine asılanabilirim sanmıştım. Derken kaçmadığımı, kovaladığımı anladım. Kendi tez-ayaklı, uçucu, başka bir yaşamda başka biçimde yaşayan benliğimi yakalamak çabasındaydım.

Ben bir gemiyle yola çıktım, ama kimileri hiç yerlerinden kımıldamadan da aynı kovalamacayı yaşıyorlar. Birinin gözleri donuklaştı mı onu yitirmişsinizdir. Gövdesi sanki ışık hızıyla dünyanın öte yanına uçmuşcasına uzaklaşmıştır sizden.

Zamanın hiçbir anlamı yok bu yolculukta, uzamın, mekânın anlamı yok. Tüm zamanlarda varolunabilir, her mekânda bulunulabilir. İnsan aklı tek bir günde okyanusları sığ havuzlara dönüştürebilir. Doğduğu topraktan bir adım öteye gitmemiş kimi kişiler tüm dünyayı dolaşmışlardır. Düz çizgi üstünde sürdürülen bir yolculuk değildir bu, bir ileri bir geri gider, takvim tanımaz, gövdenin kırışıklıklarını, buruşukluklarını görmez. Benlik belli bir anda, belli bir mekânda kıstırılamaz; ama kimi kez, bir an ile bir mekânın kesiştiği bir noktada ve yalnızca orada, belki bir an için, benliğin bir kapıdan çıktığı görülebilir. Ve anında yok olur.

DÜNYANIN DÜZ OLDUĞU KURAMI

Dünya aynı zamanda hem yuvarlak hem de düzdür. Besbelli bir şey bu. Yuvarlak olduğu tartışılmaz; düz olduğu ise günlük yaşantımızın bir parçasıdır, o da tartışılmaz. Yeryuvarlağı haritayı geçersiz kılmaz; harita yeryuvarlağının biçimini bozmaz.

Haritalar sihirli nesnelerdir. Alt köşede balinalar bulunur, üst köşede ağızlarında gözleri yuvalarından uğramış balıklar taşıyan karabatak kuşları. İkisinin arasında ise, yeryüzünün öznel bir tasviri. Belki varolan belki de olmayan ülke-

lerin kabasaba şekilleri, en iyi olasılıkla tehlikeli, en kötü olasılıkla zaten yok olmuş yolları belirleyen kırık kırmızı çizgiler. Bilgiler arttıkça haritalar durmadan yenileniyor. Aslında bilgi mi artıyor, yoksa ayrıntılar mı birikiyor?

Hiç görmediğim ama hayalimde sık sık canlandırdığım bir yere götürebilir beni bir harita. Haritayı büyük bir dikkatle izleyip oraya vardığımda, o yer hayalimde kurduğum yer değildir. Her geçen gün gerçeği biraz daha fazla yansıtan haritalar, doğru olmaktan uzaklaşıyorlar.

Şimdilerde, minik böcek gövdelerimizle dünyanın her yanına yayılarak, oraya buraya bayraklar, binalar dikerek, sanki tüm yolculukları tükettik.

Öyle ama, değil. Haritaları katlayın, yerküreyi bir yana bırakın. İlle de harita yapmak isteyen birileri varsa, bırakın yapsınlar, size ne? Siz başka bir resmi çizmeye başlayın. Alt köşede balinalar, üst köşede karabatak kuşları olsun gene de. İkisinin arasındaki alanda başka haritalarda görmediğiniz yerleri, yalnızca size malum olan bağlantıları belirleyin eğer becerebilirseniz. İster yuvarlak olsun, ister düz bu dünyanın keşfedilmiş yerleri çok az.

AKLIN KURUNTULARI VE HASTALIKLARI

NESNELER 1: Bir kadın çantasının içine bakıyor ve gördüğü hiçbir şeyi tanımıyor. Doğru evine yollanıyor. Ama evi neresi? Çantada gördüğü adrese gidiyor. Bu evi ömründe hiç görmemiş; bahçeyi talan eden o çirkin çocuklar da kim? İçerde şişko bir herif akşam yemeğini bekliyor. Kadın ona ateş ediyor. Duruşmada bu adamı ömründe hiç görmediğini söylüyor. Adam kaç yıllık kocası.

NESNELER 2: Bir adam, ünlü bir malikâneyi de içeren turistik bir geziye katılıyor. Ziyaret sırasında grubundan ve

rehberden ayrılıp kendisine ait olduğundan kuşku duymadığı sessiz bir oturma odasına giriyor. Piposu ve okuduğu kitap aynen bıraktığı yerde durmaktalar. Ceviz içki dolabını açıp Porto şarabını çıkarıyor. Bir kadeh içecek. Bir vakitler burada ne kadar da mutlu olduğunu hatırlıyor ve bir süre sonra mahkemeye çıkarıldığında tarihî eserleri yağmalamak suçundan uğradığı cezanın nedenini bir türlü anlayamıyor. En çok şaştığı şey ise köpeklerine ne olduğu. Genellikle tazıları şöminenin önüne uzanırlardı da.

ZAMAN 1: Thames Nehri'nin ağzında demirlemiş Donanmaya ait bir kurtarma takasında görevli genç adam, geceleyin güverteye çıkıp yıldızları seyrediyor. Arkadaşları uykudalar, tahlisiye sandalları yerlerinde sağlam. Yanına bir adam gelip şöyle diyor: "Duyduğuma göre Kralımızı Windsor'da toprağa vereceklermiş. Henry mor bir örtü altında orada çürümeye bırakılalı yüz yıldan fazla oldu. Jane Seymour da yanında yatıyor. O gün bu gündür hiçbir kral gömülmedi. Charles'a yer vardır, küçük bir yer."

Genç adam şaşkınlıkla dönüyor; onun kraldan falan haberi yok, ülkeyi yöneten ve hiç de ölü olmayan bir Kraliçe var. Espriyi hiç beğenmediğini söylemek üzere ağzını açacakken, John Tradescant ile yüzyüze geliyor. Üstlerinden dolu rüzgâra yelken açmış bir gemi geçiyor.

ZAMAN 2: Kız okuldan çıkarken öteki öğrenciler arkasından bağırarak alay ediyorlar. Kız hepsinden nefret ediyor, onları öldürmek istiyor. Pis koktuğunu, şişkoluğunu, boyunun fazla uzun olduğunu haykırıyorlar ardından. Irmak kıyısında yürüyerek Yukarı Thames Sokağı'ndaki belediye halk apartmanlarına doğru ilerliyor. Trafik kulaklarını sağır edecek kadar gürültülü. Waterloo Köprüsü'nün merdivenlerinden çıkarak akşam saatlerinde ışıldayan St. Paul Kilisesi'ne

bakıyor. St. Paul Kilisesi'ni göremiyor. Tek görebildiği dizi dizi tahta kazıklar ve suyun üstünde sallanan ne idiği belirsiz tekneler. Artık trafik gürültüsü de duymuyor ama bu kez köpek ulumaları kulaklarını sağır edecek. Birden kendine geliyor, ayaklarının dibindeki tazılara birer tekme savuruyor, omzuna doladığı battaniyeye biraz daha sıkı sarınıyor. Bir an başı dönmüş, dengesini yitirmiş ama toparlanıyor. Her zamanki yerinde. Kulübesini görüyor. Gülüyor, dişlerinin aralıklarından rüzgâr giriyor. Jordan kendisini bekliyor olmalı. Onun orada olduğunu bilmesi için onu görmesi gerekmiyor.

YALANLAR 1: Yalnızca şimdiki zaman vardır, hatırlanacak bir şey yoktur.

YALANLAR 2: Zaman düz bir çizgidir.

YALANLAR 3: Geçmiş ile gelecek arasındaki fark birinin yaşanmış ötekinin ise yaşanacak olduğudur.

YALANLAR 4: Belirli bir zamanda ancak tek bir yerde bulunabiliriz.

YALANLAR 5: "Bitimli" sözcüğünü içeren herhangi bir önerme (dünya, evren, yaşantı, biz kendimiz...)

YALANLAR 6: Gerçeklik konusunda fikir birliğine varabiliriz.

YALANLAR 7: Gerçeklik doğrudur.

Sağ, salim, korunaklı bir yerde. Jordan'ın öyle olmasını istiyordum. Beni bırakıp gittiğinde gururlanmıştım ve kalbim kırılmıştı. Oysa, suyun içinden çıkıp geldiğinden, günü birinde gene sulara gideceğini biliyordum.

Bir süre daha eskisi gibi sürdürdüm yaşamımı, köpeklerime baktım, Hyde Park'a gidip onları köpek dövüşlerine soktum. Püritenler bu işe de bir son vermek istiyorlardı. Parklar insanların gezip dolaşacağı yerler olsun, serüvenlerin yaşanacağı, insanların üç beş kuruş kazanabileceği yerler olmasın diyorlardı. Bana sorarsanız, insanlar her yerde gezip dolaşabilirler ama asıl istedikleri başka eğlencelerdir - hele şimdi, Kralımızın öldürülmesi dolayısıyla geleceğin artık bildiğimiz bir yer olmaktan çıkmasından sonra. Gelecek artık vahşi bir şey, pusuya yatmış bir hayvan gibi bekliyor bizi.

Jordan'ın ve Tradescant'ın hatırı ve de Kralımızın anısı uğruna, her gördüğüm yerde Püritenlerin yüzüne tükürmeye, ne zaman onların kiliselerinin yakınından geçecek olsam saçlarımı rengârenk kurdelelerle örmeye ahdettim. Bu küstahlığımdan dolayı üstüme saldıran çok oldu, çoğu da öldü. Ünüme ün katan yufka yürekliliğim yüzünden bir ikisini sakat bırakmakla yetindim.

Bir gece tam Hyde Park'ın kapısından çıkıyordum, kasap dükkânına et diye asılmış bir inek gibi talaş kaplıydı her yanım, gölgelerin arasından çıkan bir adam karşıma dikilip bana 'madam' diye hitap etti. Aile terbiyesi görmüş insanlar karşısında boynum her zaman kıldan ince olmuştur; bu yüzden, başımı yana eğip adamı nezaketle dinledim ve onunla birlikte bir toplantıya gitmeyi kabul ettim. Olayın hepimizin özgürlüğüyle ilgili olduğunu söyledi.

Toplantının yapıldığı ev (Blakfriars tarlalarının orada pis mi pis bir han) tıklım tıkış doluydu ben köpeklerimle birlikte içeri girdiğimde. En yaralı olanları ve hâlâ kanayanları

kendilerine getirmek için bir fıçı su istedim, sonra oturup ses çıkarmadan dinledim. Hazreti İsa-giyimindeki bir kişi önce hepimize dua ettirdi, sonra da Tevrat'ta yeralan iki bölüme dikkatimizi çekti.

Dedi ki: "İmanımızın ilkelerinden biri 'İnsan öldürmeyeceksin'dir, doğru ama Musa'nın yasalarından biri daha vardır ki, unutmamamız gerekir: Göze göz, dişe diş."

Bu gibi karşıtlıklar beni öteden beri ilgilendirdiğinden, şimdi gerçek anlamlarının açıklanmasını hevesle dinledim. Vaiz, sözlerine devamla, biz kralcıların, Kralımızın öldürülmesinin öcünü ivedilikle almamız gerektiğini, ama Kutsal Yasa'ya da karşı gelemeyeceğimizi söyledi.

Kutsal Yasaya sık sık karşı gelmiş olduğumdan yanaklarım al al oldu.

"Yapacağınız şey şu: düşmanlarınızı kollayacak, gizlice ve sessizce gözlerini oyacak, dişleri varsa sökeceksiniz. Böylece Tanrı'nın Yasasına uymuş olursunuz."

Bu anlatımı çok beğendim, neden daha önce kendi kendime akıl etmediğime şaştım. Tabii, Tanrı'nın sözlerini yorumlayabilmek için okuyup yazmış olmak gerekiyor.

Aynı eski havarilerin yaptığı gibi her yeni ayda ve dolunayda buluşup birbirimizi yüreklendirmeye karar verdik.

Evimin yolu uzak değildi, yeni misyonumu uygulamak için elime bu kadar çabuk fırsat geçeceği aklıma gelmezdi. Arkamdan bir at sesi duydum, kenara çekildim ama atlının kamçısının bana şöyle bir değmesini engelleyemedim. Öfkeyle döndüm, bir de ne göreyim: çiçek bozuğu, meşin suratlı salak bir ihtiyar! Başları aşağı griler giyinmiş ama dantelalı yakasını biraz büyük tutmuş. Onu atından aşağı çektiğim gibi başparmaklarımla iki gözünü aynı anda oydum, sonra, köpeğin ağzından tavuk kemiği çıkarırken yaptığım gibi alt çenesiyle üst çenesini ayırdım, topuğumla dişlerine dişlerine vurdum. Çok geçmeden çoğunu sökmüş, herifin

kendi mendilinin içine doldurmuştum.

Dolunay vakti gelene dek epey iyi işler başarmıştım sanıyorum. Toplantıya gittim, başkalarının anlattığı öç öykülerini dinledim. Ama yaptıkları iyi işleri kanıtlayacak hiçbir şey getirmemiş olmaları biraz kafamı bulandırdı. Onları yüreklendirmek için, kendi topladıklarımla dolu çuvalı yere boşalttım. Toplam olarak 119 göz (adamlardan biri tek gözlü olduğundan) ve iki binden fazla diş vardı cuvalda.

Salondakilerin çoğu anında bayıldı, vaiz efendi ise önümüzdeki iki hafta boyunca bu kadar hızlı çalışmamamı, kendimi tutamazsam eğer, çuvalımı evde bırakmamı söyledi.

Doğrusu bu sözler beni incitti. Her birimize şu kadar göz ve diş getireceksin diye belirtilmemişti ama, benim çalışkanlığımın ötekilerin tembelliğini telafi ettiği dile getirilebilirdi.

Toplantıdan sonraki ikrama kalmadım, tek başıma evime gittim, gözleri köpeklerime verdim yesinler diye, dişleri ise tere tarlama döktüm. Sabotaj çalışmalarımı kendi başıma sürdürmeye karar vermiştim ki, yedi yıldır görmediğim Spitalfields'li orospu yeniden çıkageldi. Yaşlanmıştı, eskisi kadar güzel değildi ama, mesleğinin disiplini icabı vücudu hâlâ iyiydi. Sinirli ve tedirgin görünüyordu, benden ne istediğini merak ettim.

Anlaşılan kendisi (ve kendi deyimiyle) kızkardeşleri, genelevlerine gelen Püritenleri bir bir öldürüyorlarmış. Bu konuda herhangi bir zorlukla karşılaşmıyorlarmış da, cesetlerden kurtulmak sorun oluyormuş. Yardım istemek konusunda herhangi bir erkeğe güvenemiyorlarmış, ama bodrum cesetlerle öyle tıkış tıkış dolmuş ki, bir veba salgınından korkuyorlarmış. Onlara yardımcı olabilir miymişim acaba? Gücüm kuvvetim yeterliymiş de.

Jordan gittiğinden beri çok yalnız kalmıştım, hiç dostum, yarenim yoktu. Kadınların olsun, erkeklerin olsun ağzın-

dan çıkanların hep yalan olduğu kanısı uyandı bende. Sana yanaşıp mırıl mırıl dostluk fısıldadıklarında aslında kafaları başka yerde, kendi çıkarlarında. Yüreğimi açık tuttuğum için çok acı çektim şimdiye dek, artık tatlı dillere, övgülere kolay pabuç bırakmıyorum.

Açıksözlü olduğundan, bir de canlı olsun, ölü olsun insan gövdesi beni hiç etkilemediğinden, ona yardım etmeye karar verdim. Köpeklerim için, oğlum için gözyaşı dökerim ama, gerisi vız gelir.

Genelev hünerlerle dolu bir yerdi. Kapısına vardığımızda gözleme deliğinden bir çift fıldır fıldır göz bizi süzdü. İçeri girdiğimizde öyle korkunç feryat ve figanlar duyduk ki, ancak ilerde Cehenneme gittiğinizde duyabilirsiniz. Cehennem acılarının burada taklit edilmesi bana tuhaf geldi -hele odalardan birine gizlice bakmama izin verdiklerinde. Yüzünü örten maske dışında çırılçıplak bir adamın kıçını kızgın demirle dağlıyorlardı. Kıpkırmızı çubuğu adamın etine bastıran kadın ufacık boyluydu, arkadan çocuk gibi duruyordu ama altmış yaşını çoktan geride bıraktığını söylediler. Benden yana döndüğünde yüzünün buruş buruş olduğunu gördüm, dudakları ise bembeyazdı.

"Domuz yağı" dedi yanımdaki. "Baştan aşağı domuz yağına bulanmıştır. Dudaklarına kat kat sürmüş beyaz dursunlar diye."

Bunun sebebini sordum.

"Adamın domuz çiftliği var. Domuzlara bayılır. Ancak karısı hayvanlara arkadan girmesine izin vermiyormuş artık. O da buraya geliyor, günahkâr emellerinin cezasını veriyoruz. Bak şimdi."

Gözümü yeniden deliğe yerleştirdim, adamın kıçına vurulmuş olan damga domalmış bir domuz tasviriydi. Acıdan inim inim inliyordu, ama cüce kadın hâlâ sıcak olan çubuk-

la onu sırt üstü çevirdiğinde, organı şişmiş, şehvetten kaskatı kesilmişti. Bir mırıltı işittim, korkudan çılgına dönmüş bir domuz salıverildi odaya. Adam fırlayıp hayvanı yakaladı, iki bacağının arasına sıkıştırdı, içine gire çıka zevkini sürdürmeye koyuldu. O sırada cüce çubuğunu yeniden kızdırıyordu.

"Alışılmış tatmin olma yolu bu mudur?" diye sordum.

"Alışılmış herhangi bir yol yoktur," dedi. "Yalnızca alışılmamış yollar vardır. Bu adamlar Tanrı'nın seçkin kulları, bilmiyor musun? Tanrı'nın seçilmiş kullarının biraz zevke hakları olmasın mı yani?" Sonra yüzünü daha da çirkinleştirerek güldü ve adamın çok ateşli bir Cromwell destekcisi olduğunu, sabaha sağ çıkmayacağını söyledi.

"Sadece Püritenlerle mi iş görüyorsunuz öyleyse?"

"Bize ihtiyacı olanlarla iş görürüz. Bunların ortası delik çarşaflarını görmedin mi?"

Görmedim ama, bizim Vaiz Scroggs'ın karısından duymuştum.

"Burada vaizlerden yana hiç sıkıntımız yok," dedi. "Baksana."

Başka bir kapının önünde durdu, gözleme deliğini açtı. Alçakça bir yatağın üstünde bir adam bir kadına bildiğimiz yoldan dalıyordu, ama adamın üstünde bir adam daha vardı ve ona kene gibi yapışmış arkasına girip çıkıyordu.

"Kadının üstüne binen ağırlık korkunç olmalı," diye haykırdım. Aynı anda iki erkek doğrulup birbirlerine sarıldılar ve birbirlerinin yüzünü menileriyle sıvamaya başladılar.

İşte o zaman tanıdım onları.

"Vaiz Scroggs ile komşum Firebrace!"

Arkadaşım elini ağzıma kapattı, beni biraz ötedeki boş odaya götürdü. Masanın üstünde ikimiz için hazırlanmış pastalar vardı. O iğrenç mikroplarla olan tanışıklığımı anlattım, cesetler konusunda göstereceğim çabaya karşılık ba-

na bir iyilik yapıp yapmayacağını sordum.

Ricamı kırmadı. Vaiz Scroggs ile komşu Firebrace'in genelevi bir daha ziyaretlerinde olaylar şöyle gelişti...

Güzel bir geceydi, ay bulutların arasından görünüyordu, hava ılıktı. Birkaç gün uğraşmış, duvara kendiliğinden dönen bir bölme yerleştirmiştim. Dış tarafa mevzilendim, müşterilerimin gelmesini bekledim.

Önce Scroggs üstünde mor geceliğinisi bir kılıkla çıkageldi. Arkasından da toga gibi bir şey giymiş olan Firebrace. Sezar ile Brutus'un kavgadan önceki son sahnesini oynayacaklarmış. Kendimi zor tutarak, Firebrace'in inanılmaz büyüklükteki babafingosunun etekliğin altında dikilmesini bekledim, derken duvara bir omuz vurduğum gibi döner bölmeyi odanın içine çevirdim. İkisi de korkuyla haykırarak geri çekildiler, ama beni tanıyamadılar. Cellat üniforması giymiş bir dev gördüler yalnızca. İdam sehpası gibi bir platform üstündeydim, kütüğü kendi ellerimle hazırlamış, baltayı ise daha bir saat önce bilemiştim. Mum ışığında parıl parıldı.

"Sezar'ı gömmeye geldim, övmeye değil," dedim, adını hatırlayamadığım bir yazarın piyesindeki sözleri tekrarlayarak.

Bunlar sinirli sinirli güldüler. Firebrace, fazladan bir eğlenti için para ödemediğini belirtti.

"O zaman şimdi ödersiniz," dedim platformdan inip baltayı ona doğru sallayarak. Bilerek ıska geçtim, ama yatağı cart diye ortadan ikiye ayırınca aletin ne kadar keskin olduğunu görme fırsatı buldular.

"Lütfen keyfinizi sürmeye devam edin," dedim elimi zarif bir hareketle uzatarak.

Scroggs çanı çalmaya uzanacak oldu, çanın ipiyle birlikte baş parmaklarından birini kesiverdim. Böylesine ufak bir

yaralanma yüzünden bu kadar yaygara koparanı görmemiştim doğrusu.

En ufak bir sadakat belirtisi göstermeyen, hainlikte Brutus'a taş çıkaran Firebrace pencereden kaçmaya kalktı. Bir darbeyle bacağını gövdesinden ayırdım, tek ayak üstünde zıplayarak insaf dilenmeye koyuldu.

Maskemi çıkardım, kim olduğumu gördüler.

"Vaiz Scroggs, sehpaya çıkınız bir zahmet."

Çıkmamakta direndi. Başını zorla kütüğe dayamak, bu gibi korkak davranışlarla karşılaşacağımı kestirdiğimden yanımda getirmeyi ihmal etmediğim bir zincirle onu sıkıca bağlamak zorunda kaldım.

"Kralımızı hatırla," dedim. "Başını nasıl da kuzu kuzu dayamıştı kütüğe, ağzından bir tek söz çıkmamıştı."

Sonra fazla uzatmadan, zira ben işkenceci ruhlu değilim, tek vuruşta kafasını kestim, tekmeyi bastığım gibi sehpadan ittim.

Bu arada Firebrace bir köşeye sinmiş ağlaşıyordu, togasını dışkısıyla kirletmişti.

"Şu haline bak," dedim yüzümü buruşturarak. "Bacağın için mi ağlıyorsun? Getirip gövdenle birleştireyim."

Bacağı pencerenin oradan alıp kendisine uzattım ama daha çok ağlamaktan başka bir şey yapmadı. Onu bağışlamam için yalvardı.

"Seni bağışlayamam," dedim. "Yaşadığın takdirde seninle karşılaşabilecek olan onca insanı kurtarmayı yeğ tutuyorum."

Onu ensesinden tutup kaldırdım, baygın bir halde sehpanın üstüne fırlattım. Kendinden geçmiş olması kendi yararınaydı, çünkü baltam körlenmiş olduğundan kafasını gövdesinden ayırabilmek için iki kez vurmam gerekti.

İşimi bitirince kapıyı açtım. Bu rezillikten kendi keyiflerince yararlanmak isteyen bir sürü beyefendi içeri daldı.

Dışarı çıkarken dönüp baktım, biri Scroggs'u tuttuğu gibi yarım yatağın üstüne atmış, ona arkadan giriş yapıyor, aynı anda kesik kafasına ateşli öpücükler konduruyordu.

Bir vakitler aşk uğruna kendimi de tüm giysilerimi de yıkadığım kuyunun başına gittim, üstümü soyundum, pompayı çalıştırarak bir güzel su dökündüm. O allahsız çifte ait en ufak bir iz kalsın istemiyordum. İyice temizlendikten sonra, çırılçıplak evime gittim, giysilerimi ateşe atıp yaktım. Beni gören kimse olmadı. Aynı melekler gibi, yapılması gereken bir iş olduğunda görünmez olurum.

ZAMANIN TABIATI

Zamana ilişkin deneyimlerim haritalara ilişkin deneyimlerime çok benziyor. Yassı, bir noktadan bir başka noktaya az çok düz bir çizgi halinde ilerleyen. Zamanın, sürekli bir şimdinin içinde olmakla bir haritaya bakmak, tepelerin, yükselip alçalmalarını görmeden yalnızca yassı biçimi görmek aynı şey. Herhangi bir boyut algılaması sözkonusu değil, yalnızca yüzey duyumsanıyor. Zaman hakkında düşünmek ise daha başdöndürücü, hattâ uçurumsal.

Zaman hakkında düşünmek, yerküreyi durmadan döndürmek gibi bir şey -tüm yolculukların aynı anda sürdürüldüğünü, bir yerde olmakla başka yerlerin varlığını inkâr edemeyeceğimizi, o yeri görmesek, elle tutamasak (inanmak için kullandığımız ölçütler bunlar ya) bile kabullenmek.

Zaman hakkında düşünmek birbirine karşıt iki kesin bilgiyi doğrulamaktır: dış yaşamımızı mevsimler ve saat belirler; iç yaşamımızı belirleyen ise çok daha düzensiz bir şeydir -günlük zamanın buyruklarını kesip atan imgelem gücü, şimdinin ve buranın sınırlarını yok sayma özgürlüğünü tanır bize; saf zaman sarmalı içinde, yani, içerdiği ve içermediği her şeyle evrenin halkası boyunca bir şimşek gibi uçmamızı sağlar.

Günlük zamanın kuralları dışına çıkıldığında, olmamak olmak kadar kesindir. Evrenin içerdiği her şeyden söz edemeyiz, çünkü öyle bir şey dediğimizde evrenin bitimli olduğunu benimsememiz gerekir ki, ispat edemesek de biliyoruz ki evren bitimsizdir. Bir an gelecek (tabii bir tek an olmayacak) bileceğiz (ama bilmek varolmaktan farklı olmayacak artık) ki biz bütün karşılaştıklarımızın bir parçasıyız ve bütün karşılaştıklarımız zaten bizim bir parçamızmış.

Bugüne dek dinler bunu bilimlerden daha iyi tanımlamıştı, ama artık fizik de metafizik de aynı şeyleri söyler gibi. Dünya hem düz hem yuvarlak, değil mi? Zaman içinde bir ileri bir geri gittiğimiz düşler görüyoruz. Tabii, ileri ve geri sözcüklerini kullandığımızda düş mantığını yok ediyoruz çünkü bu sözcükler zamanın düz çizgi izlediğini varsayıyor ki o zaman da hareket olmaz yalnızca ilerleme olur. Oysa biz zamanın içinde hareket etmiyoruz, zaman bizim içimizde hareket ediyor. Neden derseniz, bedenlerimizin doğal bir çürüme süreci var. Yalnızca bir tek kez kullanılmak üzere yapılmış birimler göz göre göre yıkıma uğruyorlar. Nedense herkesi şaşırtıyor bu. Ama babamızda, tanıdıklarımızda olayı gözlemliyoruz ama sıra kendimize geldiğinde hayretler içinde kalıyoruz. En maddiyatçı kişi bile "Ben" yerine "bedenim" dediği anda, iç yaşamın varlığına inandığını ele veriyor. Bedenimizi kesinlikle bir parçamız olarak duyumsuyoruz ama benliğimizin bir parçası olarak değil.

Dil hep ihanet ediyor bize, yalan atmak istediğimizde doğruyu söylüyor, kendimizi en kesin biçimde ifade etmek istediğimizde biçem eriyip yok oluyor. Böylece, demek oluyor ki, zamanın içinde bir ileri bir geri gidemeyiz, ama olayı başka türlü yaşayabiliriz. Eğer tüm zaman ebedi bir şimdiyse, bir şimdiden başka bir şimdiye geçmemizi ne engelleyebilir?

İç yaşamımız, bize tek değil çok olduğumuzu, tek varlığımızın aslında el ele tutuşmuş sayısız varlık olduğunu açıklıyor. Aynı kâğıttan oyulmuş birbirine bitişik bebekler gibiyiz, ama bitimsiziz. "Ben daha önce burada bulunmuştum," dediğimizde belki de asıl dediğimiz "Ben şimdi buradayım"dır, ama başka bir yaşamda başka bir zamanda, başka bir şey yaparak. Çeşitli yaşamlarımız bir garsonun elindeki tabaklar gibi üst üste duruyor olabilir. Görünen yalnızca en üstteki tabaktır ama, ötekiler de oradadır ve bir yanlışlık sonucu onları da fark ederiz.

Saf zamandan oluşan içsel yaşamımız ağır aksak da ilerleyebilir, hızla da akabilir. Bu bizim iletkenlik gücümüze bağlıdır. Nasıl bazı metaller ve bileşimler uygun ölçüde soğutulduklarında herhangi bir ısı üretmeden dolayısıyla taşıdıkları enerjiyi azaltmadan elektrik iletebiliyorlarsa, kimi insanlar da zaman konusunda süper iletken olabilirler. Zamanı olağan saydığımız biçimde yaşamanın yanı sıra, daha geniş, her şeyi kapsayan bir boyutta yaşayabilir, böylece şimdiden çok daha fazlasıyla temas halinde olabilirler. Sanatçılar ve gurular, bilimsel dilde, süper-iletkenlerdir.

İletkenlik gücümüz herhalde doğuştan ya da sonradan edinilmiş bir yetenek sayesinde belirlenir; bu, ön planda olanı geri plana itebilme böylece günlük olayların dikkatimizi dağıtmamasını, enerjimizi harcamamasını sağlama yeteneğidir. Keşişler, münzevi düşünürler bu aşamaya varabilmek için dünyadan ellerini eteklerini çekmeyi denemişler-

clir -mutlak bir konsantrasyon, trans halini andıran bir konsantrasyon gereklidir. Bu tür üst düzey bir süper-iletkenlik durumunu tanımlamak için iştiyak, hezeyan, tefekkür, hattâ kendi-kendinden-çıkma sözcükleri kullanılır. Şurası kesindir ki gerçek sanatın (yani, ustalıklı taklit karşıtı gerçek sanatın) ölçütlerinden biri, bizi sanatçının bulunmuş olduğu yere götürebilmesidir. Orası başka, farklı bir yerdir ve orada yerçekimi sorunlarından kurtuluruz. Orada madde bizi sınırlayamaz, madde temelde ne ise o olmuştur: boş uzam ve ışık.

Boş uzam ve ışık. Bizler için boş uzam içinde insan olmayandır. Gecelerin mavi-siyah denizi bir eğimle uzanır, üstünde gökyüzünün mavi-siyah ve hiç parlatılmak istemeyen gümüş yıldızlarla benekli eğimi vardır. Kuzey kutbundaki karın beyazı, hiçbir beyaza benzemez ve gözün odağından kaçar. Ormanlar, yağmur ormanları, kayaları yararak büyük bir gürültüyle akan çağlayanlar. Alev alev yanıyormuş gibi duran çöller. Ressamların yaptıkları resimler ışığın bizleri nasıl etkilediğini gözler önüne serer; çünkü ışık içinde yaşamak, zaman içinde yaşamak ve (en belirgin biçimler dışında) bunun bilincinde olmamaktır. Ressamların yaptıkları resimler ışığın yakalanması ve bir cin gibi kavanoz içine hapsedilmesidir. Enerji sonsuza dek tutulmuş, yoğunlaşmıştır, dağılması olanaksızdır.

Ölü doğa dans eden yaşamdır. Işığın dans eden yaşamı.

RESİMLER 1: 'Ormanda bir Av'. Geceleyin orman. Renkli giysiler içinde adamlar yağız atlara binmişler. Köpekler havlıyor. Uzağa, daha uzağa, daha daha uzağa doğru uçan atlılar gittikçe küçülüyor ve kayboluyorlar. Ucello. Perspektifin doğuşu.

Bu resmi ilk gördüğümde ön plandaki figürlere dikkat et-

miştim, ötekileri aşama aşama fark ettim, bazıları öylesine soluktu ki, görmek nerdeyse imkânsızdı.

Kendi yaşamım da aynı böyle, ya da kendi yaşamlarım mı demeliyim? Genelde en aşikâr olan ayrıntıyı, şimdiyi, kendi şimdimi görebiliyorum. Ama kimi kez, ışık uygun düştüğünde, daha fazlasını görüyorum. Aynı anda varolan sayısız yaşam görüyorum, yavaş yavaş ağaçların arasında kayboluyorlar.

ZAMAN 4: Bir çocukluğum oldu mu? Elimde hiçbir kanıt yok ama olduğuna inanmak zorundayım. Annem olduğunu söylüyor ama, kendisi hayalci, yalancı katilin biridir (sanılmasın ki bunlar onu sevmemi engelleyecek). Birtakım şeyler hatırlıyorum ama, ben de hayalci ve yalancıyım, şimdilik kimseyi öldürmedim o başka.

Başka birilerine de sorabilirim gerçi, ama onların sözlerine bir mahkemede bile inanmazdım. Çok daha önemli bir konuda inanabilir miyim? Sonuç olarak bir çocukluk dönemi geçirdiğimi kabulleneceğim ama, hatırlayabildiğim bir çocukluğum olduğunu söyleyemem.

Herkes hiç olmamış şeyler hatırlar. Olmuş şeyleri unuttukları ise herkesin bildiği bir şeydir. Ya hepimiz hayalci ve yalancıyız, ya da geçmişin hiçbir kesin yanı yok. Bizleri biçimlendiren çocukluğumuzdur diyenleri çok duydum. Ama hangisi?

Bugün adada dolaşırken, yıpranmış bale ayakkabılarıyla dolu derin bir çukura rastgeldim. Saten bölümler iyice kirlenmiş, burunlar ise delik deşik. Çukurdan alçak bir tepeye doğru çıkan, mavi taşlarla döşenmiş bir patikayı izledim. Vahşi çevreye hiç uymayan güzel bir eve vardım çok geçmeden. Kapının zilini çaldım ama açan olmadı. Bu esrarı çözmeye kararlı olduğumdan, dış duvarı tırmandım, en üst

kattaki çift kanatlı bir pencereden içeri girmeyi başardım. Odaların yer döşemeleri ahşaptandı, hiç eşya yoktu ama hepsinde kocaman bir şömine, her şöminede de ya korlanmış ya da alev alev yanan ateş vardı.

Bir süre sonra müziğimsi bir ses işittim ama o güne dek duyduğum hiçbir müziğe benzemiyordu. Sesi izleyerek çift kanatlı bir kapıya ulaştım. Kapı içerden sürgülenmişti ama üstünde cam bir bölme vardı. Epey cambazlık yaparak kapı tokmaklarına tırmandım, üstlerinde kendimi dengeleyerek camdan içeri bakmayı becerdim.

Gördüklerim beni hayrete düşürdü.

Oda boyunca bir sıraya dizilmiş, kendi çevrelerinde dönüp duran on ışık noktası vardı sanki ve işittiğim sesi onlar çıkarıyordu. Sesin armonisi vardı ama melodisi yoktu. Gözlerim ışığa çok zor dayanıyordu, ses ise kötü değildi ama kulaklarımı acıtıyordu. Çok yoğun, çok güçlü bir sesti, müzik olamazdı.

Derken genç bir kadın gördüm. Işıkların arasında sekiz figürleri yaparak dönüyor, ellerini de çömlek tekerleği çeviren bir çömlekçi gibi yuvarlıyordu. Sonunda durdu, geri çekildi. Işıklar ise birer baş ve gövde ve eller ve kollara dönüştüler. Yavaşladılar, yavaşladılar, ses de ışıklarla birlikte duruldu ve odanın içinde on tane genç kadın belirdi; papuçları delik deşik, gövdeleri ter içindeydi.

Ben kapı tokmaklarının üstünden düştüm.

Kendime geldiğimde çok daha küçük bir odada, ateşin yanında bir iskemleye oturtulmuştum. Karşımda bana sevecenlikle gülümseyen sanki yıllarca önce (ama belki de günlerce önce) ilk kez yemekte gördüğüm kadın duruyordu.

"Benim adım Jordan," dedim.

ANI 1: Biraz önce anlattığım sahne belki gelecekte belki de geçmiştedir. Fortunata'yı ya buldum ya da ilerde bulacağım.

Emin değilim. Ya onu hatırlıyorum ya da onu hâlâ hayal ediyorum. Ama zaman ağının içinde bir yerde, benimle kesişebileceği bir noktada olduğu kesin.

"Benim adım Fortunata," dedi. "İlk gördüğüm şey şuydu: Kıştı. Toprak sert ve beyazdı. Kenarda kıyıda geç açmış kıpkırmızı yaban gülleri vardı, dikenli defne ağacının koyu yeşili kızıl meyvelerle benek benekti. Her gün kar yağıyordu, eve gelip gidenlerin ayak izlerini anında yok eden yoğun bir kar perdesi vardı; öyle ki evimize hiç kimse gelmemiş, gelmeyecek sanıyorduk. Birgün bir ardıç kuşu pencereme kondu ve anında kara gömüldü. Onu bir çay kaşığıyla kurtardım, kanatlarından karları silkeleyerek uçup gitti. Kar öylesine çoktu ki seslerimizi de emiyordu, konuşma yasaklı keşişler gibi dolaşıyorduk ortalıkta, bakışıyor, bahçede birden birbirimizin karşısına dikiliyorduk. Tüm devinimlerimiz ağır çekim izlenimini veriyordu, bahçede attığımız her adım kardan kum tepeleri oluşturuyordu.

"Hava soğudukça kar sertleşti. Kardan heykeller yaptık, İncil'den sahneler, eski Grek kahramanları falan.

"Tüm kızkardeşlerimle birlikte gelin olduğum kıştı. Hepimiz birlikte evlendik, on ikimiz birden aynı günde. Yılın ilk gününde kan kırmızısı entariler giydik, saçlarımız siyah.

"Bahçemizde bir kilise inşa etmeye karar vermiştik. Binayı buzdan yaptık, ellerimiz kesildi, akan kanlar kenarlardaki yaban gülleri gibi kızıllaştırdı karı. Hiç konuşmadan çalıştık, işe günde iki kez, yemek için ara vererek ve karanlıkta meşaleler yakıp biran önce bitirmek için çabalayarak. Törenden bir gün önce tamamlandı. Kardeş kardeşe geçirdiğimiz son gece, yanyana dizilmiş tek kişilik yataklarımızda, karda uyuya kalmışlar gibi ak çarşaf ve battaniyeler altında yatıp uyuduk her zamanki gibi. Geçmişte bu odadan

gecesi gündüzü ayırdedilmeyen gümüş bir kente uçar, orada neşeyle dans eder, ne oturduğumuz evi ne de şafağı düşünürdük.

"Düğün günümüzün şafağı söktüğünde kırmızı entarilerimizi giyip saçlarımızın örgülerini çözdük. Hazır olduğumuzda, daha önceleri buradan kaçabilmemizi sağlayan koca pencereleri kapatıp kilitledik, yatak odamızdan çıktık, tek sıra halinde mermer merdivenlerden indik, buzdan kiliseye doğru yürüdük. Ökseotu dalları altında birer birer, sırayla kıyıldı nikâhlarımız. Ben en sonuncuydum. Sıram geldiğinde, kocam olacak en genç prense baktım. Bizi gizlice izleyip yerimizi bulan da oydu. Onu istemedim.

"En son dakikada onu bir yana ittim, kalabalık konukların arasından koşarak kiliseden çıktım. Hepsinin ağzı bir karış açık kaldı.

"Bir gemiye bindim, dünyanın her yanını gezdim. Dans ederek kazanıyordum yaşamımı. Sonunda buraya gelip bu okulu kurdum. Hiç ilan vermem. İnsanlar aradıkları için bulurlar beni. Tıpkı senin gibi."

"Kızkardeşlerinle tanıştım," dedim. Artık eskisi gibi hep birlikte oturduklarını, kocalarından ayrıldıklarını anlattım.

"Ama bana senin hakkında anlattıkları öykü farklıydı. Kaçtığını söylediler, doğru, ama uçmuşsun, sonra da kilisenin kulesinden koyda demirli duran bir geminin direğine uzanan bir ip üzerinde yürümüşsün, öyle dediler."

Güldü. Böyle bir şey mümkün olabilir miydi?

"Peki ama," dedim, "her allahın gecesi bir pencereden uçup büyülü bir kente varmak nasıl mumkün olabilir? Öyle yer yok ki."

"Sahi öyle yerler yok mu?" dedi. Ne cevap vereceğimi bilemediğimden sustum.

YALANLAR 8: İlk gördüğü şey o değildi, nasıl olabilirdi? Benim ilk gördüğüm şey de üstüne sis inen tarlalar değildi. Ama daha önceden ikimiz de hayaller kuran, yaşamın içinden gölge gibi geçenler gibiydik. Dolayısıyla size anlattıklarımız doğru olmasa da doğrudur.

Sana anlattığım bitmez tükenmez kar fırtınaları başlamadan, tarlalar baştan aşağı buz tutmadan önce, kızkardeşlerimle ben her gece pencereden uçar, garip devinimi olan gümüş bir kentte dans ederdik. Kentin kendisi de dans ederdi. Sanki bir gemi üstündeydi, her an dalgaların tepesinde bir o yana bir bu yana eğildiğini hissederdiniz sanki.

Başlangıçta kentte kimse dans etmezmiş. Dünyanın her yanındaki insanlar gibi vergilerini öder, çocuklarını büyütür, yer içerler, uyurlarmış. Ama o zamanlar kent de dünyanın her yanı gibiymiş, yani, olduğu yerde duruyor gibiymiş. Tabii, kimi daha akıllı insanlar dünyanın her an hareket halinde olduğunu bilirlermiş ama, bunu hissetmediklerinden üstünde durmazlarmış.

Yaz ortasında bir gün, ölmekte olan güneş mavi gökyüzünü turuncuya boyadığında hareket başlamış. Önce hafif bir titremeden başka bir şey değilmiş, sonra yer yerinden oynamış ve herkes gümüşlerini saklamaya, köpeklerini bağlamaya koşmuş.

Yer kayması gece boyunca sürmüş, kimsenin canı yanmamış ama kentin doktoru bir genelge yayınlayarak takma dişlilerin ani boğulmalara maruz kamamak için dişlerini ağızlarından çıkarmalarını öğütlemiş. Tedbirli kişiler bu öğüdü takma saç, takma kol bacak gibi şeyler için de geçerli saydıklarından çok geçmeden kentin mahzenleri yapay insan artıklarıyla dolmuş.

Haftalar geçtikçe açıkça anlaşılmış ki yeraltı devinimleri ne sona eriyor ne de kötüleşiyor. Kimi cesur vatandaşlar durumu ellerinden geldiğince değerlendirmek amacıyla, çeşitli noktalar arasına ipler gererek, bunlara tutunarak işlerine güçlerine gitmeye başlamışlar. Zamanla herkes bu yeni sallan yuvarlan duruma adapte olmuş. Sorunu çözmenin en iyi yolunun havada denge kurmak olduğu anlaşılmış. İpleri

tutunmak için kullanacaklarına sokak ve kaldırım olarak kullanıyorlarmış artık. Takma uzantılarını mahzenlere yığmış olanlar bile akboratlığı öğrenmişler. Dengelerini sağlamak için renkli şemsiyeler kullanarak, ayaklarına yumuşak papuçlar giyerek evlerinden çıkıp istedikleri yerlere gidiyorlarmış.

Böylece birkaç nesil geçiyor, kentin eskiden sıradan kentler gibi olduğunu, yerde yürümenin daha alışılmış bir yöntem olduğunu hatırlayan kalmıyor. Evlerini ağaç tepelerinde kurmaya başlıyorlar. Egemenlik bölgelerinin işgal edilmesine bozulan kuşlar ise daha yükseklere kaçıyor, bulutların kıyısına konarak ötüşmelerini sürdürüyorlar.

Vatandaşların yaşamlarını havada asılı sürdürmeleri doğallaşınca da yürümenin yerini zıplamak zıplamanın yerini dans etmek alıyor. Birer ışık huzmesi gibi oradan oraya fırlamak dururken ciddi ciddi yürümek kimsenin aklına gelmiyor.

Derken bir kaza oluyor.

Kaygan ve yıpranmış bir ip üstünde yürüyerek evine giden genç bir kız birden yanlış adım atıyor ve aşağıdaki boşluğa yuvarlanıyor. Olayı gören herkes dehşet içinde haykırıyor, ama kız yere düşüp paramparça olacağına havada bir tüy gibi uçar kalıyor.

Birkaç basit deney yapılıyor ve anlaşılıyor ki yerçekimini reddetmiş olan bu insanları yer çekimi terketmiş. Genel bir bayram havası esiyor, o günden sonra kimse yer döşemeleriyle uğraşmıyor, düşmekten falan korkmuyor. Gene de evlere birer dam konuyor, çünkü başka türlü avize asmaya imkân yok.

İşte sana kentin öyküsünü anlattım. Çok mantıklı bir öykü, bütün parçalar hiç zorlanmadan birbirine uyuyor. Böylesine inanılır bir öyküye senin de inanacağından kuşkum olmadığı için devam edeceğim, bu kente her gece nasıl git-

tiğimizi ve sonunda yakalanışımızın hazin öyküsünü de anlatacağım...

Yerçekimi kurallarından kurtulan kent, 200 mil kadar yukarı uçmuş, yeryüzünün atmosferinden çıkmış. Bir süre Afrika üstünde durduktan sonra keyfî bir gezintiye çıkmış. Hiçbir yerde uzun süre kalmıyormuş ama, bütün başka bakımlardan kıyıya yakın bir ada gibiymiş. Vatandaşların elinde çok uzun sopalar varmış, bunlarla iterek kendilerini herhangi bir yıldız ya da meteordan uzaklaştırabiliyorlarmış. Kendileri farkında değillermiş ama, herkes aynı anda sopasına bastırarak ittirdiğinde oluşan güç bir de karşı güç oluşturuyor, bunun yarattığı anafor etki alanındaki her şeyi çekiyormuş. Müthiş bir güçmüş bu. Dünyanın çeşitli yörelerinde, kareli örtüler üstünden bütünüyle uçan piknik sofraları, birdenbire yokolan küçük çocuklar hakkında haberler yayılıyormuş.

Kentin sakinleri oluşturdukları gücün kendilerine getirdiği her şeyi çok iyi karşılarlar, yiyecekleri yer, çocuklara bakar, yollarına devam ederlermiş.

Kızkardeşlerimle ben çok çok hafifizdir. Üçüncü ablam doğduğunda kafasını küt diye tavana çarpmasını engelleyen şey, göbek bağının henüz kesilmemiş olmasıymış. Yoksa rahimden fırladığı gibi göklere uçacakmış.

Beşinci ablam öylesine hafifti ki, oniki yaşına kadar kedimizin sırtına bindi.

Tabii bizi şişmanlatmak için çok uğraştılar, ayrıca hep ağır giysiler giydirdiler. Ama balo kıyafetlerimiz ağır değildi, dans ettiğimizde herkes hasetinden çatlardı, çünkü ayaklarımız hiç yere değmiyor gibiydi. Neyse ki eteklerimiz uzundu da, ayaklarımızın gerçekten yere değmediğini fark edemediler.

Böylece, ağırlıksız kent tam bizim kentin üstüne geldi-

ğinde (ama hiç görünmüyordu) karşı-gücün çekimini ilk hissedenler bizler olduk. Aynı gece nasıl olduğunu hiç bilemeden yataklarımızdan uçup bir düzine sinek gibi pencerenin camına yapıştık.

Kendi aramızda konuşup görüştük, yalnızca iki seçeneğimiz olduğu konusunda görüş birliğine vardık: ya ikinci bir saldırıya karşı üstümüze ağırlıklar koyacaktık, ya da olabilecek her şeye karşı açık bırakacaktık kendimizi. Oy birliğiyle karar verildi, ertesi gece, sırtımızda balo giysilerimiz olarak yataklarımıza uzandık, bekledik.

Sabaha karşı saat birde, babamın horlamaları evi sarsarken, penceremizin iki kanadı birden açıldı ve bir güç bizi dışarı çekti. Düşmemek için birbirimizin örgülerine asıldık. Bir saniye içinde uçan kente varmıştık. İlk şaşkınlığımız geçtikten sonra dansa, eğlenceye katıldık. Şafak sökene dek.

İşte o zaman ilk ve tek güçlükle karşılaştık.

Eve nasıl dönecektik?

Birtakım sonuçsuz tartışmalar oldu, derken ben bir şey hatırladım. Cyrano de Bergerac aya ulaşabilmek için, mıknatıslı olan uydunun kendisini çekeceğine inandığı bir metale tutunmayı denemişti. Yerçekimi dolayısıyla ağırlıklı olan yeryüzünün ise en çok kurşunu çekeceğini düşündüm. Böylece, botlarımıza kurşun doldurduk, acıklı bir sihirli halıya biner gibi bir tabaka kurşun üstüne bindik. Kentlilere bizi boşluğa itmelerini söyledik. Bizi bir daha göremeyeceklerine inandıklarından ağlayarak yolcu ettiler bizi.

Oysa yanılmışlardı. Kurşun çok işe yaradı. Evimizin arkasındaki kilisenin damına indik. Oradan, bacalardan atlayarak, evi saran mor salkımlı sarmaşıklara tutunarak odamıza, yatağımıza varmak zor olmadı.

Mutluluğumuz geceler, geceler boyu sürdü -babam yüzlerimizin solgunluğunu, gözlerimizin yorgunluğunu fark

edip bizi gözetleyecek birilerini görevlendirinceye dek. Ama, gene de çok kurnazdık, gece nöbetine kim gelirse gelsin onu uyutmayı başarıyor, kaçamaklarımızı sürdürüyorduk. Babam bizim geceleri nereye gittiğimizi öğrenen aramızdan herhangi birini gelin olarak vereceğini tüm beldeye ilan ettiğinde nasıl dehşete düştüğümüzü artık sen düşün.

Yalnız bizim oralardan değil, her beldeden akın akın prensler gelmeye başladı doğal olarak, ama çoğunu aldatmak kolaydı ve biz galiba kendimize fazla güvenmeye başladık.

Sonumuz şöyle geldi:

Uçan kentin sakinleri artık başka bir yere demir atma vaktinin geldiğini söyleyerek sonsuza dek onlarla birlikte olmayı isteyip istemediğimizi sordular. Tabii ki istiyorduk. Ertesi geceki eğlenceden sonra eve uğrayıp birkaç parça eşyamızı almaya sonra tekrar onlara katılıp sonsuza dek uzayda gezinmeye karar verip sözleştik. O gece en genç prensin nöbetiymiş. Kurnaz bir genç olduğundan uyku ilacını yutmuyor ve biz uçarken birimizin eteğine asılıyor. Çok hafif ve görünmez olduğundan, fenerlerin ve ağaçların arkasına saklandığında kimse onu fark etmiyor, biz eşyalarımızı almak için geriye dönerken de kurşun tabakanın altına kene gibi yapışıyor.

Ertesi gece tam yola çıkmaya hazırız, mutluluktan uçuyoruz ki, odamızın kapıları güm diye açılıyor, babam elinde meşale, çevresinde hizmetkârlar içeri dalıyor.

Kaçmamıza olanak yoktu, uçmayalım diye ayak bileklerimizden zincirlediler bizi, kurnaz prens de onbir ağabeyini alıp geldi.

Bu olayı izleyen günlerde sık sık gökyüzüne bakar, nerede olabilirdik, oysa neredeyiz diye iç çekerdik.

Hikâyenin gerisini biliyorsun.

Bir ay Fortunata ile birlikte kaldım, onun hakkında yeni bir şeyler öğrendim, biraz da kendi hakkımda. Yıllarca kurtarılma umuduyla yaşadığını, birine ait olmayı, onunla dans etmeyi düşlediğini söyledi bana. Sonra yalnız dans etmeyi, sırf dans için, kendisi için dans etmeyi öğrenmiş.

"Ya aşk?" dedim.

Ellerini iki yana açıp yıldız balıklarının yaşama alışkanlıkları konusunda kısa bir konferans verdi.

Daha sonra madalyonumu çıkarıp onun boynuna astım. Arkasını çevirip üstünde yazılı olan cümleyi okudu: "Hangi kayadan yontulduğunu, hangi çukurdan çekilip çıkarıldığını hatırla."

Güldü. "Peki ya kanatların?" dedi. "Kürek kemiklerinde hâlâ köklerini taşıyorken onları nasıl unutabilirsin?"

Bir şey demedim. İncil'e göre yalnızca meleklerin kanatları vardır; biz geri kalanlar kurtarılmayı beklemek zorundayız.

RESİMLER 2: "Fırtınayı Dindiren Aziz Nicholas". Mavi-siyah denizin ortasında küçük bir tekne. Korkunç bir fırtına var ve dört havari korku içinde birbirlerine sarılmışlar. Teknenin altında kocaman bir balık, havada ise, tören giysilerini giymiş, piskoposluk tacını takmış Aziz Nicholas gökyüzünde uçarak geliyor. Yıldızlar çevresini sarmış.

Buradan ayrılmaya hazırlanıyorum. Fortunata benimle gelmiyor, bense burada kalamam, içimde bir parçanın vahşi yaşama bağlı olduğunu bilsem de. Onun benimle birlikte yolculuk yapmak isteyeceğini düşünmüştüm, ama zaten bildiğim doğruları yineliyor bana: dünyayı görmek için bu adadan ayrılmanıza gerek yokmuş, kafasının içinde yeterli sayıda deniz ve kent varmış. Bu doğruysa, hele hepimiz için doğruysa, o zaman bu dünya da ay da, yıldızlar da kafa ürünüdürler -ama bizimkinden çok daha geniş kapsamlı bir kafanın ürünleri. Birisi beni düşünüyorsa, istediği gibi gidip gelmekte özgürüm demektir. Düşünce dolu bu evren satranç oyunu gibi olmayacaktır; dekorları sık sık değişen bir tiyatro olacaktır. İstesek düz duvarları delip geçeriz ama yapmıyoruz bunu, kendi drama anlayışımıza sadık kalıyoruz.

Küçükken annem beni inanılmaz bir harika görmeye götürmüştü. Yıl 1633'dü galiba, o zamana dek İngiltere'de hiç muz yokmuş. Adamın biri havaya kaldırmış gösteriyordu. Kahverengi benekli sarı bir şeydi ve ben ona bakarken bakarken, ağacı, kumsalı, ak dalgaları, suyun üstünde uçan geniş kanatlı kuşları gördüm. Sonra hepsini tamamiyle unuttum. Oysa gemilerimle, bitkilerimle oynadığım oyunlarda hep o anıya dönmeye uğraşıyordum, o anı benim içimde ne başlattıysa onu yakalamaya çabalıyordum.

Tradescant kendisiyle birlikte keşiflere çıkmaya çağırdığında beni, sonunda bir kahraman olabileceğimi, geriye gerekten önemli bir şey getirebileceğimi, bu arada yitirdiğim bir şeyi de bulabileceğimi düşünmüştüm. Hissettiğim yitirmişlik duygusunu dile getirmek zordu. Başından beri hiçbir şeyim olmamıştı ki bir şey kaybedeyim?

Başından beri kendim vardım ve kaybettiğim de buydu. Benden daha iri, daha güçlü olduğu için annemde kaybetmiştim kendimi, oysa erkek evlatların yapmaması gereken bir şeydir bu. Ama daha önemli olarak, kendi ideal benliğim-

le çırpınan kalbim arasında kalan boşlukta kaybettim onu.

Hayranlık uyandıran cesur biri olmak istiyorum, güzel bir karım, esaslı bir evim olsun istiyorum. Bir kahraman olmak, rıhtımda karımla çocuklarıma el sallamak, onlardan ayrılacağım için üzüntülü ama önümdeki serüvenler konusunda daha heyecanlı olmak istiyorum. Başka erkekler gibi olmak, "bizdendir" dedikleri tipten, sırtına vurulan, iyi fıkra anlatan biri olmak istiyorum. Nasıl göründüğüne hiç aldırmayan, yalnızca yaptığı işi iyi yapmaya bakan, tuttuğunu koparan annem gibi olmak istiyorum. O hiç aşık olmamış, hayır, olmak da istememiş zaten. Kendi kendine yetiyor, kendi kendinden şüphesi yok. Yola çıkmadan önce onu tekneye bindirip Thames ırmağının ağzından açık denize çıkardım, ama bu onun üstünde herhangi bir izlenim bıraktı mı, hattâ herhangi bir şeyin farkına vardı mı, bilmiyorum. Pek fazla konuşmazdık. Sessiz sedasız biridir annem, hani erkeklerin olması gerektiği gibi. Sık sık gözünü bana dikmiş, sanki beni daha önce hiç görmemiş gibi uzun uzun bakarken yakalardım onu; beni öğrenmeye, bellemeye çalışıyormuş gibi. Beni sevdiğini sanıyorum, ama tam bilemiyorum. Hiçbir zaman söylemedi sevdiğini, belki kendisi de bilmiyordur. Yola çıktığımda galiba memnun oldu, köpekleriyle, ırmak tarayıcılarıyla, sevdiği orospularla yaşadığı eski yaşamına dönebileceği için rahat bir nefes aldı. Daha Tradescant konuyu ilk açtığında, sözünü bitirmesini bile beklemeyip kalktı, yürüyüşe çıktı. Kendi kafasının içindekilerle meşguldü besbelli, ama ben çok incindim.

Gidip gitmeyeceğimi aramızda hiç konuşmadık; gideceğimden emindi, sanki bunu hep beklemişti. "Gitme, kal" demesini istedim, şimdi de aynı şeyi Fortunata'nın söylemesini istiyorum.

Neden yapmazlar bunu?

Tradescant'ın kahraman olması kolay, hattâ doğal. Kendinden önce babası da kahramanmış. Yaptığı yolculuklar

herhangi bir haritada izlenebilir, üstelik ne aradığını da biliyor. Ender bulunur nesneler götürmek istiyor geriye ve bunu yapıyor.

Adanın birkaç mil ötesinde demir almaya hazırlanan gemimiz meyvelerle, baharatla, yeni bitkilerle dolu. Ülkemize vardığımızda kadın erkek herkes çevremize dolacak, neler olduğunu soracaklar; her anlatışta biraz daha süsleyecek öyküsünü. Gene de gerçek olacak. Oysa ben gittiğim ya da gittiğimi sandığım yerler hakkında kendi öykümü anlatacak olsam, kim inanır? Çocuk olsam inanmış gibi yaparlar belki, ama artık çocuk değilim, artık erkeğim.

Geminin seyir defterini ben tuttum. Büyük bir titizlikle. Ayrıca bir defter de kendime tuttum ve birlikte yaptığımız her yolculuğun yanı sıra kendi yolculuğumu da yazdım, kendi haritamı da çizdim. Bu defteri başkalarına gösteremem, ama inanıyorum ki olanların, en azından bana olanların, çok sadık bir anlatımı.

Hepimiz böyle mi yaşıyoruz? İki yaşam: dışavuran ideal yaşam, bir de imgelemin egemen olduğu, gizlerimizi sakladığımız içsel yaşam?

İşin garibi, yolculuklarımı ne kadar uzattıysam o kadar uzağımda kaldılar. Tradescant yolculuklarını tamamlayabiliyor. Yolculuklar zamanı güzel geçirmenin bir yolu ve de sonlar az ya da çok belli. Oysa ben yola çıktım ve gördüm ki kafanın en basit yolculuğunun bile sonu yok. İlk adımı atıyorum ve anında yüzlerce alternatif yol çıkıyor karşıma. Bunlardan birini seçiyorum, başlamamla birlikte yüzlercesi daha beliriyor. Ne zaman niyetimi daraltmak istesem, genişletmiş oluyorum. Oysa bütün dar boğazlar, kanallar eninde sonunda beni açık denize götürüyor. İşte o zaman anlıyorum ne bitmez tükenmez bir genişliği olduğunu kafanın. Parıldayan sular ve de dünyanın boyutları aklımı karıştırıyor.

Budistlerin dediğine göre Tanrı'yı bulmanın 149 yolu var-

mış. Ben Tanrı'yı değil, kendimi arıyorum ki bu çok daha karmaşık. Tanrı hakkında pek çok şey yazılıp çizilmiş, ama benim için bir tek satır yazılmamış. Tanrı daha iri, annem gibi; bulunması daha kolay, karanlıkta bile. Ben herhangi bir yerde olabilirim, ve kendi kendimi tanımlayamadığımdan kimseden yardım isteyemem. Bu arayışın içinde herkes yapayalnız, Fortunata da bunu saklamamakta haklı -ama aşk konusunda haksız olabilir. Tanrı'ya varmak için yola çıkmış pek çok hacıya rastladım, neden kendilerini değil de Onu aradıklarını hep merak ettim. Belki işin içindeki işi ben anlayamıyorum -belki başka birini ararken, hiç beklemediği anda bir bahçede ya da bir dağın tepesinde, yağmur altında kendi kendisiyle karşılaşır insan. Ama bu hacılar kim olduklarına hiç aldırmaz gibiler. Bazılarının dediğine göre Tanrı'yı aramanın esas amacı kendi benliğini unutmak, kendi kendini sonsuza dek yitirmekmiş. Ama insanın kendisini kaybetmesi zor değil ki... Yoksa onlar egodan mı söz ediyorlar -içinde ruh taşımayan, içi boş, çığlıklar atan kadavradan mı söz ediyorlar?

Bence o kadavra ideal benliğin çıldırmış hali, ve eğer öteki yaşam, gizli yaşam bir yerlerde bulunup geri getirilebilse, o zaman insan huzur içinde ömrünü geçirebilir, Tanrı'ya da gerek duymaz. O bize gerek duymuyor ki, O tamamlanmış bir bütün.

Çizgili çantamı hazırladım, paltomu Fortunata'nın astığı çengelden aldım. Beni geçirmeye geldi, hâlâ ilk geldiğimde başladığım yerde duran kayığımın yanında, yanyanayız.

Saçlarını dökmüş, nerdeyse beline dek. Sakin görünüyor.

"Bir gün geri geleceğim," diyorum.

Gülümsüyor, bir şey söylemiyor, bense sözler ağzımdan çıkarken bile dediğimin gerçekleşmeyeceğini biliyorum. Benden uçup gidecek. Bu ada da, o da zaman içinde yan yana kayıp gidecekler ve ben onları bir daha hiç bulamayaca-

ğım -belki düşlerim dışında.

Eşyamı kayığa atıyorum, omzumla iterek suya indiriyorum. Tradescant'ın gemisi uzaklarda siyah bir nokta. Artık daha fazla beklemez.

Fortunata ardımdan suya giriyor, saçlarının ıslandığı noktaya dek suyun içinde yürüyor, yüzümü ellerinin arasına alıp dudaklarımı öpüyor. Sonra dönüp gidiyor, kumsalda uzaklaşışını, kayalıkları tırmanışını seyrediyorum. Küreklere asılıyorum, onun bedenini işaret belleyerek.

İşaretim hep o olacak.

Ananas bugün geldi.

Jordan getirdi, kucağında sarı bir bebek taşır gibiydi; Hazreti Süleyman bilgeliğiyle tam ortadan ikiye ayırmaya hazırlanıyordu. Ama daha bıçağını biliyordu ki, kraliyet başbahçıvanı Bay Rose kendini masanın üstüne atarak kendisinin bin parçayı ayrılması için yalvar yakar oldu. Şölen sofrasında bulunan herkes gulmekten iki büklüm oldu. Kral, başında yeni peruğuyla kürsüden inip Bay Rose'a bunca fedakârlığa gerek olmadığını bildirdi. Eninde sonunda bir meyveydi sözkonusu olan. Bunun üzerine Bay Rose başını tabakların arasından kaldırdı, tarihî bir an yaşadığımızı herkese hatırlattı. Doğrusu öyleydi. Yıl 1661 idi ve Jordan'ın Barbados'a yaptığı yolculuk sonucu ilk ananas İngiltere'ye gelmişti.

Tradescant öldü. Cromwell öldü. Kralımızı yargılamış olan ve sık sık kirli çarşaflar altında çiftleşen Ireton ile Bradshaw

da öldüler. Jordan, sarı meyvelerle yüklü gemisiyle biraz geç geldiği için çok hoş şeyler kaçırdı. Günün birinde Westminster Abbey'de (Kralımıza çok gördükleri o kutsal mezarda) huzur içinde yatacaklarını sanan Cromwell, Ireton ve Bradshaw 30 Ocak günü saklandıkları yerde ele geçirilmiş, gelen geçen herkes görsün diye Tyborn'daki darağacında ipe çekilmişlerdi. Kokulu mendil gerektiren bir durumdu açıkçası. Binlerce insan geldi bunların rüzgârda sallanmalarını görmeye. Bunlar dedimse, bedenlerinin arta kalanları demek istedim, çünkü çürüme olayı kimsenin önemine bakmaz, yolunda yürür. Halk bunları gördükçe pek keyiflendi, kemikli ayaklarının altında tezgâhlar kuruldu, elmalar, sıcak çörekler satılmaya başladı. Başına yıldızlı taç takmış bir çingene herkesin falına bakıyordu, ama benim avucuma baktığı gibi başını öte yana çevirdi. Tasalanmadım; bu çiçek bozuğu dünyada kendi kaderimi kendim çizmeye yeterliydim.

Gene de, Tyburn'da oturup bunca kişinin bunca neşelendiğini görmek felsefî düşüncelere daldırdı beni. En çok da küçük çocuklara şaştım, çürümenin ne olduğunu nereden bilecekler ki?

Oysa herkesin başına gelecek olan bir şey bu. Hepimiz çürüyeceğiz, ben bile. Gerçi, benim üstümde etkili olabilecek bir solucanın epey çaba sarfetmeyi göze alması gerek.

Firebrace ile Scroggs da öldüler. Spitafields genelevindeki kızkardeşlerim o gece, yeni parçalanmış cesetler bulunduğu söylentisi yayıldığında, büyük kâra geçtiler. Genelev de yok artık, arkadaşım hastalıktan öldü, öteki kardeşler ise bir yerlere kayboldular bütün kadınlar gibi.

Tradescant'ı özlüyorum. Ölmeden önce bir şişe içinde bir engerek yılanı armağan etti bana, hep birlikte yılanlara karşı savaş verdiğimiz o mutlu günlerin anısına. İpe çekilmiş şu pislikleri görebilseydi keşke, dünyada hâlâ adalet olduğunu düşünmek hoşuna giderdi.

Cadı komşum henüz ölmedi. İyice kurudu, kavruldu, Jordan'ın bulunduğu günde olduğundan çok daha uſaldı. Şimdilerde en minik tazı yavrusu büyüklüğünde, gözleri ve kulakları ise kocaman. Yıllar süren ayaklanmalar, kavgalar sırasında evi yıkıldı, ama ben ona son günlerini rahat geçirsin diye bir köpek kulübesi verdim. Bu iyiliğimi hakedecek herhangi bir şey yapmış değil tabii, ama işte benim bu yuſka yüreğim sonunda başımı yiyecek. Kadın hâlâ geleceği görebileceğini iddia ediyor, sık sık tere tarlama girip dişlerin değişen görünümlerini inceliyor.

Tradescant öldüğünde kaşif ekibinin başına Jordan geçti, izleyecekleri yolları o saptamaya başladı, neyin değerli neyin değersiz olduğuna da o karar veriyor. Onüç yıldır denizlerde, arada bir armağanlar gönderiyordu bana. Günün birinde dönüp geleceğini hep biliyordum...

Darağacının kurulduğu gün, güneş batarken yeni Kralımızın, bizden olan İkinci Charles'ın adamları gelip cesetleri ipten indirdiler, darağacının altındaki toplu mezara fırlattılar; bu çukur zaten bir sürü iğrenç cesetle dolu olduğundan çok feci kokuyordu. Bu üçünün kafalarını kesip Westminster Abbey'in tepesinde sergilediler. Gelip geçenlerin keyfini epey artıran tiyatro gibi bir şeydi bu.

Kralın ölüm fermanını imzalayan kırkdokuz kişiden geriye kalanlara gelince: Yeni Kralımızın ülkeye döndüğü 1660 yılında bunlardan kırkbiri hâlâ yaşıyordu. Ben kendim de yuſka yürekliyimdir gerçi ama ulus olarak fazlaca uygar olduğumuzu düşünmüşümdür hep. Kırkbir kişinin oy birliğiyle işledikleri cinayetin cezasını yalnızca dokuzunun layıkıyla çektiğini görmek hiç hoşuma gitmedi.

Sözkonusu dokuz kişi Cromwell'in yakın çalışma arkadaşlarıydılar. Önce ipe çekildiler ama ölmeyecek kadar, sonra daha canları bedenlerinden çıkmadan karınları deşildi ve satırla dörte bölündüler. Çektikleri acıdan bayılacak gibi ol-

duklarında, sirke, karanfil ruhu koklatılarak, kimi kez de başlarından aşağı bir kova kokmuş su dökülerek iyice ayıltılıyorlardı. Bir parça barsak ya da başka bir iç organ kapıp Jordan'a hatıra diye saklayayım istiyordum ama, elimde çantamla öne atıldığımda, tüm artıkların kraliyete ait olduğunu söylediler. Tradescant hayatta olsaydı araya girer, bir şeyler ayarlardı. Ne yapayım, görmek ve hatırlamakla yetinmek zorundayım, ama gece olduğunda şans yüzüme güldü, bozulmamış bir safra kesesi buldum, içinde birkaç taş vardı. Başucumda, engerek yılanının yanıbaşında duruyordu hâlâ.

Jordan seyahatteyken genelevde kaldığım dönemde bir şey öğrendim: erkeklik organları ısırılarak ya da başka bir biçimde koparıldıklarında yeniden büyüyemiyormuş. Bence doğanın ciddi bir hatası bu, çünkü erkekler organlarına hiç dikkat etmiyorlar, hiç düşünmeden önlerine gelen yere sokuyorlar. Daha iyi bir yer bulamasalar duvar deliklerine bile sokarlar gibime geliyor.

Sonunda ben de bir erkekle çiftleştim, ama herhangi bir şey hissettiğimi söyleyemem -oysa köküne kadar sokmuştu. Adama gelince, üstüme yayılmış, kafasını memelerimin altına sokmuş, deliğimin duvarlarını bulamadığından, kendini kavanoz içinde bir iribaş gibi hissettiğinden yakınıyordu. Okumuş yazmış bir beydi, kaslarını biraz sıkmamı rica etti. Derin bir soluk aldım, tüm gücümle sıktım, bir tünelden hava boşalıyormuş gibi bir ses duydum. Dirseklerimin üstünde doğrulup baktığımda ne göreyim, adamın nesi var nesi yoksa, ön takımlarını olduğu gibi içime almışım. Orada yapıştı kaldı. Neyse, aklı başında bir kadın olduğumdan hemen çanı çaldım, arkadaşım öteki kızkardeşleriyle birlikte yardıma koştu. Kaldıraç kullanarak, zor zar çekip aldılar onu içimden, şarap filan ikram edip toparlanmasını sağladılar, ben de eğlensin diye şarkı söyledim ona -yumurtalarını döken somon balığının gücünü anlatan bir şarkıydı. Doğrusu nazik

bir beydi, beni başka bir yolla tatmin etmeyi önerdi, çünkü yarı yolda bıraktığı ilk kadın benmişim. Köstebek gibi bacaklarımın arasına daldı, beni ağzına almaya çalıştı. Koparılabilecek bir organım olmadığı için hiç itiraz etmedim. Ama bir an sonra başını kaldırdı, yorgun gözlerle yüzüme baktı.

"Özür dilerim, Madam," dedi. "Çok üzgünüm ama yapamayacağım."

"Yapamayacak mısın?"

"Yapamayacağım. O portakalı ağzıma alamam. Üstünde dilimi de dolaştıramam. Fazla irisiniz, Madam."

Bedenimin neresinden söz ettiğini anlamadım doğrusu, ama acıdım ona, biraz daha şarap verdim, açılsın diye havadan sudan konuştum.

Herif gittikten sonra sırtımı bir yastığa dayayıp arkama doğru çömeldim, onu bunca şaşırtanın ne olduğuna baktım. Orantısız bir şey göremedim. Bu nazik beyler biraz çekingen oluyorlar.

Küçük bir kızken annemle babamın düzüşmelerine kulak kabartırdım. Babamın düzenli ah-ohlamalarını işitirdim, anneminse sessizliğini. Daha sonra annem bana erkeklerin zevk aldıklarını kadınların ise zevk verdiklerini anlattı. Son derece doğal bir açıklama yapıyormuşcasına söyledi bunu, köpekleri nasıl doyuracağımı, ekmeği nasıl yoğuracağımı açıkladığı ses tonuyla aynı.

Doğduğumda öylesine minikmişim ki, beşik diye babamın ayakkabısının içinde yatarmışım; sonra sonra irileşmeye başlamışım, öyle irileşmişim, öyle irileşmişim ki babam beni panayırlarda sergilemeyi düşünmüş. Annem bu fikre karşı çıkmış, ne kadar yoksullaşırsak yoksullaşalım ailesinin bireylerinden birinin sergilenmesini kaldıramayacağını söylemiş. Bir gece babam beni çalıp tek bacaklı bir adama satmaya kalktı. Yanlarında bir fiçi hazır etmişler, ama beni içine tıkıp

kapağı kapatmalarıyla birlikte güm diye fıçının çemberlerini kırıp dışarı fırladım, doğruca babamın boğazına yapıştım.

İşlediğim ilk cinayet bu.

Çocukluğumu unutmuşum. Sırf babam yüzünden değil, kasvetli ve gereksiz, özlemler ve umutsuzluklarla dolu bir zaman dilimi olduğu için. Kimi olaylar hatırlıyorum ama sürekli akan bir zaman duygusu yakalayamıyorum. Olanlardan aklımda kalanları sıraya dizsem, yeniden yaşamaya kalksam bir iki gün ancak sürer. Aradaki bütün o yıllar nerede peki?

Jordan'ın döneceğini haber aldığımda, bir kahraman olarak geri geldiğini ve onu bir kahramanın annesi gibi karşılamam gerektiğini biliyordum. Hiçbir masraftan kaçınmadım, en ince yünlüden yeni bir entari yaptırdım, Stepney Kilisesinin mihrap örtüsünü de biçtirip şal diye omzuma sardım. Hove'a arabayla gittim, kumsalda kamp kurup Jordan'ın yelkenlerinin ufukta belirmesini bekledim. Benden ayrıldığında ondokuz yaşındaydı, saçları karga kanadı renginde, sesi ise yumuşacıktı. Şimdiyse otuzüçüne varmıştı ve onu gözümün önüne getiremiyordum.

Kumsal her zamanki gibi serseri hırsızlarla doluydu, zavallı bir kadıncağızı uyurken soymak hesabındaydılar. Ama hepsini suyun içine ittim, tuzdan şişmiş olarak açık denize salıverdim. Boş vakitlerimde deniz kabukları topluyordum.

Sonunda, üçüncü gün, denizde bir benek gördüm. Saatler geçtikçe benek büyüdü, gün batımında tüm yelkenleri gördüm, gemi demir attı. Ellerimi ağzımın iki yanına koyup avaz avaz Jordan'ın adını bağırdım, balık avlamak için dalıp duran martıların çığlıkları arasında sesimi duyabildi mi, bilemiyorum.

Ateşimi yakıp bekledim. Karanlıkta Jordan bir kayığı suya indirdi, lambasını ön tarafa koydu. Bana doğru öylesine sessizce kürek çekiyordu ki, diz boyu suya atladığını işitinceye dek başımı kaldırıp bakmadım, sonra bir koşu gittim,

sandalı yanaştırmasına yardım ettim.

Sakalı yer yer kırlaşmıştı. Bana gülümsedi, cebinden güderiden yapılmış bir kese çıkardı. İçinde bir dizi inci vardı. Boynuma taktım. Alevlerin ışığında parıl parıl parladılar. Yanında bir tava ve birtakım yiyecekler de vardı, hiç konuşmadan ateşin iki yanında karşılıklı oturduk. Gemisinin kara yelkenleri ayışığında görülüyordu, kayığı kumlar üstünde koyu bir lekeydi.

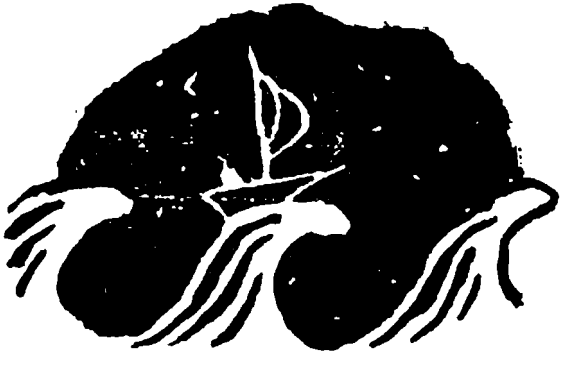
Ona neler söylemek isterdim, onu sevdiğimi ve ne kadar özlediğimi; onüç yıldır birikmiş olan sözcükler gırtlağımda vuruşuyorlardı ama hiçbiri dilime ulaşamadı. Diyeceğim çok fazla şey vardı, onun için hiçbir şey demedim.

Yemeğimizi yedik. Sırtımı bir kayaya dayayıp kendime doğru çektiğim bacaklarıma sarıldım. O, tek dirseğine dayanarak yan yatmış, bacaklarını uzatmıştı. Dalgaları seyrediyordu.

Uykuya daldığında sürünerek yanına gittim, battaniyelerimle üstünü örteyim diye, boyuna bosuna, incecik bileklerine, sarp bir uçuruma benzeyen burnuna baktım. Saçlarını okşadım, yüzünde yara izleri olduğunu farkettim. Artık hiç kimse incitemeyecekti onu. Örtüyü çenesine doğru çekerken, boynuna asılı parlayan bir şey gördüm. Onu uyandırmayayım diye çok hafif hareketlerle giysilerinin arasından çıkardım, gümüş bir pandantif olduğunu gördüm. Bunu ona ben vermemiştim. Verdiğim madalyon değildi. Minik bir çift papuç, dans papuçları, uçları biri parmak ucunda duruyormuş gibi içe doğru kıvrılmış... Oğlum birden döndü, uykusunun içinde homurdandı. Ben zinciri bıraktığımda, annesinin başparmağına yapışan bir bebecik gibi avcunun içine aldı gümüşten papuçları.

Başını hafifçe kaldırıp şalımı altına koydum. Bütün gece ayaklarının dibinde oturdum, denizin gel-gitine bakarak saatleri saydım.

Bir Süre Sonra

RESIMLER 3: "Kraliyet Başbahçıvanı Bay Rose ananası İkinci Charles'a takdim ediyor". Ressamın adı bilinmiyor, Flaman olduğu sanılıyor. Peruk takmış olan Bay Rose tek dizinin üstüne çökmüş, peruk takmış olan Kral ise ananası kabul ediyor. Tablonun geri kalanı meyve ve çiçek renkleriyle tamamlanmış.

Bu tabloyu gördüğümden kısa bir süre sonra donanmaya katılmaya karar verdim. Babam çok memnun oldu, annem tasalandı. Okuldan daha yeni çıkmıştım, bir kariyer yapmak istiyordum -beni buradan uzaklaştıracak herhangi bir kariyere razıydım.

Üç şey aynı anda oldu.

Tabloyu gördüm ve herhangi bir şeyi ülkeye ilk kez getirmenin nasıl bir duygu olduğunu merak ettim. Bir ananasa bakarak, böyle bir şeyi ömrümde hiç görmemiş gibi yapmaya çalıştım. Başaramadım. Hemen hemen her şeyi şu ya da bu biçimde görmüş olduğumuzdan dünyada o kadar az harika kalmış ki. Ananas ilk kez nereden gelmişti? Barbados'tan geldiğini öğrenmek zor olmadı. Ama kim getirmişti

onu, hangi koşullar altında ve neden?

Bir ananas satın aldım, çürüyünceye dek odamda sakladım. Annem ikide bir gelip burnunu kırpıştırarak bir tazı gibi havayı kokluyordu.

Dedi ki: "Biliyor musun, burnuma bir koku geliyor."

Daha sonra dedi ki: "Tatlı bir koku gibi."

En sonunda: "Burada çürümüş bir şey var."

Bir gün karyolamın altında bulmuş, çöpe atmış. İçi etli gibiydi, dışı ise kurumuş, kabuk kabuk geometrik biçimler almıştı.

Annem ananası bulmadan önce -ki uzun bir süre sakladım onu, yaşayan her maddeye koruyucu zerketme yöntemiyle- geceleri çıkarır, taç yapraklarını, dikenli sert gövdesini ellerdim. Annemin sabah erkenden odama dalmayacağını sandığım gecelerde koynuma alır yatardım. O gecelerin sabahında annem hep meyve koktuğumdan yakınırdı.

"Çocuk neden meyve koksun canım," derdi babam. "Herhangi bir meyvenin yakınından bile geçmedi ki."

Bense başımı önüme eğip yulaf ezmemi kaşıklardım uysal uysal. Pek çok kişi annemi "garip" olarak nitelemiştir, çünkü durup dururken kimsenin inanmayacağı şeyler söyler. Genelde haklıdır da.

Arkadaşım Jack'a dedim ki, "Jack, keşke eski zamanlardaki korsanlar filan gibi olsak."

"Saçmalama, Nicholas," dedi Jack. "Her yanın su olacak ama sabunun olmayacak."

Bizim Jack temizliğe çok meraklıdır.

Nicholas Jordan. Bir yetmiş sekiz boyunda. Gemi modelleri yapar, hafta sonlarında bunları yüzdürür. En yakın arkadaşının adı Jack. Ne kız ne de erkek kardeşi var. Ana-babası teleskop satın alacak parasal güce sahip değil. O ise yıldızlar aracılığıyla denizlerde nasıl seyredileceğine dair bir kitaba bir de boynuna astığı dürbüne sahip. Hakkında söy-

lenebilinecek şeyler bu kadar -en azından dışardan baktığınızda.

Üç şeyin ikincisi şuydu: *Gözlemcinin Gemiler Kitabı*. Elden düşme şeyler satan bir dükkândan aldım. Baş sayfada şöyle yazıyordu:

Yazan
FRANK E. DODMAN
Önsöz
A.C. Hardy Bsc, MINA, FRGS

Yıllar yılı gizli bir sevgilim oldu, adı Mina Frogs. Bir kahraman olarak ülkeye her döndüğümde beni rıhtımda bekler, benimle evlenmek için deli olurdu. Nasıl da severdim o kitabı -içinde yüzden fazla değişik tip geminin tanımı, doksanbeş karakalem çizim, onaltı renkli resim artı onaltı fotoğraf vardı.

Model gemilerimi resimlere baka baka yapardım. Önceleri bana oyuncak gemi takımları alırlardı, yapay tahtadan kaburgalar, plastikten gemiciler falan. Çok geçmeden, kendi kaburgalarımı kendim yapmaya başladım, babamın atölyesinden aldığım aletlerle. Mürettebatla ise hiç uğraşmadım. Tayfalar güzel değil ki, geminin tutsakları onlar.

Hafta sonlarında annem yemek yapar, babam gazete okur, bense gemilerimi yüzdürmek için havuza giderdim. Rüzgârın güvenilmezliğini severdim. Jack da gelirdi benimle, yanına bilgisayarlarla ilgili kitaplarını ve hekim olan babasına gelen GP adlı derginin son sayısını alırdı. Hekimler için yayınlanan GP adlı dergide onulmaz hastalıklara tutulmuş insanların resimleri olurdu hep. Bildiğimiz nezle bile onulmaz bir hastalıktı.

"Kendi kendine geçerse geçer," diyordu Jack. "Yuttuduk-

ları haplar hep para tuzağı."

"Aynı aşk gibi," dedim geminin dümenini ayarlayarak. "Aşkın da ilacı yok."

"Sen kime aşıksın?" diye sordu Jack.

"Hiç kimseye. Öyle bir kız yok."

"Hayatta en sağlıksız şey bu," dedi Jack.

"Olamaz. Lağımlarda çalışan insanlara baksana."

"Onlar koruyucu giysiler giyiyorlar. Aşıklar ise genellikle hiçbir şey giymiyorlar. Dergilere baksana."

Playboy ve *Penthouse*'dan söz ediyordu. Babası o dergilere de aboneydi.

Lafı uzatmadım, bıraktım kitaplarına dönsün. Bilgisayarlara bayılıyordu, tertemiz, programlanmaya hazır olduklarından. Yıldızlara bakarak gemi yönetmeyi öğrendiğimi ona söylediğimde, "Peki, sebep?" diye sormuştu.

Duygusuz bir çocuk olduğundan değil, çağdaş ya işte.

Bir öğleden sonra, Jack uzanmış, birtakım çocukların Pentagon'daki bilgisayar sistemine nasıl girdiklerini anlatan haberi okuyordu, adamın biri yanımıza gelip gemimin yanına çömeldi.

"Bunu kendin mi yaptın?"

"Evet."

"Hangi marka takım kullandın?"

"Takım falan kullanmadım, hepsini kendim yaptım."

"Yüzüyor mu?"

"Tabii. Dengesini kusursuzlaştırdım. Her türlü rüzgârı alabilir."

"Ben de yapardım eskiden," dedi adam, "yüzdürürdüm de. Dünyanın her yanını gezdim, gene de aslolanı ıska geçtim gibime geliyor. Benimle alay ediliyor duygusuna kapılıyorum, nedir alay eden, kimdir, bilmiyorum. Saçmalık belki. Belki de dünyayı ıska geçtim, benim gördüğüm dünya sahteydi, aslını bulmayayım diye önüme onu sürdüler. Her

an anlamı yakalamak üzereymişim gibi geliyor, ama gene kaybediyorum."

Ayağa kalktı, bana bakmadı. Yürüyüp gitti.

Gemimi alıp Jack'ın yattığı yere gittim.

"Kimdi o?" diye sordu.

"Bilmem. Denizci galiba. Öyle biri işte."

"Manyağın teki olmalı."

"Neden?"

"Giysilerine baksana, dünyada böyle giyinen kalmadı artık."

"Hadi gidelim, Jack, karnım acıktı."

Ya üçüncü şey?

Yatakodamı temizliyordum. Evi yeni baştan düzenleyecektik. Karyolamın altında küçükken okuduğum kitaplar yığılmıştı. Çoğunu, kapaklarına bile bakmadan, bir kutuya yerleştirdim. Bir tanesini hatırlıyordum, o kadar canlı hatırlıyordum ki kafamda bir düşünce olarak değil, ağzımda bir tat olarak hissettim birden. O kitabı ilk okuduğumda hava yağmurluydu -Noel'den birkaç gün sonra, yağmurlu bir gündü. Adı *Her Çocuğun Kahramanlar Kitabı*'ydı, kapakta gemiler, uçaklar, atlar, çelik çeneli adamlar vardı. Açtım, içinden kendi çocuksu el yazımla yazılmış birkaç defter sayfası düştü. O sıralar on yaşında falandım herhalde. Kahramanların özetlerini çıkarmışım. Hepsinin değil, sevdiğim kahramanların. Sayfa kenarına da resimlerini çizmişim.

Fatih William

1028 doğumlu. "Piç William" olarak bilinir. Gardiyanlarından üçü şiddet içeren olaylar sonucu ölmüşler, hocası ise bir cinayete kurban gitmiş. "William kır yaşamını seven biriydi, avcıydı, askerdi, yırtıcı, despot biriydi. Eğitim görmemişti. Zarafetten yoksundu..."

Flamanların beşincisi olan Baldwin'in kızı Matilda ile evlendi. Papa bu evliliği lanetledi, ceza olarak her ikisi de birer manastır inşa etmeye zorlandılar.

Bila-velet ölen İtirafçı Edward'ın kuzeni olan Piç William İngiltere'nin doğal miras hakkı olarak kendisine kalmasını bekliyordu. Hak Harold'a verilince, adayı işgal etti.

Kristof Colomb

İspanyol dostları tarafından Christobel Colon olarak bilinir. Cenova'da bir dokumacının oğlu olarak doğmuş, denizcilik yaşamına korsan olarak başlamıştır.

Amerika'yı astronomi yoluyla değil kehanet sayesinde keşfetmiştir. 1502'de İspanya Kralı Fernando ve Kraliçe İsabella'ya şöyle yazmıştır: "Ne akıl, ne matematik ne de haritalar işime yaradı." İlerki yıllarda "Kehanetler Kitabı"nı kaleme almış, unutulmuş bir kişi olarak bilinmeyen bir yerde ölmüştür.

Francis Drake

1540 yılında Devon'da doğmuş, onüç yaşında denizlere açılmış, otuz yedi yaşındayken *Golden Hind* adlı gemiyle dünyayı çepeçevre dolaşmaya çıkmıştır. Daha sonra Plymouth kentine vali tayin edilmiştir.

İspanyol donanmasını yenmesiyle ünlüdür, ayrıca Kraliçe Elizabeth'in en sevdiği yağmacı olup, "Bilinmeyen Dünya'nın Hırsızbaşı" lakabıyla anılır.

Yaşamını izleyen ikiyüz yıl boyunca ülkenin en sevilen kahramanı olmuştur. Kendisi "kısa boylu, iri gövdeli, yuvarlak kafalı, kahverengi saçlı, uzun sakallıydı, gözleri yuvarlak, kocaman ve açık renkliydi."

Lord Nelson

1758 doğumlu olan Nelson dokuz yaşında denize çık-

mış, onbeş yaşından önce Kuzey Kutbu'nda bulunmuştur. Başka bir yolculuğunda sıtmaya tutulmuş, gözüne bir hayal görünmüş. "Demek böyle," diye haykırdım. "Öyleyse kahraman olacağım."

Wellington, Nelson ile tanıştıktan sonra onun hakkında şöyle demiş: "her sözü kendisiyle ilgili, öylesine kendini beğenmiş, saçma sapan bir adam ki, şaşırdım, hattâ biraz tiksindim." Buna karşın Nelson Amiral gemisi *Victory*'nin kumandasını almış, gidip Napolyon'u yenmiştir. Saldırı planının dahiyane olduğunu itiraf etmekten çekinmemiş, adını da "Nelson Parmağı" koymuştur.

Savaşta öldü, ama ölmeden önce imzaladığı bir belgede metresi Emma Lady Hamilton ile kızı Horatia'yı ulusa emanet ettiğini belirtti. Gerçi ulus buna kulak asmadı, ölen Amiral'i bol bol övdüler ama Emma dokuz yıl sonra Calais'de hasta ve yapayalnız öldü.

Bir insan eğer kahraman olmuşsa artık aptallık da yapabilir, terbiyesizlik de, özel yaşamını mahfedebilir, istediği sayıda metres tutabilir, her dakika kendinden söz edebilir, bütün bunlara kimse aldırmaz. Kahramanların dokunulmazlıkları vardır. Geniş omuzları, bol saçları vardır, nereye gitseler çevrelerinde kalabalıklar toplanır. Genellikle erkek erkeğe eğlenmeyi severler ama güzel kadınlar ödüllerinin bir parçasıdır.

Babam savaş filmleri seyreder. Savaş filmleri, kısa sert cümlelerle konuşan teneke şapkalı adamlarla doludur. Açılır kapanır masaların çevresinde oturup kâğıt oynarlar, ranzalarından birbirlerinin yataklarına sarkarlar. Ellerinde makinalı tüfekleriyle siperlerden fırlayıp 180 derecelik arklar çizerek ateş ederler. Kız arkadaşları vardır ama birbirlerini tercih ederler.

Babam deniz-altı filmleri seyreder. Sirenler çalmaya baş-

lar, tişörtlü adamlar duvarlara çarparak yuvarlanırlar. Kumandan gözünü periskopa yapıştırır, denizaltının çelikten bir balina gibi daldığını görürüz.

Babam okyanuslarda geçen filmler seyreder. Polo yaka kazak, siyah lastik çizme giymiş adamlar ikide bir kaptan köşküne koşup düşman konusunda bilgi sorarlar. Yerleri silen ufak tefek bir adam vardır hepsinde, basit ama önemli şeyler söyler, büyük adamlar ona kulak asmazlar. Filmin ilerki bölümünde, gemi batmaya başladığında, ambarlarda açılan deliği gövdesiyle tıkayıp deniz suyunun girmesini durduran da ufak tefekliği sayesinde bu adam olacaktır. Kahramana benzer bir görünümü yoktur ama, esas kahraman odur. Seyreden tüm ufak tefek adamların kendilerini cesur hissetmelerini sağlamak için bulunmaktadır filmde. Çünkü dünyada kahraman olmak isteyen pek çok ufak tefek adam vardır, onların fantazilerini de okşamak gerekir. İşin kötü yanı, bu ufak tefek adamlar hep ölür.

Donanmaya kayıt bürosuna gittim, kullanacağım son derece kaliteli araç-gereçlerden, göreceğim bir sürü yabancı ülkeden söz ettiler. Donanmadaki yaşamı konu alan bir film gösterdiler, derken yaşlı bir Amiral geldi, geniş paçalı pantalonlarını nasıl yedi çizgili (yedi deniz anlamına) ütülemeyi öğrendiğini anlattı.

Bol bol dostluk, dayanışma, arkadaş yakınlığından laf açıldı. İşin eşcinsel herhangi bir yanı yok tabii.

Jack ile ikimiz parka gittik. Benim yanımda teknem, onun yanında kitapları vardı. Hava rüzgârlıydı, havuz çatalla karıştırılmış gri kremayı andırıyordu. Yelkeni düzelttim, teknemi suya gerektiği biçimde yerleştirmeye davrandım. Rüzgâr onu elimden aldığı gibi havuzun ortasına sürükledi, tüm donanım yana kaydı. Sonunda onu geri getirebildim

ama, çok hasar görmüştü. Rüzgâr gözlerimi sulandırdığından Jack ağladığımı sandı. Utandı, şezlongu ters yüz olmuş bir kadıncağıza fazla yüksek sesle gülmeye çalıştı.

Dedi ki: "Artık büyüdün, böyle gemi yüzdürmeler sana yakışmıyor."

"Büyüklere neden yakışmıyor?" dedim.

Omzunu silkti, bir iş bulduğunu, tatil süresince cumartesi günleri çalışacağını söyledi.

Annemle babam yemek yeme konusunda çok tertipliler. Tabaklarındaki yiyeceği renk ve biçim açısından düzenliyor, orantılı yiyorlar. Böylece herhangi bir şeyden çok, başka bir şeyden de az yemiyorlar. Bense hepsinden önce bezelyelerimi bitiriyorum, buna bozuluyorlar.

Donanmadaki geleceğim hakkında konuşmaktayız.

Annem, "Ya savaş çıkarsa?" dedi.

Babam, "Sen de ben de savaş geçirdik," dedi. "Durumumuz kötü değil."

"Ama sinir bozucuydu," dedi annem.

"Hiç de o kadar kötü değildi, hoş günlerimiz oldu -hatırlar mısın bir gece saatlerce dans ettik, sonra karanlıkta sevişiktik."

"Nicholas'ın yanında böyle şeyler söyleme," dedi annem. Kısa bir suskunluktan sonra ekledi: "Sinir bozucuydu."

Savaştan mı söz ediyordu, babamla sevişmekten mi?

Deniz kuvvetlerine öğrenci olarak kabul edildim. Mektup geldiğinde çok gururlandık. Annem benimle ilgili anıları sakladığı dosyaya koydu mektubu.

Yola çıkacağım günden önceki gece, özel bir yemek yedik, bir şişe şarap içtik. Annem sinirli, babamsa gürültücüydü. Bezelyeleri en sona saklamaya çalıştım.

Yatma vakti geldiğinde odama gidip ışığı söndürdüm. So-

yunmadım. Yatağıma uzandım, pencereden yıldızlara baktım. Bir kitapta okumuştum, yıldızlar insanı her yere götürebilirmiş. Astronot olmaya hiç heveslenmemişimdir, taktıkları kasklardan dolayı. Ben aya çıksam ya da Samanyolu'na, yıldızları başımın çevresinde duyumsamak isterim. Tablolardaki tanrılar gibi saçlarıma dolansınlar isterim. Tüm bedenimin uzaya bomboş uzaya ve ışık noktalarına değmesini isterim. Dansçılar bunu hissederler sanıyorum, dansçılar ve akrobatlar, bir an için bile olsun o özgürlüğü yaşarlar sanıyorum.

Yerçekiminden kurtulmuş olsanız bile uzay giysileri içinde kendinizi iyi hissedemezsiniz. Çırılçıplak olmayı istemez miydiniz? İstemez miydiniz çırılçıplak olmayı ve yepyeni bir atmosfer içinde ağır taklalar atarak bedeninizi döndürmeyi?

Üstüne bir insan ayağı değdi diye ayın büyüsünün yok olduğunu söyleyenler var. Ben aynı kanıda değilim. Bir insanın ayağı ayı çalmaya yetmez.

Dünyanın her yanını gezdik gördük, şimdi de uzaya yöneldik.

Babam uzay filmleri seyreder. Bunlar farklı; umudun azalmadığı tek alan bunlarınki. Bunlar mutlu öyküler, kadın kişilikler ise ille de şarkıcı ya da garson kız olacaklarına bilimci olabiliyorlar. Arada bir kadın kahramanlar bile çıkıyor -gerçi o filmler çok fazla seyirci toplamıyor ya, neyse. Uzay filmleri seyrettiğimde hep ağlamak istiyorum, çünkü insanın içine öyle bir umut salıyorlar ki, son öyle bildiğimiz eski sonlar gibi olmuyor, bir başlangıç gibi sanki.

Ama her yere gittiğimizde, ki bu yalnızca bir zaman meselesi, daha nereye gideceğiz? Keşfedilmemiş beldeler kalmadığında ne olacak?

İçimize doğru yolculuğun başlaması, kendi öz zaman tünellerimizden geçerek içsel uzayın derinliklerine doğru yo-

la çıkmamız bu kadar uzun zaman alacak mı?

Yatak odam ortadan kaldırıldı. Kendimi dolaplara kapatıp gözden uzaklara saklamıştım. Artık boş bir odaydı. Evden ayrılıyordum. Pencereden giren ışıkta boş raflarımı, gardrobun altına düzgünce sıralanmış, artık kullanmayacağım ayakkabılarımı görebiliyordum. Eski bir gardroptu, kapısının içinde ayna vardı. Sabah evden çıkmadan önce bir kez daha baktım kendime aynada. İyi görünüyordum.

Altı ay sonra, donanmaya ait bir kurtarma takasının güvertesinde, Thames Nehrinin Deptford önündeki ağzında bulunuyordum. Birinin gördüğü ya da gördüğünü sandığı bir mayını arıyorduk. Acelemiz yoktu. Yöre halkı biz geldik diye rahatlamıştı, biz ise zaten rahattık. Ilık bir geceydi, Londra'nın uzaktan görünen ışıkları, simsiyah sular, her şey huzur içindeydi. Hayatımdan memnundum.

Güvertede bir arkadaşımla birlikte duruyorduk. Astronomi meraklısıydı, bana takımyıldızları göstermekten hoşlanırdı. Onları zaten bildiğimi söylemedim.

Derken dedi ki, "Biliyor musun bir gün galaksinin içine açılacak olsak, öyle bir gün tek başımıza çıksak oralara, buradan gördüğümüz hiçbir şeyi göremeyiz. Her yan kapkara olur. Birbirine onca yakın duran bütün o yıldızlar aslında yüzlerce ışık yılı uzaklıktalar. Bırak bizimki gibi mavi bir gezegeni, herhangi bir yıldız ya da gezegen bulma şansımız milyarda bir."

Güldü. Aşağı indi.

Kollarımı parmaklığa, başımı da kollarıma dayadım. Sanki derin, karanlık bir kuyuya düşüyor, düşüyordum, ne yıldız vardı, ne yaşam, ne de miğfer. Yanıbaşımda bir ayak sesi duydum. Derken bir adam, "Kralı bugün Windsor'da toprağa veriyorlar," dedi. Silkinip doğruldum, gözünü denize dikmiş olan adamın yüzüne baktım. Tanıyordum onu ama

nereden? Giysileriyse... dünyada böyle şeyler giyen kalmadı artık.

Onun da ötesine, yukarı doğru baktım. Rüzgârda yelkenler gıcırdıyordu, orta serenin ipleri dolanmıştı. Daha da ötede Büyükayıyı, Orionu, orak biçimindeki ayı gördüm.

Keskin, yırtıcı bir kuş sesi duydum. Tradescant içini çekti.

Benim adım Jordan.

Aklım kaçırmakta olan bir kadınım. Sanrılar görüyorum. İri yarı, kaba saba, dev gibi biri olduğumu sanıyorum. Bu dev kişiliğime büründüğümde, kollarımı sıvayıp sokağa çıkıyorum. Uzun eteklerim bir girdap gibi dönüyor çevremde, kedi boğmak için kullanılanlara benzeyen bir torbam var, dünyanın çeşitli yerlerinde durup torbamı dolduruyor, yoluma devam ediyorum. Bana ateş edenler oluyor ama, kurşunları memelerimin arasından çıkarıp çiğniyorum. Sonra gülüyorum, gülüyorum, tabancalarını lades kemiği kırar gibi iki parmağımla kırıyorum.

İlk Durak: Dünya Bankası.

Doğruca yönetim kurulu toplantısının yapıldığı salona giriyorum. Upuzun masanın çevresinde rahat koltuklar var. Takım elbiseli beyler oturmuş Üçüncü Dünya sorununu nasıl halledeceklerini tartışıyorlar. Barajlar yapmak, yağmur ormanlarını kesmek, kocaman Coca-Cola fabrikaları finanse etmek, kauçuk potansiyelini sömürmek amacındalar.

"Bu özel bir toplantıdır," diyorlar bana.

Masanın en başından başlıyorum, hepsini birer birer ense

köklerinden tutup havaya kaldırıyorum. Gucci takımlarının içinde kıvrım kıvrım kıvranıyorlar; takım elbiselere bir diyeceğim yok, nefis kumaşlar. Sırayla torbama atıyorum hepsini. Bir ağızdan bağrışıyorlar, avukatlarını arayacaklarmış, ben de kim oluyormuşum, düşünceyi dile getirme özgürlüğü, insan hakları falan da karışıyor işin içine.

Hepsi torbaya girdikten sonra, ortalığı toparlıyorum, canları çok sıkılmasın diye bir iki hesap makinesi atıyorum torbaya... ve yola devam.

Sonraki Durak: Pentagon.

Azami güvenlikli kapıları kırıp giriyorum içeri, bilgisayarların, sırların, sekreterler ordusunun arasından rüzgâr gibi geçip generallerin ve birtakım daha düşük rütbeli zevatın ortasına dalıyorum. Savunmadan, barıştan, nükleer tehdidi ortadan kaldırmak için yeni yeni silahlar ısmarlamaktan söz ediyorlar. Bir annenin özürlü çocuğuna göstereceği sabırla bana anlattıklarını büyük bir dikkatle dinliyorum: Dünyayı elli kez havaya uçuracak silah gücümüz olmazsa güvende değilmişiz. Olursa, güvendeymişiz.

Diyorum ki, "Sizin kendi istatistikleriniz gösteriyor ki, savunma bütçesinin yüzde üçü, önümüzdeki on yıl boyunca ABD'deki yoksulluk sorununa harcansa, sorun falan kalmayacak, yoksulluk ortadan kalkacak."

Birbirlerine bakıp hoşgörülü bir havayla kıkırdıyor, yeniden işlerine koyuluyorlar. Başka seçeneğim yok. Göğüslerindeki madalyalardan yakaladığım gibi torbaya tıkıyorum hepsini. Bir tanesi kafasını torbadan çıkarıp "Tutuklanmanız gerekir. Yaptığınız şey çok tehlikeli!" diyor.

Sonra da...

Dünya liderlerini otomobil konvoylarından, saray davetlerinden, elçiliklerden, özel partilerden kaptığım gibi torbaya dolduruyorum. Yürüyerek tereyağ dağlarına, şarap göllerine, buğday silolarına, çöllere, çatlamış topraklara, aç ço-

cuklara, nöbetçilerin koruduğu saraylarda yaşayan silah tüccarlarına gidiyorum.

Tüm şişkolara reim yapma zorunluluğu getiriyorum, tüm erkekler ise zorunlu feminizm ve ekoloji eğitiminden geçiyorlar. Sonra sıra yiyecek fazlalığını halletmeye geliyor. Paketleri kendi elleriyle hazırlıyorlar; dağıtım için upuzun bir insan zinciri oluşuyor -eskiden güç kazanmak için varolan bu zincir şimdi işbirliği için kullanılıyor.

Dünyayı değiştiriyoruz, yedinci gün ise şarap gölünün kıyısında bir parti düzenliyoruz, tereyağ dağından krepler yapıyor, dünyanın her yanından dalga dalga gelen insanlara sunuyoruz. Herkesin karnı doyuyor, herkes tertemiz ve sağlıklı. Irmaklar parıldadığında bunun sebebi civa değil artık...

Her şey bu civa yüzünden başladı zaten. Irmaklarda, göllerde, derelerde civa oranını ölçerken başladı sanrı görmelerim. Oranlar her yerde çok yüksekti, balıklar ölüyordu, çocuklarda garip, sedefimsi hastalıklar görülüyordu. Hükümet ise bu olayların hiçbir şeyle ilintili olmadığını savunuyordu.

Tek başıma bir kampanya başlattım. Hani gazetelerde okursunuz ya, kadının biraz kafadan kontak ama zararsız olduğu ifade edilir. Nasıl olsa işin ucunu bırakacağınızı, yaşlanacağınızı, bıkıp usanacağınızı düşünürler.

İşin ucunu bırakmadım. Makaleler yazdım, kapı altlarından el ilanları attım. Bu iş kişisel bir tutkuya dönüştü. Köşe başlarında ev kadınlarının yolunu keserek, kafeteryalarda işçilerle konuşarak dert anlatmaya başladım. Üst düzey kadınlarla karşılaştığımda para ve yardım istedim.

Bütün bunların bana olan bedeli yüksekti. Sık sık bunalıma giriyor, ödediğim bedelin çok fazla yüksek olduğunu düşünüyordum. İşin kötü yanı şu: çoğunluk edilgen ve bananeci oldu mu, benim gibi sıradan kişiler dertlerini anlatabilmek için çok ileri gitmek, hayatlarını kaydırmak, alay konu-

su olmak zorunda kalıyorlar. Evimde, kendi eşyalarımın arasında oturacağıma, su kirliliği taşıyan bir ırmağın kıyısında kamp kurmayı yeğlediğime mi inanıyorlardı gerçekten?

İnsanlar her şeye inanır.

Galiba doğru olandan başka her şeye.

Yalnız bir çocuktum. Ana babamın istediği gibi bir çocuk değildim, beni sorunlu buluyorlardı. Onlara göre çok gergin, çok sessiz, çok beceriksizdim. En çok köpeklerimizle dışarda oynadığımda keyiflenirdim. Ana-babalar kendilerinin çocuklarına yansımalarını istiyorlar. Kendilerinden geçme bir baş hareketi, bir konuşma tarzı fark ettiklerinde rahatlıyorlar. Eğer ortak noktalar yoksa, çocuk gerçekten yabancıysa, onu beslemek, giydirmek için ellerinden geleni yapıyorlar ama onu sevmiyorlar. Dönüştürücü bir sevgi duyamıyorlar.

Böylece yalnız kalmayı öğrendim, kimsenin beni göremeyeceği karanlıktan keyif almayı öğrendim; yıldızlara bakar, yerçekiminin, tutucu bir gücün olmadığı bir dünya uydururdum kendime. Şişmanlığımın sebebi oburluk değildi, hemen hemen hiç yemek yemezdim. Şişmandım, çünkü benden iri olan her şeyden daha iri olmak istiyordum. Üstümde güç oluşturan her şeyden daha iri olmalıydım. Kazanmaya kesin kararlı olduğum bir savaştı bu.

Hiç dikkate alınmayan, varlığı yok sayılan birinin ille de ilgi çekecek kadar irileşmesi normal değil mi? Sözkonusu ilgi korku ve tiksintiden oluşsa bile.

Ana-babamın evini beni içeren bir kabuk olarak düşünürdüm. Ben fantastik bir yaratıkmışım, şimdilik burası benim için en uygun çevreymiş, yeterince ısı ve besinle doldukıan sonra kabuğu kırıp dışarı fırlayacakmışım. Geceleri yattığımda bütün evin benimle birlikte soluk alıp verdiğini hissederdim. Damdaki kiremitler, tuğlalar, doğramalar, su bo-

ruları, hepsi benim özel ritmime tabiydi. Halı döşeli bir yumurtanın içindeki canavardım.

Hadi bakalım, bir gayret... omuzlarım odanın duvarlarını çatırdatıyor, başım kıvrıla kırıla uzanıp pencereleri kırıyor. Her yan cam kırıklarıyla dolu, tek ayağımın izi bahçeyi ezip geçiyor. Mikromega, 200 mil yüksekliğinde.

Oysa, öfkenin Rabelais-vari boyutları yok.

Evden ayrıldıktan sonra, tahmin edileceği gibi, kilo kaybettim. Bir araba kilo. Aslına bakarsanız, hesaplarıma göre tam iki bahçe arabası dolu kilo attım. Nereye gitti kilolar? Nereden gelirler, nereye giderler? Yağların oluşması, sonra da yok olması maddenin esrarengiz davranışlarından biri. Birkaç çatlak izi, bir dolu da büyük boy giysiden başka hiçbir şey kalmıyor geriye.

"Yakarsın bu yağları," derdi annem, ben de çocuk aklımla koca bir kazana kova kova yağ boşaltacağımı sanırdım. Bacadan çıkan duman kıvır kıvırdı aynı domuz kuyruğu gibi.

Kilolarımdan kurtulduktan sonra garip bir şey keşfettim: kurtulmamıştım, kilolar kafamda olduğu gibi duruyordu. İkinci bir benliğim vardı: dev boyutlu, çok güçlü, kendisininkinden başka ahlâk tanımayan, pek az şeye ya da kişiye bağlılık duyan ama bu bağlılığa korkunç sıkı sarılan bir kadındı bu. Benim koruyucu meleğimdi; ne zaman yerdeki yarıkların içine kayacak kadar küçüldüğümü ya da sokakta yürürken erimeye başladığımı hissetsem ona yakarırdım. Ona yakardığım anda kaslarımın güçlendiğini, içimden bir kahkaha yükseldiğini fark ederdim. Bir fantaziydi bu tabii, en azından başlangıçta...

İyi dereceyle mezun olmuş bir kimyager, erkeklerin birlikte çalışmaktan hoşlandıkları çekici bir kadın olarak üniversitede hocalık da yapabilirdim, önemli herhangi bir işe de gi-

rebilirdim. Doğa kirliliği araştırmaları alanına girmek zorunda değildim. Her bakımdan iğrenç bir meslek. Büyük şirketlerin hepsi sizden nefret ediyor, kendi bünyelerinde çalışan bilim adamlarını durmadan devreye sokup bulgularınızı yalanlatıyorlar. İçerde olsun dışarda olsun, hükümetler dediklerinizi dikkate almakta gecikiyorlar. Gecikmeleri sizin tek umudunuz aslında, doğrudan doğruya düşmanca reddetmeler, milletin kafasını karıştırma yöntemleri daha yaygın. Yeryüzü katlediliyor, ama kimse buna inanmak istemiyor.

"ICI'da bir iş bulsana," dedi babam. "Sermaye ortaklığı planları çok iyi."

Tabii, neden orada bir iş bulmuyorum, ya da Shell'de ya da Esso'da ya da Union Carbide'da ya da NASA'da?

Neden sermaye ortaklığından birkaç hisse kapmıyorum? Neden şirketin tahsis edeceği otomobilden, özel emeklilik sisteminden, kişisel sağlık sigortasından, verecekleri yüksek aylıktan yararlanmıyorum? Neden ırmak kıyısında kamp kurup yavaş yavaş aklımı kaçırıyorum? Derilerim pul pul dökülüyor.

Uzun süredir yalnızım. Geceler günler boyu süren yalnızlık... Öyle ki, artık zaman alıştığım birimlerle ölçülemez hale geldi, isyan etti, çıldırdı. Artık ben zamanı ölçmüyorum, zaman beni ölçüyor.

Bu korkutucu bir şey.

Çoğu kez bütün gün uyuyorum, bütün gece uyanık oturuyorum -buna aldıracak kimse olmadığına göre, neden olmasın?

Takvimim ve saatim var, dolayısıyla yıl adı verilen şeyin neresinde olduğumu aklımla biliyorum. Kendi yaşantım ise arklı. Sanki yıllardır buradaymışım gibime geliyor. Birileri mantık yoluyla bunun tersini kanıtlayabilir ama, içimdeki

duyguyu yok etmeleri imkânsız. Bir duyguyu duymamaya ikna edebilir misiniz bir insanı? Şu anda içimdeki en güçlü güdü sağduyuyu bir yana atıp başıma geleni olduğu gibi kabullenmek; yani, zaman yavaşladı.

Neden olmasın? Duruma göre nabzımız yavaşlıyor ya da hızlanıyor, soluk alma düzenimiz değişiyor; beden, alışkanlıklarını bütünüyle değiştirebiliyor gerektiğinde.

Kısa bir süre uykuya dalıp da gözlerini bambaşka bir zamanda açanlar üstüne ne çok peri masalı vardır. Dıştan bakıldığında benim için değişen hiçbir şey yok, ama içime baktığımda her zaman burada, çürümekte olan bir ırmağın kıyısında, değilim. Hâlâ kaçıp kurtulma fırsatım var.

Neden kaçıp kurtulacağım? Şimdiden mi? Evet, beni kör eden şu ön plandan kurtulup uzakta ne oluyorsa oraya kaçabilirim. Ruhum varsa, ya da hayaletim, adı her neyse işte o, varsa tekil değil çoğuldur. Boyutları kendi üstüne kapalı değil, uzama açıktır. Geçmişte ve gelecekte pek çok değişen ve çürüyen bedeni mesken tutabilir.

Bunu bilemem. Olgulara uygun düşecek bir kuram arıyorum yalnızca. Siz bütün bu dediklerimi akla uzak olarak değerlendirebilirsiniz ama, bilimadamlarının yaptıkları benimkinden çok farklı değil.

Belki de biraz akla uzağım.

Zehirlendim mi, zehirlenmedim mi bilmem artık, beni böyle düşünmeye itan civadır. Yere düşürdüğünüzde bin parçaya ayrılır, titrer, kayar ama parçacıkları topladığınızda hemen bütünleşir, en ufak bir yara ya da dikiş izi göremezsiniz. Tek bir yaşamdır, ya da sayısız yaşam -ne istediğinize bağlı.

Ben ne istiyordum?

Hayal kurmaya koyulduğumda bir yuva, bir sevgili, birkaç çocuk istiyorum, ama olacak bir şey değil. Kim bir canavarla yaşamak ister? Görünüşüm artık bir canavarı andır-

mıyor oma, içimdekini uzun süre saklayamam. Bir yerden patlar, entarimin dikişlerini attırır, sütçü sulu sulu sırıtıp "Nassın şekerim" dediğinde herifin kafasına kap kacak fırlatır. Doğrusunu isterseniz, bu iki yüzlü, kokmuş dünyaya artık dayanamıyorum. Sabrım kalmadı. İltifat etmek, yalan söylemek, yaltaklanmak, ve hattâ gülümsemek bile zor geliyor. Neye gülümseyecekmişiz ki?

"Hiç çaba göstermiyorsun ki," dedi annem. "Her şey o kadar kötü değil."

Her şey o kadar kötü.

"Güzel kızsın," dedi babam. "Herhangi bir erkek seninle evlenmeye can atar."

Gözkapaklarımı tutup yukarı çekse, kulak deliklerimin içine baksa, boğazımın içine bir fener tutsa, kalp atışlarımı stetoskopla dinlese hemen vazgeçer herhangi bir erkek. El aman diye haykırarak kaçar. Çünkü onu, içimde saklanan öteki kadını görür. Onca iriyarılığına karşın içime sığıyor, ne haber?

Bir kere bir erkekle seviştim: gir-çık-gir-çık. Ikınmalarla dolu bir ses bandı, sonunda derin bir oflama.

"Geldin mi?" diye sordu.

Tabii ki gelmedim, sen hiç Masters ve Johnson'u okumadın mı?

Derken uykuya daldı. Soluk alıp verişleri de gir-çık-gir-çık.

Daha sonra dedim ki: "Seni yutmak isterdim."

"Macera meraklısı seni!" dedi.

Tümünü demek istemiştim, her bir uzvunu, şöyle istiridye yutar gibi, en son da ayaklarını, ağzımın içinde bir dalgıcın paletleri gibi çırpınan ayaklarını. Yunus Peygamber ile Balina.

Erkeklerden nefret etmiyorum, biraz daha çaba göstersinler istiyorum. Hepsi kahraman olmak hevesinde, biz ise ev-

de kalıp ev işlerine ve çocukların yetiştirilmesine katkıda bulunsunlar istiyoruz. Ama onların kahramanlık anlayışı buna benzemiyor.

"Çok olumsuzsun," dedi annem.

Olumsuz olan ben değilim, sensin. Televizyon haberlerini izleyen, fabrika üretimi etleri yiyen, pille geliştirilmiş yumurtaları tavaya kıran, bitmez tükenmez plastik atıkları kırsal alanlarda kazılmış çukurlara gönderen sensin. Bütün o çöpler nereye gidiyor sanıyorsun?

Zaman ve uzam içinde başka dünyalar var mı bilmiyorum. Belki tek dünya bu, gerisi bizim zengin imgelemimiz. Her ikisi de olabilir, önemli olan bu değil. Her iki olasılığı da korumak zorundayız. Birbirlerine karşılıklı bağımlı gibi görünüyorlar.

Şöyle bir anım var: Ortaokuldaydım, her gün biraz daha şişmanlıyordum. O sırada Londra'da Upper Thames sokağında oturuyorduk. Daha sonra biz de bir ev aldık ama o dönemde yoksul bir işçi ailesiydik. Annem o dönemi tamamiyle unutmuş gibi yapıyor. Okuldan tek başıma eve dönüyordum. Irmak kıyısında yürüyor, gelip geçen tekneleri seyrediyordum. Teknelerden biri Punch ve Judy kukla gösterisi yapan bir gemiydi. Bay Punch bebeği yerden yere vuruyor, Judy onu boğazlamaya çalışıyor, köpekleri Toby ise işleri daha çok karıştırıyordu.

Canım eve gitmek istemiyordu. Bütün gece dışarda kalayım, ırmak kıyısında yatayım, bir ateş yakayım istiyordum. Waterloo Köprüsü'nün merdivenlerini tırmandım, hızla geçen trafiğe hiç aldırmadım. İki kıyıya da bakıp hem St. Paul hem de Westminster kiliselerini görmek istiyordum. Kolay değildi bu: herkes biran önce evine varmak amacındaydı, manzaraya aldıran yoktu. Mevsim sonbahardı, güneş erken

batıyordu, hava bayağı soğuktu. Soğuğun burun deliklerimi yakması, soluk verdiğimde ağzımdan buhar çıkması hoşuma gidiyordu. Binaların ardında batan güneşe dikmiştim gözlerimi, dikkatim o yönde yoğunlaştıkça, o cırlayan fren sesleri, koşuşturan insanların gürültüsü, lastik ve egzos kokuları yavaş yavaş yok oldu. Sanki başka bir akşamüstü yapayalnızmışım gibime geldi.

Duvarın üstüne dayadığım kollarıma baktım. Inanılmaz kocamandılar, kol değil baldırdılar sanki, üstelik duvar da yoktu, tahta bir iskele üstündeydim. Öte yana döndüğümde St. Paul Kilisesi'nin kubbesini göremedim.

Kırık dökük sebze takaları görüyordum, ve birbirleriyle tartışan kadınlar ve at üstünde ırmağı geçen bir asker alayı.

Acilen Blakfriars'a gitmem gerekiyordu, orada beni bekleyen biri vardı.

Kim? Kim?

Şimdilerde geceleri, bir baykuş gibi Kim? Kim? diye bağırarak uyanıyorum.

Çürümekte olan bir ırmağın kıyısında, kamp ateşimin başında yapayalnız oturduğum şu sırada o günün anısı neden geri geldi?

Sabah. Gemi uzakta demirlemiş duruyor. Jordan'ın kayığı kumsala çekili. Ateşten duman çıkıyor, o uyanınca alev alev yanıyor olmalı. Cehennemde ateşler hiç sönmezmiş, kumsalda odun parçası aramak gerekmeyecek demek ki.

Jordan uyandığında, denizden sürüklenmiş odunlardan

koca bir yığın oluşturmuşum, küçük bıçağımla istiridye açmakla meşgulüm. Çok şık, abanoz tutamaklı bir bıçak bu, aynı zamanda Püriten olan Sör Bilmemkimin cesedinden almıştım. Tövbe etmeden önceki bir döneme rastlıyor bu olay. Vaiz Scroggs ile komşum Firebrace'in erken ve beklenmedik ölümlerinden sonra eski sessiz sedasız yaşamıma dönmeye, doğal cinayet yeteneğimi dizginlemeye karar verdimdi. Kendimi hiçbir zaman bir cani olarak görmedim, beni Newgate Hapishanesine kapatmaya kalksalar şiddetle karşı çıkmaktan kesinlikle geri kalmam. Tüm eylemlerim herhangi bir kazanç amacıyla değil, adaletin yerine gelmesi uğruna gerçekleştirilmiştir. Derin bir vicdan muhasebesi yaptım ve şu sonuca vardım: elimde ölmüş hiçbir kişinin yaşaması daha iyi olmazdı. Kanıt olarak, eğer kanıt gerekiyorsa, Vaiz Scroggs'un zavallı karısını gösterebilirim. Hayattaki tek zevki herifin bir çarşaf deliğinden uzanan aleti olan bu kadıncağız, kocasının öldüğünü öğrendiğinde (olayın nasıl meydana geldiğini ayrıntılarıyla anlatmayacak kadar ince bir kişiliğe sahibim tabii) iki elini göklere doğru açarak Tanrı'ya merhameti için şükranlarını sundu. Bense öylesine alçakgönüllü bir insanım ki, şükranların yanlış bir mevkiye yönelmesi karşısında hiçbir öfke duymadım. Benim teşekkür falan istediğim yoktu, ayrıca şükran konusunda Tanrı'nın hakkının da çok yendiğini biliyordum. Kadıncağız hemen pılısını pırtısını topladı, Turnbridge Wells adlı kentte yaşayan bekâr kızkardeşinin yanına gitti. Arkasından bakarken gözlerime yaş doldu; kimbilir neler çekmişti ve ilerde ne iğrençlikler yaşamaktan kurtulmuştu.

Mahşer günü geldiğinde bir ya da iki hata yaptığım ortaya çıksa bile, biliyorum ki Tanrım beni kendi yanına çekecek ve zina halinde yakalanmış o kadın için dediği gibi, "İlk taşı kim atacak?" diye soracak.

Jordan ile karşılıklı otuzaltışar istiridyeyi mideye indir-

dik. Hemen Londra'ya gitmesi, bulduğu en ender nesneyi Kralımıza takdim etmesi gerektiğini söyledi.

"Burada, çantamda duruyor," dedi. "Ama acele etmezsem bozulur."

"Altın değil demek," dedim. Düş kırıklığına uğramıştım.

Güldü. Gemisinde yeterince altın olduğunu açıkladı.

"Neymiş şu harika, göster bana," dedim.

Çantasındaki paketi büyük bir törenle açtı. Onu kahve renkli Thames Irmağı'nda bulduğumda aynı özenle açmıştım kundağını.

"Bu da başka bir meyve herhalde," dedim, sürüngenlerin derisini andıran kabuğu, cehennemdeki şeytanlara yakışır biçimdeki yeşil tacı gördüğümde.

"Başka bir meyve mi?" diye sordu şaşkın şaşkın. İlk muzu görmeye gittiğimiz günü anlattım ona, ve meyvenin gerek biçim gerek renk olarak beni nasıl şoka uğrattığını.

"O gün bu gündür, beni sarsacak başka bir meyve ya da sebze görmedim."

"O günü hatırlıyorum," dedi.

Yerinden fırlayıp eşyalarını toplamaya koyuldu.

"Kasabadan at kiralarız."

"Beni taşıyabilecek atı nerden bulacağız?"

Kısa bir tartışmadan sonra araba kiralama masrafını göze almaya karar verdik. Ben aslında her yere yürüyerek gitmeye alışkınım ama, uzak diyarlardan dönmüş bir kahramanın annesi olarak, oğlumdan iki gün sonra, elimde bohçam bavulum Londra'ya topallayarak girmek şanıma yakışmaz diye düşündüm.

"Boynundaki kolye de öyle kıymetli bir şey mi?" diye sordum, öyle ilgisizce, sanki önemsemiyormuşum gibi. Sertçe bana döndü, öteberisini toparlamayı bıraktı.

"Varolmayan bir kadın verdi onu bana. Adı Fortunata."

"Aynı adı taşıyan İtalyan bir korsan tanımıştım vaktiy-

le," dedim.

Jordan gözlerini denize dikmişti. "Aynı böyle bir gün tarif etmişti bana Artemis'in öyküsünü ve neden onun hizmetinde olduğunu anlattığında."

"Bana da anlatsana," dedim. "Daha gün yeni doğuyor."

Tanrıça Artemis babası Kral Zeus'tan şunları istedi: Bir yay, oklar, kısa bir eteklik, kimsenin kendisine karışmayacağı bir ada. Evlenmek istemiyordu, çocuk yapmak istemiyordu. Avlanmak istiyordu. Avlanmak ona iyi geliyordu.

Sabah olduğunda eşyalarını toplayıp ormanlardaki yeni yaşamına doğru yola çıktı. Çok geçmeden ünü yayıldı, başka kadınlar da ona katıldılar. Ama Artemis yanında arkadaş istemiyordu. Yalnız kalmayı yeğliyordu. Yalnız yaşarken garip bir şey keşfetti. Erkeklerin özgürce dünyayı dolaşmalarına, zaferler kazanıp evde bekleyen karılarına dönmelerine gıpta etmişti hep. Kahramanlar ile yuva yapanlar arasındaki farkı, yaşamın sürmesine olanak sağlayan bu ayrımı biliyordu. Bu ayrımı reddetmeksizin ötekilerin yanına geçmek istemişti. Ama dünyanın dört bir yanını, yedi denizi bir kahraman kılığında gezip gelse ne olacaktı? Farklı bir şey bulabilecek miydi, yoksa hep eski şeyleri değişik biçimlere bürünmüş olarak mı bulacaktı?

Simyacıların bir deyişi vardır, "Tertium non data": yani, üçüncü veri yoktur. Yani, bir elementten bir başkasına, artık maddeden yirmidört ayar altına dönüşüm, belgelenemeyecek bir süreçtir. Tümüyle esrarengizdir. Dönüşümü etkileyen şeyin ne olduğunu kimse bilmez. Kapatıldığı hücreden sonsuz bir alana hiçbir devinim yapmadan geçen kafa için de geçerlidir aynı şey. Ne olup bittiğini ancak tahmin edebiliriz.

Bir akşam, Artemis avını elinden kaçırmış, bir ateş yakmış, biraz dinlenmeye çalışmış, ama gece gölgeler ve oyunlarla doluymuş. Ateşin başında otururken kendisini bir çocuk, bir kadın, bir avcı ve bir kraliçe olarak görmüş. Çocuğa sarıldığı anda kadını gözden kaçırmış, yayını gerdiği anda kraliçe yok olmuş. Tüm dünyayı dolaşsa, yaşayan her

yaratığı avlasa bile, kendi ayrı benlikleri kendisinden kaçtığı sürece, neye yarar?

Derken Orion gelmiş.

Günlerden bir gün Artemis'in kamp kurduğu yere gemiş, köpekleri kovalamış, kötü bir aktör gibi böğürmeye koyulmuş, sağ gözünün üstünde kara bir bant varmış, sol kolu askıdaymış. Artemis bir iki mil öteye su getirmeye gitmişmiş. Döndüğünde, paçavralar içinde dev boyutlu bir adamın keçilerinden birini yemekte olduğunu görmüş. Hem de çiğ çiğ. Yemeği bitirdiğinde gark diye geğirmiş, ağzının çevresindeki yağlar henüz pırıl pırılken deniz kıyısında bir gezinti önerisinde bulunmuş. Artemis gitmek istemiyormuş ama korkuyormuş. Adamın kötü şöhreti ağız kokusu gibi yayılıyormuş çevresine. Ne de olsa üç tanrının matrak olsun diye aynı anda bir öküz derisine işemelerinden olma biri... Üstelik eşine az rastlanır bir avcı.

Kayalıklar ve karanlık sazlıklarla dolu girintili çıkıntılı deniz kıyısı ona eski serüvenlerini hatırlatmış. Yükselen sular Artemis'in beline ulaşıncaya dek konuşmuş, serüvenlerini uzun uzun, ayrıntılı anlatmış. Gitmediği, görmediği yer yokmuş. Bir yaban tavşanından daha çevik, bir çift boğadan daha güçlüymüş. Bir Tanrı'dan farkı yokmuş dediğine göre.

Artemis, "Pis kokuyorsun," demiş ama o bunu duymamış.

Sonunda sudan çıkılmasına izin vermiş. Artemis kıyıda bir ateş yakmış ısınsınlar diye. Orion kızın konuşmasını istemiyormuş, onun hakkında gereken bilgilere sahipmiş, zaten onu bulmaya gelmişmiş. Kız herkesin merakını uyandıran biri; kendisi ise çok ünlü. Müthiş bir beraberlik.

Ama Artemis ille de konuşmuş. Çok sevdiği toprağı ve her gün nasıl değiştiğini anlatmış. Kendini hazır hissedinceye dek oradan başka bir yere gitmek istemiyormuş. Yolculuk başlı başına yeterli değilmiş. Veda etmek üzere ayağa

kalkmış. Dönmüş.

Orion Artemis'in ırzına geçip uykuya dalmış.

Bu olay yıllarca aklından çıkmamış. Birkaç dakikada olup biten bir şey... Kızın tek duyumsaması ise adamın karnındaki kumlanmış kıllar.

Öcünü hemencecik, kolayca almış. Onu bir akreple öldürmüş.

Bir gecede 200.000 yıl geçebilir, zaman yalnızca kafamızda ilerleyerek. Mevsimlerin düzenli ilerlemesi, çok sevdiğimiz toprağın her an değişmesi dışarda sürüp gider, içimizde ise ışık yılları farklı gökyüzleri altında döndürürler bizi.

Ölü Orion'un yanında yatan Artemis, bir tek olay sonucu geçmişinin değiştiğini görüyor. Gelecek hâlâ olduğu gibi durmaktadır, eldeğmemiştir, geçmişin eldeğmemişliğini geri getirmek ise olanaksızdır. Eskiden sandığı gibi bir kişi değil artık. Her hareketi, her kararı onu bu noktaya getirmiş. Bu an, aynı en son basamağın uyurgezeri beklediği gibi, bekliyormuş onu nicedir. Şimdi düştü ve artık uyandı.

Kumsalda dalgalar Artemis'in ayakları çevresinde karanlık havuzlar oluşturuyor. Isınmak için ateşi yanık tutmuş, Orion'un gövdesinin yavaş yavaş soğuduğunu hissederek.

Onu çevreleyen ateş çemberi, yaşamın bir an bir biçimde kaldığını bir sonraki an başka bir biçime salıverildiğini anlaması için gereken tüm ipuçlarını içeriyordu. Anıtlar da kentler de onları yapan kişiler gibi eriyip gideceklerdi. Hiçbir mezar ya da saray ilerki ışık yıllarından sağlam çıkmayacaktı. Yeniden yazılamayacak hiçbir tarih yoktu, en eski günlerse zaten görülemeyecek kadar uzakta kalmışlardı.

Tarih bu geceyi nasıl anlamlandıracaktı?

Bu gece hava açık ve soğuk; rüzgâr, dalgaları minik tepelere dönüştürüyor. Köpükler kumların üstünde üçgen biçi-

minde sümüğümsü izler bırakıyor. Tuz kokusu burun deliklerinin içindeki kılları kaşındırıyor. Yıldızlar, hiç bir dayanak olmaksızın uzayda nasıl asılıp kalınabileceğini gösteriyor ona. Sahip olduğu madalyalar, sertifikalar, araziler olmasa onlar gibi için için yanabilir, zaman içinde bir yolculuğa çıkabilir, zamanın anlamı kalmayıncaya dek.

Tan ağarmak üzere. Uyanık kalmak, gecenin eriyip yokolmasını, yıldızların solmasını, gökyüzünün düz bir grimaviliğe kavuşmasını görmek istiyor. Güneşin suyu yarmasını görmek istiyor. Ama her şey için uyanık kalması olanaksız, bazı şeyler onsuz olup bitecek. Böylece, yiyecek aramak için deliklerinden çıkan kertenkeleleri, Orion'un bir gecede camlaşmış gözlerini göremiyor. Adamın omzuna minik bir kuş konmuş, dillere destan olmuş saçlarından bir tel çalmaya çabalıyor.

Ateşi söndürmeden önce güneşin iyice yükselmesini beklemiş Artemis. Orion'un cesedini kartallardan korumak için taşlarla, kayalarla örtmüş. Kıyıyı pataklayan rüzgârın önünü kesecek kadar yüksek bir yığın oluşturmuş. Fırtınalı bir günmüş, ufukta kara bulutlar arasından parıldayan koca bir portakal... İşini tamamladığında yağmurdan sırılsıklammış. Elleri kanıyormuş, saçı ikide bir ağzına giriyormuş. Karnı acıkmış ama artık öfkesi geçmiş.

Bir gün önce sarışın olan kumsal ıslanmış, kahverengiye dönüşmüştü. Önünde göz alabildiğine, beyaz benekli gri su uzanıyordu, yukarda ise dönenip duran avcı kuşlar... Yalnızlık yansıtan çığlıklar. O da yapayalnızdı; dost değil, ırzına geçilmemiş zamanlardı özlediği. Deniz onu büyülemiş gibiydi. Ne rüzgâr ne de soğuk, birini beklermişcesine oturup kaldığı yerden kıpırdamasını sağlıyordu. Birini beklemiyordu, anılara dalmıştı. Onu buraya neyin getirdiğini bulup çıkarmaya uğraşıyordu. Kendi içinde olan bir şey, ama ne? Üçüncü veri yoktur. Bildiği tek şey, sağduyunun sınırla-

rına ulaştığı ve onları aştığıydı. Artık güvencedeydi. Risk olmadan güvence olmaz ve göze aldığın şey neye değer verdiğini açıklar.

Ayağa kalktı, yürüdü gitti, geriye bakmadı, ayaklarının kumsaldaki izlerde biçim kazandığının farkındaydı. Sonunda, ağaçlıklı, sarp bir tepeyi tırmanıp burnun en ucuna vardığında dönüp arkasına baktı. Orion'un zor seçilebilen yığınını ve oradan uzaklaşan kendi ayak izlerini gördü. Sonra gece iyice çöktü, ona bir gece öncesini hatırlatacak yıldızlardan başka bir şey kalmadı.

Birlikte Londra'ya dönüyorduk, Jordan çok az konuştuğu için benden özür diledi.

"Hiçbir zaman çok konuşan biri değildim," dedi. "Sen de değilsindir."

Bunu duyduğumda çok şaşırdım, her türlü konuşmaya can katabilecek, neşeli bir insan olduğuma inandırdım çünkü. Jordan küçükken karşılıklı konuşmaz mıydık saatlerce?

Sonra dedi ki, "Yolculuklarımdan birinde Hopi olarak adlandırılan bir Kızılderili kabilesine konuk oldum. dillerini anlamıyordum ama, aralarında yaşlı bir Avrupalı vardı. Bizimle İngilizce konuştu ama sanırım İspanyoldu. Bu kabile tarafından esir alınmış, sonra onlardan biri olarak yaşamını sürdürmüş. Onu bizim gemiye alıp yurduna götürmeyi önerdim ama suratıma güldü. Kabilenin dilinin İspanyolca'ya benzeyip benzemediğini sorduğumda da güldü ve dedi ki, "İnanması zor ama, bunların dilinde bizim bildiğimiz

anlamda bir gramer yok." En garibi, geçmiş zaman, gelecek zaman gibi ayrımlar yapmıyorlarmış. Zamanı böyle algılıyorlarmış. Onlar için zaman tekmiş. Yaşlı adam, onların dünyasını öğrenmeden dillerini öğrenmenin imkânsız olduğunu söyledi. Bu dili ne kadar zamanda öğrendiğini sorduğumda ise, sorumun anlamsız olduğunu belirtti."

Yolumuza suskun devam ettik.

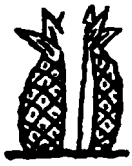
Jordan Kralımıza ananası takdim etmeden önce Dikenli Taç Hanı'nda üstünü başını değiştirirken, ben de eve gidip iyi bir ev kadınının yapması gereken işleri yaptım, ortalığı toparladım, köpekleri paklayıp fırçaladım. Yuvasını görmeyeli çok uzun süre olmuştu, biraz şaşırmasını istiyordum, çünkü son yıllarda benim de sınıfsal konumumda belli bir yükselme olmuştu. Köpeklerimi asillere satmaya başlamıştım, bu akşam da tazılarımdan birinin Kralın dikkatini çekeceğini umuyordum -kulakları iki ülke ötesinden ses alacak kadar dik, bacakları padişah gözdelerini kıskandıracak kadar biçimli bir tazı... Ayrıca, kulübemin önündeki araziyi çitle çevirip bir bahçe oluşturdum, Wimbleton'da geçirdiğim altı yıl boyunca Tradescant'dan öğrendiğim hünerler sayesinde türlü yeşillikler, duvarları kaplayan sarmaşıklar yetiştirdim.

Tazıyı etekliğimin altına saklayıp götürmek, Kralımıza takdim edildiğimde hayvanı çaktırmadan göstermek, sonra ayaklarına kapanıp insaf dilemek, sanki köpeğin orada olduğunu bilmiyormuşum gibi yapmak niyetindeyim. Her şey yolunda giderse, Kral köpeğin başını okşayacak, gövdesinin şahane eğimini görecek, kuyruğunun rüzgâr fırıldağı gibi titrediğini farkedecek. Derken bu hayvanı satın alıp alamayacağını soracak, ben de o anda elimden geldiğince nazlanacağım, teklifi kabul etmemekte direneceğim, direneceğim, en sevdiğim köpeciğimden ayrılamayacağımı üst üste yineleyeceğim. Fiyat arttıkça artacak, biliyorum, ve

bütün o salak koyunlar Kralımızı örnek alarak yetiştiremeyeceğim kadar çok tazı ısmarlayacaklar bana. Bende girişimci ruhu var. Öteden beri vardı sanıyorum, ama bugüne dek analık duygularım ve de dünyayı boktan kişilerden temizleme gereksinmesi ağır basmıştı.

Sessiz sedasız ve çocuksuz yaşamın da olumlu yanları var.

Çanlar çalmaya başladı. İncilerimi takıp Jordan için hazırlanmalıyım. Boynumu yıkadım.

Jack dedi ki, "Senin sorunun ne biliyor musun, Nicholas, geleceğini hiç düşünmüyorsun, bir günden bir güne yaşıyorsun."

Görev yaptığım *HMS Gauntlet* gemisine beni ziyarete gelmişti. Şık ve kendinden emindi. Londra Borsasının en genç hisse uzmanı olmuştu. Ona öylece baktım, konuşmayı sürdürdü.

"Bir yıl kadar sonra donanmadan ayrılacaksın, hâlâ ne yapmak istediğini bilmiyorsun. Yapmak istediğini kaçıracaksın diye korkuyorum, Nicholas. Tek istediğim sana yardım etmek."

"Parkta geçirdiğimiz ikindi vakitlerini hatırlıyor musun, Jack? Sen hep bilgisayar dergilerini, babanın abone olduğu GP'nin eski nüshalarını getirirdin. Bir keresinde yelken bezinden bir güneşlik getirdin, yüzünü güneşe verip yattın."

"Sense hep oyuncak gemilerle ilgili bir şeyler getirirdin."

"Burası da bir gemi, ama oyuncak değil, daha büyük."

"Hobini bir meslek haline getiremezsin, Nicholas."

Peki, ya sen? Ya sen?

Masada karşımda oturmuş, kaşlarını çatmış, evrak çantasından çıkardığı gazeteyi karıştırıyordu, onu anlamaya çalıştım. Dışarda yağan sulu sepken pencerenin camını lekeliyordu.

"Eğer gerçekten bilmek istiyorsan, dünyanın çevresini yelkenliyle dolaşmak istiyorum. Drake'in *Golden Hind* gemisiyle izlediği yolu izleyeceğim. Bu işi tek başıma yapacağım."

Jack başını kaldırdı, bir an için benimle ilgilendi.

"Bir rekor falan mı kıracaksın?"

"Nerden bilebilirim?"

Ayağa kalkıp gazeteyi masanın üstüne fırlattı.

"Ne demek istediğimi anladın mı şimdi? Elinde yararlı bir şey yapma fırsatı varken bile yapmıyorsun. Rekor kırmak gibi bir amacın yoksa, dünyayı dolaşmanın ne anlamı var? İstediğin sırf dolaşmaksa, uçağa bin; olsun bitsin."

"Yelkenliyle dolaşmak istiyorum. Eskiler sanırlardı ki (en azından Kristof Kolomb öyle sanıyordu) dünyanın altıda beşi kara, altıda biri sudur. Apokripra kitabı *Estras*'da öyle yazıyor. Oysa, işin doğrusu, üçte ikisinin su olduğu. Her yere uçakla giden biri bunu asla bilemez. Uçakta insan dünyayı katı madde olarak düşünüyor."

"Bense şöyle düşünüyorum: Dünyada iki tür insan var: Bir şeyler yapanlar ve işe yaramayanlar."

"Ben işe yaramayanlardan mıyım, Jack?"

Karşılık vermedi. Gözü gazeteye takılmıştı. Birden küfretti.

"Salaklık! Şu karının yaptığına bak!"

Kamaranın içinde sinirli sinirli dolaşmaya, elindeki rulo halindeki gazeteyle cama dışardan yapışmış kar tanelerine vurmaya koyuldu.

"Boşuna vuruyorsun, işe yaramaz," dedim. "Camın öte yanındalar."

Yanlış bir şey söylediğim kesindi. İlerlemeyi, endüstriyi, serbest piyasayı engellemeye çalışanlar konusunda konferansa girişti.

"Salak karının biri, cehennemin dibinde bir yerde bir dere kenarına kamp kurmuş, civa oranlarının yüksekliği konusunda ah vah ediyor. Amacı nedir? Endüstri kuruluşları dükkânı kapatıp eve mi gitsin yani? Tesislerini bir yerde kurmak zorundalar. Atıklarını Thames'a boşaltmıyorlar ya."

Budha'yı anımsatacak bir laf etmek bahasına dedim ki, "Tüm ırmaklar denize akar."

Beni duymadı bile, gazeteyi yeniden açtı.

"Karıyı televizyon programına çıkaracaklarmış, bir de soruşturma açılıyormuş. Tanrım! Medya tamamiyle sorumsuz. İnsanlar geri zekâlı. Hemen paniğe kapılıyorlar. Şimdi bak, herkes hisse senetlerini satmaya başlar, şirket de batar herhalde. Peki, neden? Aklı bir karış havada bir ev kadını ve birkaç tane balık yüzünden."

"Senin nen var yahu, Jack?"

Yaklaştı, iskemlenin önünü arkasına çevirip kovboy biçimi oturdu.

"Neyim olduğunu söyleyeyim. Sevdiğim, iyi yaptığım bir işte günde oniki, onbeş saat çalışıyorum, son derece saygın şirketlerin özel işlerine birtakım ilgisiz kişilerin burunlarını sokmalarından bıktım usandım. Herkes işi olsun, parası olsun istiyor. Bu işler, bu paralar nerden gelecek sanıyorsun, peki? Her zaman bir yan etki, istemediğimiz bazı sonuçlar çıkıyor. Ama bunlar tabii ki olacak, çünkü hayat böyle."

Saatine baktı. "Şimdi gitmem gerek. Bir gün birlikte öğle yemeği yiyelim, tamam mı?"

Kafamı salladım. Gazetesini bana doğru fırlattı. "Al, dünyada neler oluyor, haberin olsun -her ne kadar bize katıl-

mak istemesen bile."

O gittikten sonra gazeteyi düzgünce yaydım masaya, onu bu kadar sinirlendiren makaleyi bulmaya çalıştım. Donanmaya katılmaya karar verdiğim sırada söylediği bir sözü hatırlamaya çalıştım. Ne demişti?

"Tam Falkland krizinden sonra donanmayı meslek edinmeye kalkmak tam da sana yakışır bir davranış."

Makaleyi okudum. Bu kadın mutlaka bir kahramandı. Kahramanlar inandıkları şeyleri korumak için rahat yaşamlarını feda ederler, kimi kez de herkesin iyiliği için tehlikeleri göze alırlar. Kadının yaptığı bundan başka bir şey değildi; o zaman neden herkes ona karşıydı? Çadırına kimliği bilinmeyen kişiler tarafından birkaç kez ateş açıldığı yazıyordu makalede. Resmine bakarak onu anlamaya çalıştım. Güzel bir kadındı. Sanki onu tanıyormuşum gibi geldi, ama bu olanaksızdı tabii. Ne yaptığımın farkına varmadan ayağa kalktım, çantamı raftan indirdim.

Onu bulacaktım.

Kralımızın öldürülmesinin cezasını hepimiz çekeceğiz, Tanrı'nın yargısı bu. Tüm Londra'yı veba salgını sardı. Kent üstüste yığılmış ölülerle dolu. Her evde cesetler var, güneyimizde kalan sokaktaki insanların hepsi ölmüş. Evler ıssız, geceleri kepenkler güm güm çarpıyor duvarlara.

Hasta yatan bir arkadaşıma bir tas çorba götürdüydüm, kapıyı açmak için tekmeyi savurduğumda bir el arabasının tepeden aşağı ağır ağır ilerlediğini gördüm, yol kıyısından ce-

setleri topluyorlardı. Arabayı itenler mahkûmlardı. Her gün yapıkları işten sağ çıkarlarsa eğer, ay sonunda özgürlüklerine kavuşacaklardı. Newgate hapishanesi boşalıyordu boşalmasına ama, ortalık özgürlüğe kavuşmuş canilerle dolu değildi.

Adamcağızlar iki büklümdüler, sokaksa delik deşikti, el arabası gittikçe ağırlaştığından itmekte büyük güçlük çekiyorlardı. Kendileri de paçavralar içinde, sıskacıktılar. Birinin yüzü yeşilimsiydi -içten içe çürümenin kesin işareti.

Çorba kâsesini bir yana koyup onlara yardım edeyim dedim. Ben vebadan korkmam. Bedenim herhangi bir pis hastalığın yenemeyeceği kadar iri bir kere. Tanrı hepimizi cezalandırmak istiyorsa eğer, cezaya çarptırılacak en son kişi ben değil miyim?

Bütün evlere girdim, ölümün katılaştırdığı gövdeleri bir bir çekip çıkardım. Çoğu pimpis battaniyelere sarılıydı, ama kimisi de dua etmek için diz çökmüş durumda kalakalmışlardı. Arabada elleri öyle birbirine bitişmiş şekilde dimdik duruşları dehşetengiz bir görünümdü.

Arkadaşımın evine döndüm, elimde çorbayla içeri girdiğimde onu dün bıraktığım gibi, bitkin ama iyileşme yolunda bulacağımı sanıyordum. Ölmüştü.

Ceset toplayıcılar ise artık o kadar yorgun düşmüşlerdi ki, hep birlikte masanın başına oturup çorbayı içtik.

"Cesetleri nereye götürüyorsunuz?" diye sordum.

"Yakılmaya," dediler. "Bunları yakmaktan başka çare yok. Mezar kazıcıların gücü kuvveti kalmadı, ölülerin sayısı müthiş. Ancak zenginler gömülebiliyor. Gerisi doğru ateş çukuruna."

Onlarla birlikte çukura gittim, omzumda arkadaşımı taşıyarak. Arabadaki ölüler yığınına katılmasın, daha onurlu bir gidişi olsun istedim. Yaklaştıkça koku dayanılmazlaştı. Ancak ayda bulunabilecek cinsten bir kraterin içinden koyu renkli dumanlar yükseliyordu. Çukurun çevresi boşaltıl-

mayı bekleyen arabalarla doluydu. Arabalardan biri boşaltıldığında, biçare taşıyıcılar onu hemen alıp yeniden cesetlerle dolu sokaklara koşturuyorlardı.

Bir elimle burnumu tuttum, öteki elimle arkadaşımı sıkıca kavradım, çukurun kenarına yaklaşıp içine baktım. Çok derindi, içerde koca koca kalaslar, kimi kez bütün bütün ağaçlar kafes biçiminde yerleştirilmişti. Arada, dallar arasına takılıp kalmış ölü kollar, bacaklar, kafalar görülüyordu.

"Cehennem gibi," dedim.

Bu işin yöneticilerinden biri olduğu anlaşılan bir adam duruyordu yanıbaşımda.

"Cehennemin kendisi," dedi. "Biz ise şeytanlara yaraşır bir iş yapıyoruz. Ateşi canlı tutmak gerekiyor, çürüyen bedenleri arılaştırmak için. Korlaşmaya başladığında adamlarımla ben, yan taraftan gördüğün şu merdivenlerden inip körüklerle alevleri canlandırıyoruz. Kraterin içinde bir çıkıntı yaptık, böylece çukuru çepeçevre dolaşıp dışarda kalmış cesetleri içeri iti itiveriyoruz."

"Arkadaşımı getirdim," dedim.

"Fırlat içine, dön, arkana bakmadan git, en iyisi."

"Aşağı taşıyacağım onu. Fırlatılmak insan onuruna yakışmaz."

Isının dayanılmaz olduğunu söyleyerek beni vazgeçirmeye çalıştı, ama ben ağır ağır, basamak basamak indim aşağı; pis kokulu duman gözlerimi yaşartıyordu. Çıkıntıya ayak bastım, henüz ateş almamış hoş görünümlü bir dal görünceye dek kıyıdan kıyıya yürüdüm. Eğilip onu bu dalın üstüne güzelce yerleştirdim, yeniden yukarı tırmandım. Asık suratlı işçiler sessizce seyrettiler beni, sonra korkunç görevlerine geri döndüler.

Eve vardığımda Jordan yatağında ateşler içinde yatıyor, sayıklıyordu. Benimle konuşmuyordu, konuştuğunda vahşi

beldelerden, akıl almaz törelerden söz ediyordu. İkide bir de aynı adı yineliyordu: "Fortunata, Fortunata."

Ben çok becerikli bir kadınım, insanoğlunun yapabileceği herhangi bir şeyi yapabileceğime kesinlikle inanırım, ama varolmayan bir kadını bulmam olanaksızdı.

Umutsuzluk içinde köpeklerimin yanına gidip kulübeleri var gücümle sarsmaya koyuldum, gürültü komşumu ayaklandırdı. Cadı karı kafasını pencereden uzatıp hiçbir kadının duymaması gereken küfürlerle bağırmaya başladı.

"Yaptığım iyiliklerin bedelini ödeyeceksin," dedim. "Oğlum ölüyor. Yaşaması gerek."

Kakır kakır konuşmaya, Tanrı'nın iradesine boyun eğmek gerektiğine dair saçma sapan laflar etmeye koyuldu. İçeri kaçmaya davranıyordu ki belinden tuttuğum gibi havaya kaldırdım onu.

Elimden geldiğince nazik bir sesle, "Onu iyileştir," dedim. "Yoksa, bir annenin öfkesinin nerelere varacağını görmek zoruna gidebilir."

Onu yere bıraktım, içeri girip Jordan'ın alnına ıslak bezler koyup ağzına, dilim dilim portakal yedirdim. İstese lord olabilirdi. Kralımız onu her türlü onurla donatmaya, denizlere açılsın diye emrine istediği gemiyi vermeye hazırdı. Ama Jordan istemedi. Irmak kıyısında oturup gemileri seyretmek istediğini açıkladı. O zaman herkes birbirine baktı; onu anlayamadılar. Yurt dışında geçirdiği onüç yılda aklını kaçırdığını söyleyenler bile oldu. Daha başka kimseler onun kalbinin kırık olduğunu iddia ettiler. Bütün bunları duydum ama, fazla kulak asmadım. İnsanlar böyledir, susmaktansa akıllarına geleni söylerler.

Cadı karı gece vakti geldi, elinde bir kulplu tas, tasın içinde pis kokulu bir sıvı vardı. Kulpluyu ocağa oturttu.

"Bunu içsin, bununla yıkansın, bunu görebileceği yerde yatsın," dedikten sonra, bir daha ağzını açmadan kemikli

yatağına döndü. Karanlıkta giderken katır kutur sesler duydum.

Onun dediğini yaptık, birkaç gün içinde Jordan'ın ateşi düştü, hattâ pirzola yiyecek kadar iyileşti.

"Ona teşekkür etmeliyiz," dedi oğlum. Koca bir yakut götürdük. Cadı karı taşı eline aldı, ışığa tutup gözlerini kıstı, sahici olduğuna kanaat getirdikten sonra, insan kanına çok yaradığını söyleyip taşı katır kutur yedi. Jordan ile ikimiz çok şaşırmıştık ama hiçbir şey demeden oradan ayrıldık.

1665 yılında vebanın kökü kurudu. Londra daha sessiz bir kent olmuştu artık ve bol bol boş ev vardı. Bir sürü allahsız deliyle boğuşmaksızın pazar yerine ulaşabildiğim için hayatımdan memnundum. Ama garip bir illete tutulmuştum. Bedensel değildi bu illet, kafamdaydı. Nereye gitsem, hâlâ o korkunç kokuyu duyuyorum gibime geliyordu. Ölüm kokusunu burnumdan çıkarıp atamıyordum. Londra'nın hiçbir zaman temizlenemeyecek, pislik ve hastalık dolu bir yer olduğunu düşünmeye başlamıştım.

"Tanrı'nın gazabı halen üstümüzde," dedim Jordan'a. "Hepimiz yozlaşmışız, kentimiz yozlaşmış. El değmemiş, güzel hiçbir şey kalmadı..."

Derken Jordan birdenbire, hiçbir ön ikaz yapmaksızın, yeniden denizlere dönmeye niyetli olduğunu, Deptford'da bir teknenin beklediğini bildirdi.

"Hemen mi gideceksin," diye sordum korkuyla.

"Hemen değil, ama gitmem gerektiğinde hazır olacağım."

Bunu duyduktan sonra kendimi sokaklara saldım. Yürüdükçe rahatlayacağıma inanıyordum ama, her gittiğim yere aynı mesajı taşıyordum. Bu pislik, bu çürümüşlük arınmaz. Sonra çukurdaki ateşi düşündüm, yanan cesetlerin külleri temizdi en azından.

"Bu kent bütünüyle yanmalı," dedim kendi kendime. "Yanıp yanıp yanıp kül olmalı, serin bir rüzgârdan başka bir şey kalmayıncaya dek yanmalı."

"Benim adım Nicholas Jordan," dedim.

Kadının kamp ateşinde pişirdiği yemeği yedik: patates, kuru fasulye, teneke maşrapa içinde çay. Konuşmaya hevesli değildi, sırt sırta yaslanıp yıldızlara baktık.

"Irmak parıl parıl parıldıyor," dedim.

"Fosfordur. Deneylerin sonucu kesin."

"*Yaşlı Denizci*'nin öyküsünü anımsatıyor bana. Ziftli deniz."

Bir sandalı vardı, ağacın birine bağlamıştı; indirdik, tekin değilmiş gibi görünen suyun üstüne açıldık. Kamp ateşinin turuncu ışığı uzaktan görünüyordu. Ona teşekkür etmek istiyordum bizi kurtarmaya, *beni* kurtarmaya çalıştığı için - bilmem neden yaptığı şeyi özellikle benim için yapıyormuş gibi geliyordu. Ama konuşmaya çalıştığımda, dile getirilemeyecek duygular sözcükleri gırtlağıma tıkadı. Çok sevdiğim bir tablo vardır: Van Gogh'un *Tohum-eken Adam*'ı. Akşam tarladan evine dönen bir köylü, arkasında koskocaman sarı bir ay. Toprak güçlü ve kesin, palet bıçağıyla kalın kalın sürülmüş renklerden oluşmuş. Bu resim içime ferahlık verir, çünkü bir günün sonunda, bir yolculuğun sonunda, dünyanın hep öyle yerli yerinde, güçlü ve kesin, duracağını düşündürür bana. Kahverengi tarlalar, sarı bir ay.

"Gel yakalım şunu," dedi kadın. "Gel fabrikayı yakalım."

Miladî binaltıyüzaltmışaltı yılının iki Eylülünde Pudding Lane'deki bir fırıncının avlusunda yangın çıktı. Alevler insan boyu yüksekliğindeydi ve çabucak çevre evleri sardılar. Bütün gece fırıncının evinde arkadaşlarımla içki içmiştik; daha doğrusu, onlar içmişti, şansları varmış ki sızmış gövdelerini güvenli bir yere taşıyabildim. Yangını ben başlatmadım -artık kusursuz bir yaşam sürdürmeye karar vermiş olduğumdan böyle bir şey yapamazdım elbet- ama söndürmedim de. Hattâ, alevlerin üstüne bir fıçı yağ boşalmış olmam yangına yardım etmek olarak da nitelenebilir. Ama bu bir işaretti, büyük günahımızın sonunda yanıp yok olacağının işareti. Tanrının işini engelleyemezdim.

Eve koşup haber bekledim. Yangın batıya doğru ilerliyordu. Ertesi gün, sanki Londra'nın tümü ateşler içindeydi.

"Çabuk ol, Jordan," dedim, "bu zamanla ve bu yerle işimiz bitti."

Eşyalarımızı toparlayıp doğru Jordan'ın gemisine doğru hareket ettik. Köpek kulübesini ve içinde kalan tek hayvanı da alacaktım yanımıza ama gelmemekte direndi. Tavuk sandığından bir sal yaptık ona, suyun üstüne saldık. Dumanla kaplı gökyüzüne dikmişti gözlerini.

Irmak insanlar ve eşyalarıyla doluyordu. Jordan'ın talimatına uyarak Thames'dan aşağı küreklere asıldım. O son birkaç işini tamamlayacaktı. Onu akşama dek bekledim, ama gelmedi, bir türlü gelmedi. Derken sis indi, alevlerden başka hiçbir şey göremez oldum.

Gece yarısını yarım saat kadar geçe, tekneye bindiğini

duydum. Yüzü çok solgundu, elleri titriyordu. Gördüğü korkunç yıkımdan olduğunu sandım, ama başını 'hayır' anlamında iki yana salladı. Boş bir araziden geçerken birden sis inmiş, acele edeyim derken ayağı bir şeye takılmış, düşerken kafasını çarpıp bayılmış. Kendine geldiğinde, nerede olduğunu bilemediğinden kollarını öne uzatmış yön tayin etmek için, eli birinin yüzüne çarpmış. Çığlık atmış. O anda sis birden açılmış ve karşısındaki yabancının kendisi olduğunu görmüş.

"Belki de öleceğim," dedi. Ben buna karşı çıkarken ekledi: "Ya da belki yaşayacağım, onun dediği gibi bütünlüğe kavuşacağım."

"O dediğin kimmiş?"

"Fortunata."

Bir şey söylemedim. Jordan fırladı, tekneyi kıyıdan uzaklaştırdı. Gemi karanlıklara daldı. Birkaç saat içinde azgın alevleri ve yangının o korkunç sesini gerilerde bırakmıştık. Denize doğru sakin sakin ilerliyorduk, rüzgâr arkamızdaydı, yelken dolu dolu gerilmişti. Pruvada duran Jordan'a baktım, silüeti siyah ve keskindi. Bir an yanında biri varmış gibime geldi, ince yapılı ama güçlü görünen bir kadın. Ona seslenmek istedim ama sesim çıkmadı. Derken kadın yok oldu. Jordan'ın yanında boş uzamdan başka bir şey yoktu.

Gemimi Londra'dan uzaklaştırırken, artık hiçbir zaman oraya dönmeyeceğimi biliyordum. Bir süre yalnızca hüzün duydum, derken, hiç sebep yokken, içim umutla doldu.

Gelecek parıltılı bir kent gibi uzanır önümüzde, ama çöldeki kentler gibi, yaklaştığımızda gözden yok olur. Belirli bir ışıkta kuleleri, kubbeleri, hattâ oraya buraya koşuşturan insanları görmek kolaylaşır. Hep özenle, sevgiyle ederiz sözünü. *Gelecek*. Oysa sahtedir o kent. Gelecek de, şimdi de, geçmiş de yalnızca bizim kafamızda vardır. Uzaktan bakıldığında her birinin sınırları çekilir, eriyip yok olur, aynı gökte yüzen bir kentten bakıldığında düşman ülkelerin sınırları gibi. Irmak bir ülkeden bir başka ülkeye akar hiç duraklamadan. En katı, en elle tutulur şeyler bile, en gerçek, en sevilen, en iyi tanınan şeyler bile duvarın üstüne düşmüş el gölgeleridir. Boş uzam ve ışık noktaları.

Vişnenin Cinsiyeti, tarihsel romanı fabl ve söylenceyle karıştırıp zenginleştiren göz kamaştırıcı bir küçük roman. Anlatılan, II. Charles'ın krallığı sırasında vebadan kırılan Londra'da yaşayan Jordan ve annesi Köpekli Kadın'ın öyküsü. Jordan, dünyayı gezip görmek üzere yola çıkar ve "zamanın tek ve bir" olduğunu ve her yolculuğun kendi içinde bir başkasını gizlediğini öğrenir - yolculukların sınırı düşgücünün sona erdiği yerdir ancak... *Vişnenin Cinsiyeti*, içindeki öyküler cıva taneleri gibi ayrışıp sonra yeniden birbirleriyle çarpışan, eğlenceli, yepyeni bir roman. Jeanette Winterson'un Türkçe'de yayımlanan ilk eseri.

"Vişnenin Cinsiyeti, tekinsiz bir mücevher... Milan Kundera'nın felsefi üslûbuyla renklendirilmiş, sonra da Italo Calvino'nun zarafetiyle anlatılmış bir 1001 Gece Masalları..."

San Francisco Chronicle

İLETİŞİM 345
ÇAĞDAŞ DÜNYA EDEBİYATI 72